

Naziv projekta:

Potenciali prebivalcev in institucij Pomurja v zmanjševanju zdravstvenih in socialnih neenakosti starejših v lokalnih okoljih, »NAZDRAVJE«

Analiza vzrokov za premajhno vključevanje socialno izključenih starejših v Pomurju v programe aktivnega staranja

Avtor raziskave; Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS)

Sodelujoči partner; Center za zdravje in razvoj Murska Sobota

Avtor analize; Skupina Fabrika d.o.o.

Podjetje Skupina FABRIKA je v skladu s kodeksom ESOMAR in AAPOR zavezano k varovanju osebnih podatkov anketirancev. Izvajalec tako v vseh pogledih preprečuje, da bi bilo mogoče prepoznati identiteto anketirancev. Vse spremenljivke oziroma polja, ki bi lahko neposredno kazala na identiteto anketiranca, so iz podatkovne baze in poročil odstranjena. Prav tako so odgovori anketirancev fizično ločeni od podatkov anketirancev. Vsak poskus namerne identifikacije anketiranca ali razkritje identitete anketiranca s strani naročnika ali izvajalca pomeni kršitev zgoraj omenjenih kodeksov. Vsi podatki so skrbno varovani pred kakršnokoli zlorabo.

Marec 2016

Kazalo

Povzetek	3
Značilnosti raziskave	6
Osnovni metodološki parametri raziskave	6
Cilji raziskave	6
Opis vzorca in proučevane populacije	7
Struktura vzorca	7
Rezultati raziskave	9
Socialna mreža	10
Druženje	11
Skrb za druge	16
Participacija z lastnimi izkušnjami in znanji	18
Udeleževanje prireditve v svojem okolju	22
Vključenost v dejavnosti v svoji okolici	25
Možnosti za vključevanje v aktivnosti v okolici	46
Socialna mreža pomoči pri zdravstvenih težavah	51
Članstvo v društvih	54
Bivanjske razmere in pogoji bivanja	55
Bivanjske značilnosti	55
Pogoji bivanja	57
Materialni pogoji	58
Drugi življenjski pogoji	67
Dostopnost ključnih storitev	67
Mobilnost	69
Dostop do informacij	73
Počutje in zdravstveno stanje	78
Subjektivna zaznava zdravstvenega stanja in počutja	78
Potreba po pomoči	83
Pomembna področja v po-upokojitvenem obdobju	87
Povezanost življenjskih okoliščin starejših z vključevanjem v programe aktivnega staranja	89
Vpetost posameznika v socialno mrežo	90
Ekonomske pogoje	93
Zdravstveno stanje in počutje	96
Drugi življenjski pogoji	98
Vključevanje v programe aktivnega staranja	100
Analiza korelacij med vključevanjem v programe aktivnega staranja in pomembnimi življenjskimi okoliščinami starejših oseb v Pomurju	102
Viri	106

Povzetek

V raziskavi, ki se osredotoča na analizo vzrokov za premajhno vključevanje socialno izključenih starejših v Pomurju v programe aktivnega staranja, je sodelovalo 1.230 starejših oseb, ki živijo v Pomurski regiji. Približno dve tretjini anketirancev je starih med 66 in 84 let, četrtnina do 65 let, medtem ko so starejši od 84 let v manjšini. V vzorec sta zajeti približno dve tretjini starejših oseb ženskega spola. Več kot polovica anketiranih (54%) živi v zakonski ali izvenzakonski skupnosti, preostali so ovdoveli (39%) oziroma (v manjši meri – 7%) samski. Več kot polovica anketiranih ima zaključeno osnovnošolsko izobraževanje, četrtnina pa ima pridobljeno III. ali IV. stopnjo izobrazbe in redkeje V. stopnjo ali več. Največ anketirancev živi na območju upravne enote Murska Sobota (48%), sledijo jim živeči na območju upravne enote Ljutomer (28%), manj pa je anketirancev, ki živijo v upravnih enotah Lendava (14%) in Gornja Radgona (12%). V kontekstu velikosti vzorca je potrebno poudariti, da je le-ta dobro reprezentativen za celotno populacijo starejših oseb, živečih v Pomurski regiji, saj so prikazani rezultati zanesljivi na več kot 95 % nivoju ($p < 0,05$), hkrati pa je interval zaupanja za prikazane rezultate manjši od 1 %, kar pomeni, da za vsak prikazani rezultat lahko z več kot 95 % gotovostjo trdimo, da dejanski rezultat v celotni populaciji od navedenega odstopa za največ 1%.

V skladu s postavljenimi cilji raziskave, ki so ugotoviti kakšno je stanje na pomembnih področjih življenja starejših ljudi (vpetost v socialne mreže, zdravstveno stanje in počutje, materialni in drugi življenjski pogoji) in ugotoviti povezanost teh pomembnih življenjskih okoliščin z vključevanjem v programe aktivnega staranja, je bilo ugotovljeno, da imajo starejše osebe osebno srednje močno in razpršeno socialno mrežo, so v srednje dobri zdravstveni kondiciji, relativno dobra pa je tudi njihova mobilnost ter dostop do informacij in ključnih storitev v okolju, medtem ko so starejše osebe v Pomurju z vidika materialnega stanja še najmanj ogrožene, a to še ne pomeni, da je to področje optimalno, saj kar dve od treh starejših oseb v Pomurju prejmeta mesečni dohodek, nižji od 600 € ter le vsaka druga oseba zmore v celoti pokriti svoje življenjske stroške; materialni pogoji bivanja so slabši sicer pri tistih segmentih populacije starejših oseb, ki so samski ali ovdoveli, ženskega spola, starejši od 75 let in ki živijo na vasi. V svoji zmožnosti pokriti osnovne življenjske stroške s svojimi dohodki se kažejo kot najmanj zmožne osebe, ki živijo na kmetiji na vasi (le slaba tretjina jih uspe vedno v celoti pokriti svoje življenjske stroške). Velike razlike pa obstajajo med živečimi v hišah v mestu in na vasi (74 % živečih v hiši v mestu vedno v celoti pokrije življenjske stroške, medtem ko je takih na vasi le 53 %) ter živečimi v stanovanjih v

mestu in na vasi (70 % živečih v stanovanju v mestu vedno v celoti pokrije življenjske stroške, medtem ko je takih na vasi le 45 %). V kontekstu ugotovitve, da so ekonomski pogoji starejših oseb v Pomurju pomembno povezani z njihovim vključevanjem v programe aktivnega staranja, bi bilo potrebno proučiti možnosti za večje vključevanje v programe aktivnega staranja predvsem pri tistih skupinah, ki so na tem področju še posebej ogrožene (samske in ovdovele osebe, ženskega spola, starejši od 75 let in živeči na vasi).

V kontekstu proučevanja vključevanja v programe aktivnega staranja, je bilo ugotovljeno, da so starejše osebe sicer še kar aktivne oziroma se vključujejo v aktivnosti v okolju, vendar gre praviloma za manjši nabor različnih aktivnosti, ki redko vključujejo socialno komponento. Govora je predvsem o gledanju televizije in poslušanju radia. Starejše osebe so sicer v relativno velikem obsegu še tudi fizično aktivne, vendar so kot fizično aktivnost najpogosteje smatrali vrtnarjenje. Če odštejemo tiste, ki vrtnarijo, ugotovimo, da je fizično aktivna le ena od treh oseb, pri tem pa gre najpogosteje za kolesarjenje, pohode in telovadbo. V kulturne aktivnosti se sicer vključujeta dve od petih starejših oseb. Približno dve od treh oseb se udeležujeta tudi prireditev v svojem okolju. Manjša aktivnost (na vseh merjenih področjih, t.j. fizična, kulturna in druge aktivnosti) je bila zaznana pri ženskah, samskih in ovdovelih ter tistih, ki živijo sami ali v razširjenih družinah, pri živečih na vasi in tistih z nižjimi dohodki, prav tako pa se aktivnost manjša z naraščanjem starosti. Kot razloge za ne vključevanje v aktivnosti v okolju so starejše osebe najpogosteje navajale bolezen, vsaka tretja oseba pa je mnenja, da se v aktivnosti ne more vključiti, ker jih bodisi ni (5%), bodisi so neprimerne (20%) ali jih ne pozna (12%). Vsaka tretja oseba bi se tudi želela še dodatno usposabljanje oziroma izobraževati.

Zdravstveno stanje in počutje je pomembno povezano z vključevanjem v programe aktivnega staranja. Pričakovano se zdravstvena kondicija poslabšuje z naraščanjem starosti. Sicer se vsaka četrta starejša oseba ne počuti zdravo. V svojem okolju pa se vsaka druga starejša oseba počuti odlično ali zelo dobro, predvsem mlajši starejši, živeči v partnerskem razmerju in živeči v mestu. Potrebno je poudariti medsebojni vpliv zdravstvenega stanja in vključevanja v programe aktivnega staranja, saj je bilo ugotovljeno, da je zdravstveno stanje oziroma bolezen daleč najbolj pomembna ovira pri vključevanju v programe aktivnega staranja, vendar pa na drugi strani ni za zanemariti pozitivnega učinka večjega vključevanja v programe aktivnega staranja na počutje starejših oseb.

Drugi življenjski pogoji starejših oseb, ki vključujejo vse ostale življenjske okoliščine starostnikov (dostop do ključnih storitev, informacij in mobilnost), razen materialnega in zdravstvenega stanja, se izkažejo kot ključen dejavnik večjega vključevanja v programe aktivnega staranja, saj so s slednjimi najmočneje povezani. V tem smislu je potrebno poudariti, da kljub temu, da drugi življenjski pogoji starejših oseb v Pomurju niso bili identificirani kot izstopajoče kritični, še vedno vsaka peta oseba nima dostopa do banke in vsaka deseta oseba nima dostopa do trgovine, torej ključnih storitev, zato je nadzor nad upravljanjem z lastnim denarjem prepuščen drugim. Kot problematično se izkaže tudi dejstvo, da je vsaj vsaka tretja oseba pri prevozu odvisna od drugih oseb, svojcev ali drugih, medtem ko se jih relativno malo poslužuje javno prevoznih storitev. Vsaka druga oseba je tako pri prevozu do kraja, do katerega ne more dostopati peš ali s kolesom (iz podatkov je moč razbrati, da starejše osebe pešačijo na razdaljah, manjših od enega kilometra), odvisna od drugih oseb ali načinov mobilnosti. Večina starejših oseb se sicer počuti v dovoljšni meri informirane, vendar natančnejši pregled virov informacij pokaže, da se mreža letih praviloma zgošča okoli enega vira (najpogosteje je to televizija), medtem ko so preostali viri informacij redkejši. Ugotovitev je pomembna predvsem z vidika dostopa do informacij, ki so vezane na lokalno okolje, saj so le-te na televiziji prisotne v manjši meri.

Vpetost starejših oseb v socialne mreže je bila identificirana kot srednje močna. Vpetost v socialno mrežo posameznika je sicer z njegovim vključevanjem v programe aktivnega staranja povezana v najmanjši (glede na ostala proučevana področja – življenjske okoliščine starejših oseb), a ne zanemarljivi meri. Ker sta vpetost v socialno mrežo in vključevanje v programe aktivnega staranja konceptualno neločljivo povezani, je ugotovitev, da so ženske, ki so samske in ovdovele in živijo same (vsaka četrta starejša oseba živi sama), v manjši meri vpete v socialne mreže, pomembna. Starejše osebe se najpogosteje družijo s svojimi otroki in vnuki, pri čemer je potrebno poudariti, da vsaka druga oseba skrbi za svoje vnuke na vsaj tedenski ravni, ter sosedi, iz česar sledi, da so medsosedske stiki poleg družinskih en izmed ključnih sestavnih delov socialne mreže starejših oseb v Pomurju, čeprav se kot manj pomembni kažejo v primeru potrebe po pomoči zaradi zdravstvenih težav. Skrb za vnuke se sicer kaže kot pomembno področje participacije starejših oseb, saj sta kar dve od treh oseb mnenja, da s svojimi izkušnjami in znanji v družini prispevata zelo veliko ali veliko. Da je razmerje med starejšimi osebami in njihovimi družinami vzajemno, kaže ugotovitev, da sorodniki predstavljajo najmočnejšo podporo starejšim osebam v primeru zdravstvenih težav.

Značilnosti raziskave

Raziskava se osredotoča na razloge za premajhno vključevanje socialno izključenih starejših v Pomurju v programe aktivnega staranja. Vzroke za premajhno vključevanje starejših oseb razišče skozi prizmo zdravja, socialnega in fizičnega okolja.

Po podatkih Statističnega urada RS (SURS 2014) Pomurska regija predstavlja eno izmed regij z najvišjim tveganjem revščine in posledično visoko izpostavljenostjo tveganju socialne izključenosti. Med osebe, pri katerih je potencialna izpostavljenost tveganju revščine najvišja, se po podatkih SURS-a uvrščajo živeči v enočlanskih gospodinjstvih, delovno neaktivne osebe, ženske, starejši od 64 let, najemniki stanovanj in osebe z največ osnovnošolsko izobrazbo. Ti parametri predstavljajo temeljne okoliščine, na podlagi katerih bo vključevanje v programe aktivnega staranja proučevano.

Osnovni metodološki parametri raziskave

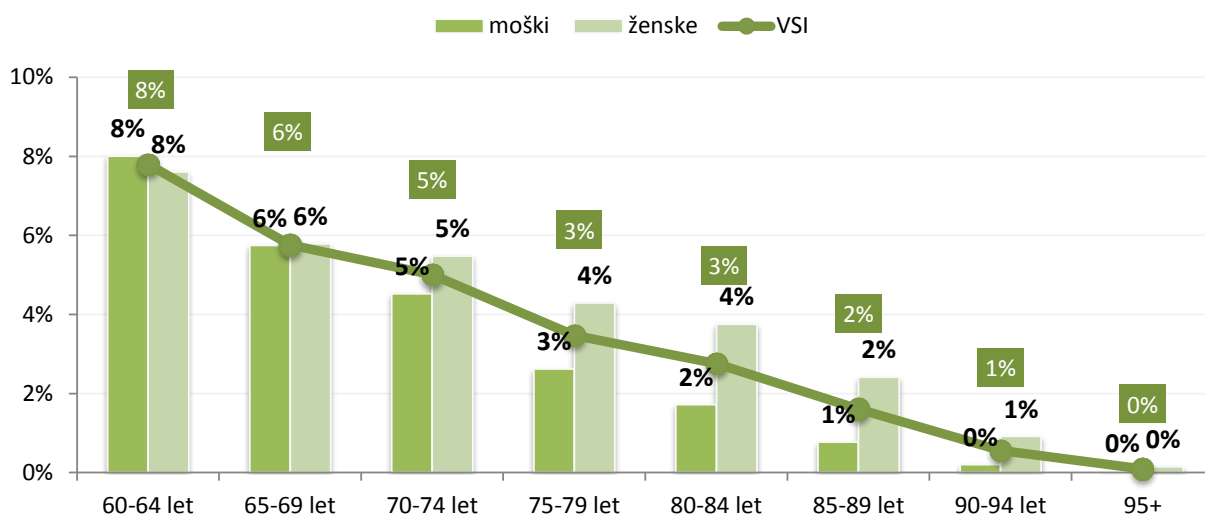
Podatki, predstavljeni v nadaljevanju, so bili zbrani z anketnim vprašalnikom, ki je sestavljen iz štirih sklopov vprašanj. Prvi sklop vsebuje 4 vprašanja, ki se nanašajo na osnovne socio-demografske podatke anketiranih. Drugi sklop vprašanj obravnava bivanjske in druge življenjske pogoje anketirancev in sestoji iz 13 vprašanj. Tretji sklop vprašanj sestoji iz 23 vprašanj, ki se nanašajo na izrabo časa starejših oseb, natančneje njihovo druženje, udejstvovanje in dostop do informacij. Četrty, zadnji vsebinski sklop vprašanj obravnava subjektivno zaznavo počutja starejših oseb, njihovega zdravja in možnosti za participacijo na različnih področjih, ter sestoji iz 26 vprašanj. Vsi anketiranci niso odgovarjali na vsa vprašanja, saj so nekatera izmed njih bila selekcijska. Število anketirancev (numerus), ki so odgovarjali na vprašanja, je naveden pri vsakem grafičnem prikazu, ki se nanaša na rezultate frekvenčne analize vprašanj.

Cilji raziskave

Cilj pričujoče raziskave je (1) ugotoviti stanje na pomembnih področjih življenja starejših ljudi, t.j. vpetost v socialne mreže, zdravstveno stanje in počutje, materialni in drugi življenjski pogoji ter (2) njihovo povezanost z vključevanjem v programe aktivnega staranja. Med cilji raziskave so še (3) ugotoviti socio-demografski profil socialno izključenih starostnikov v Pomurju glede na spol, starost, maritalni status, tip družinske skupnosti, v kateri živi posameznik, oddaljenost od urbanih centrov v Pomurju in glede na upravno enoto, v kateri posameznik prebiva.

Opis vzorca in proučevane populacije

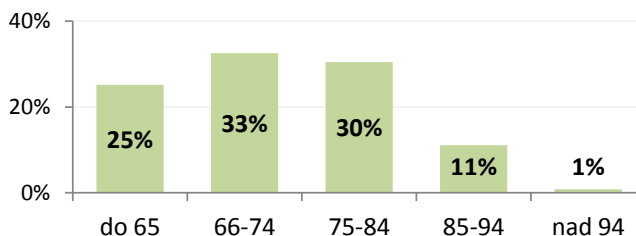
V raziskavi je sodelovalo 1.230 anketirancev, starejših oseb iz Pomurja. V letu 2015 (SURS 2015) je v Pomurju živel 116.670 prebivalcev, od tega 51% oseb ženskega spola. Prebivalcev, starih 60 let in več, je v istem letu bilo 31.562, kar pomeni, da v celotni populaciji predstavljajo več kot četrtinski delež (27%), pri čemer so bile osebe ženskega spola zastopane v 57% deležu. Z drugimi besedami – vsak četrti prebivalec Pomurja je star vsaj 60 let, na vsakih pet starejših prebivalcev so tri osebe ženskega spola (slika 1). Slovensko povprečje zastopanosti generacije 60+ (25%) je v primerjavi s Pomursko regijo nekoliko nižje. V Pomurju je 53% prebivalcev, starih med 55 in 64 let, upokojenih.

Slika 1: Populacijska struktura starejših prebivalcev Pomurske regije, starih 60 let in več, po spolu in starostnih kategorijah (SURS 2015)

Struktura vzorca

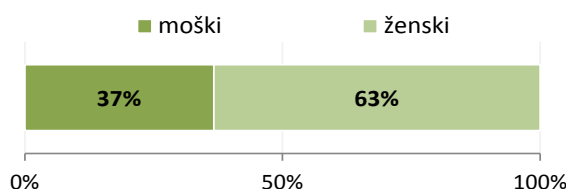
V vzorec je vključena tretjina anketirancev, ki so stari med 66 in 74 let, sledijo jim anketiranci iz naslednje starostne kategorije, stari med 75 in 84 let (30%), četrtina anektiranih pa je starih 65 let ali manj. Starejši od 84 let so v manjšini, saj je le 11

Slika 2: Starost anketirancev (n=1226)

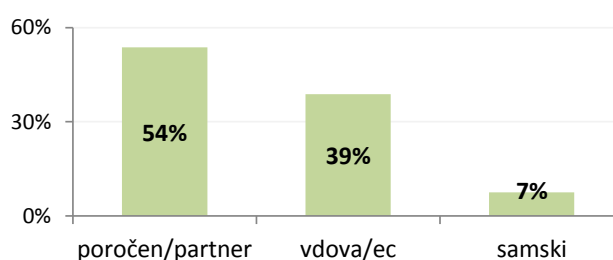
odstotkov anketiranih starih med 85 in 94 let, medtem ko je starejših od 94 let le 1 odstotek (slika 2).

Struktura vzorca po spolu (slika 3) kaže, da so anketiranke ženskega spola zastopane v 63 % deležu, medtem ko so anketiranci moškega spola zastopani v 37 % deležu.

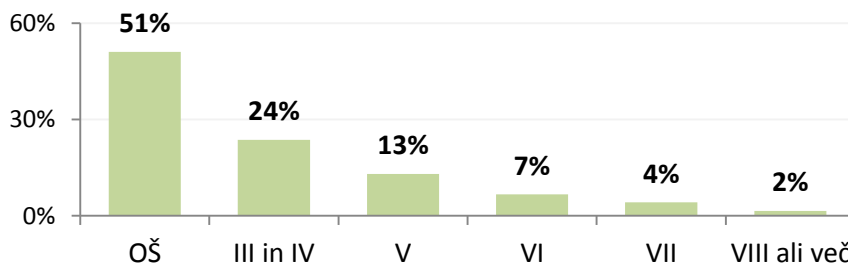
Slika 3: Spol anketirancev (n=1230)

Glede na maritalni status (slika 4) je največji delež anketirancev (več kot polovica oziroma 54%), vključenih v raziskavo, poročenih ali živečih v izvenzakonski skupnosti, sledijo jim ovdoveli (39%) in samski (7%).

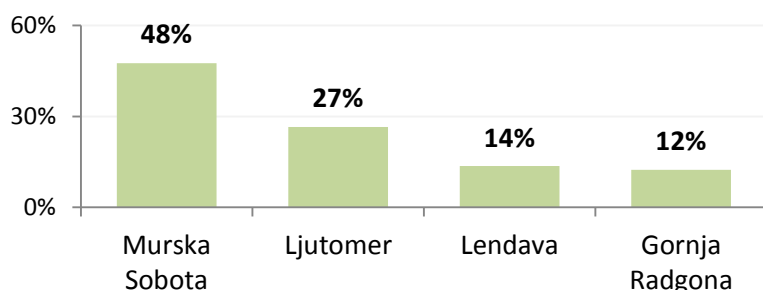
Slika 5: Maritalni status (n=1176)

Z višanjem stopenj izobrazbe pada delež anketirancev, ki so dosegli posamezno stopnjo izobrazbe (slika 5). Tako ima največ, kar polovica anketiranih, dokončano ali nedokončano osnovnošolsko izobrazbo. Sledijo jim anketiranci s

Slika 4: Izobrazba anketirancev (n=1085)

pridobljeno III. in IV. (24 %) ter V. stopnjo izobrazbe (13 %). Preostali anketiranci imajo VI. stopnjo izobrazbe ali več, pri čemer so pri vsaki od nadaljnjih stopenj izobrazbe anketiranci zastopani v manj kot 10 % deležu. Izobrazbena struktura vzorca raziskave je torej podobna populacijski, saj je v letu 2015 v Pomurski regiji (SURs, 2015) bilo 52% prebivalcev, starih 65+, ki imajo dokončano osnovnošolsko izobraževanje, 7% pa je bilo brez (tudi osnovnošolske) izobrazbe ali z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo. Bistveno manj starejših od 65 let (20%) je imelo zaključeno III. ali IV. stopnjo in V. stopnjo (14%) izobrazbe, medtem ko je tistih s VI. ali višjo stopnjo izobrazbe malo (7%).

Slika 6: Upravna enota bivališča (n=1230)

Glede na upravno enoto bivališča (slika 6) največ, skoraj polovica anketirancev prebiva v upravni enoti Murska Sobota (48 %), sledijo jim anketiranci iz upravne enote Ljutomer (27 %). V najmanjših deležih so zastopani anketiranci iz upravnih enot Lendava (14 %) in Gornja Radgona (12 %).

Rezultati raziskave

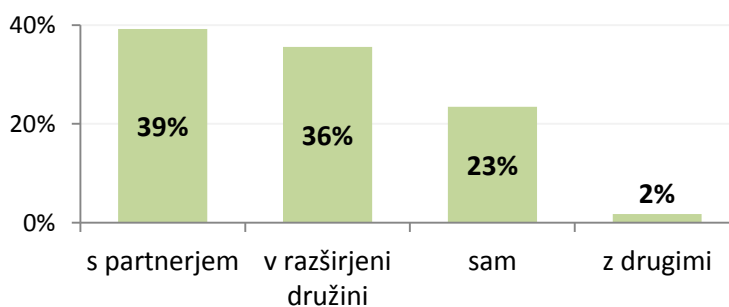
V nadaljevanju so predstavljeni rezultati opisnih in segmentacijskih analiz po posameznih vsebinskih sklopih anketnega vprašalnika. Manjkajoči podatki so bili korektno obravnavani in izključeni iz analiz.

Opozoriti velja na rezultate segmentacijskih analiz glede na starost, kjer je v zadnji starostni kategoriji (94+) numerus anketirancev prenizek (n=10) za verodostojno sklepanje o populaciji. Rezultati kategorije so na nekaterih mestih sicer prikazani, vendar je pri interpretaciji teh rezultatov potrebna posebna previdnost.

Pri nekaterih rezultatih analize so z namenom lažje primerjave prikazane povprečne vrednosti spremenljivk, ki imajo ordinalni merski nivo (npr. pogostost), pri čemer bi veljalo opozoriti na interpretabilnost izračunanih povprečnih vrednosti in sicer njihova vsebinska interpretacija ni smiselna.

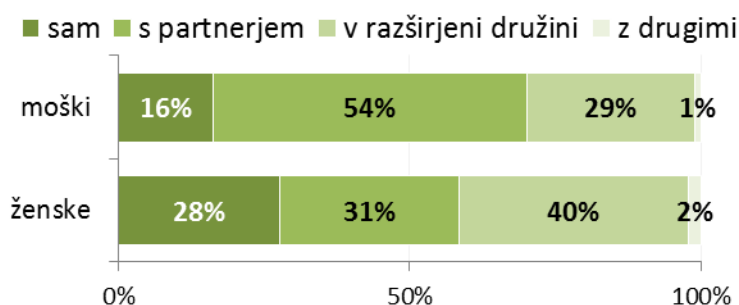
Socialna mreža

Ključna ugotovitev, ki sledi iz analize tipa družinske skupnosti (slika 7) je, da anketiranci v glavnem ne živijo sami. S partnerjem jih tako živi 39 odstotkov, v razširjeni družini 36 odstotkov in z drugimi 2 odstotka. Samih živi 23 odstotkov vprašanih oziroma vsak četrtri.

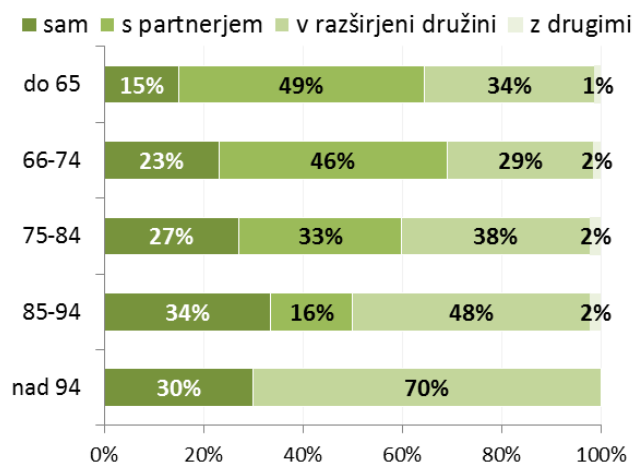
Slika 7: Tip (družinske) skupnosti (n=1222)

Se pa anketiranci pri vključenosti v tip družinske skupnosti (slika 8) bistveno razlikujejo glede na spol. Več kot polovica (54 %) anketirancev moškega spola namreč živi s partnerjem, medtem ko je takih oseb ženskega spola le slaba tretjina (31 %). Ženske pogosteje kot moški živijo v razširjeni družini in same, saj vsaj vsaka četrta anketiranka (28 %) živi sama.

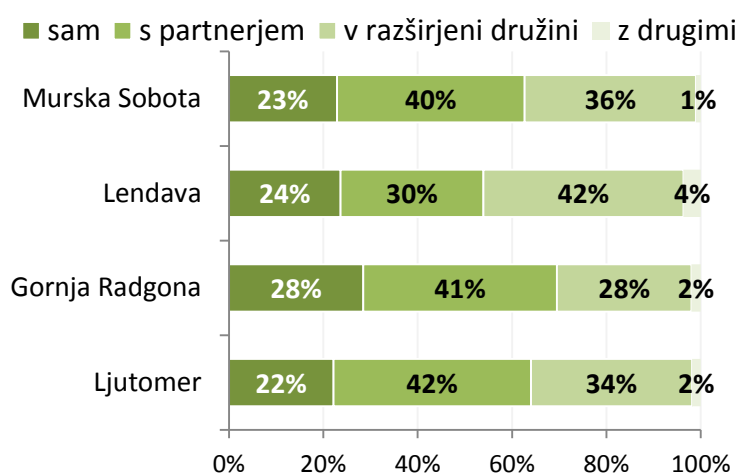

Slika 8: Tip (družinske) skupnosti, glede na spol

Delež starejših, ki živijo sami, z višanjem starosti narašča, upada pa delež tistih, ki živijo s partnerjem (slika 9). Če v starostni kategoriji do 65 let manjšina anketiranih (15%) živi samih in skoraj polovica (49 %) s partnerjem, je v starostni kategoriji 85 do 94 let slika obratna – dobra tretjina anketiranih živi sama, s partnerjem pa le še manjšina njih (16%).

Slika 9: Tip (družinske) skupnosti, glede na starost

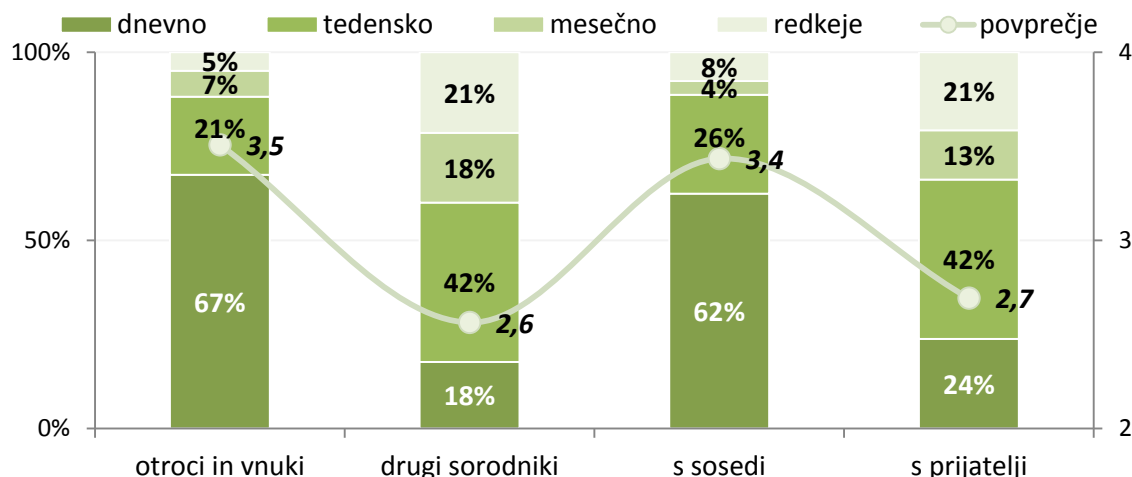
Slika 10: Tip (družinske) skupnosti, glede na upravno enoto prebivališča

Anketiranci se po upravnih enotah Pomurja v tipu družinske skupnosti, v katero so vključeni, med seboj bistveno ne razlikujejo (slika 10). V upravi enoti Gornja Radgona živi več samskih kot v preostalih enotah in bistveno manj tistih, ki živijo v razširjeni družini. Medtem pa v upravni enoti Lendava bistveno manj oseb kot v preostalih enotah živi s partnerjem in bistveno več v razširjeni družini.

Druženje

V nadaljevanju je obravnavana pogostost druženja anketirancev z različnimi osebami (z otroki in vnuki, z drugimi sorodniki, s sosedi in s prijatelji) (slika 11). Če se najprej osredotočimo na druženje z otroki in vnuki, razberemo, da se starejše osebe s svojimi otroci in vnuki najpogosteje družijo na dnevni (67 %), pogosto pa tudi na tedenski ravni (21 %). Kar zadeva druženje z drugimi sorodniki, velja, da se starejše osebe z njimi najpogosteje družijo na tedenski ravni (42 %). Nadalje vidimo, da se anketiranci s sosedi družijo v največji meri dnevno (62 %), pogosto pa tudi na tedenski (26 %). S svojimi prijatelji se starejše osebe družijo predvsem na tedenski ravni (42 %), pogosto tudi dnevni ravni (24 %).

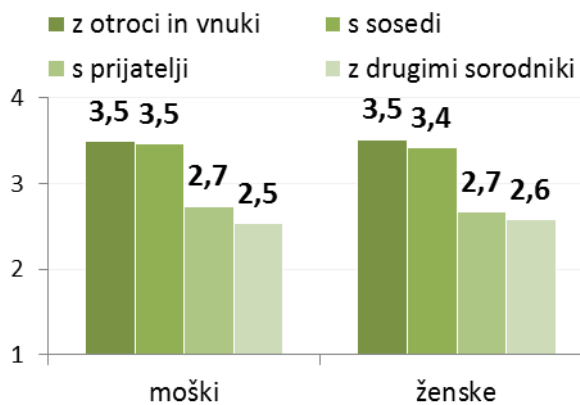
Iz izračunanih povprečnih vrednosti je razvidno, da se anketiranci v povprečju najpogosteje družijo s svojimi otroki in vnuki, v skoraj enaki meri pa tudi s sosedi, čeprav se s slednjimi v večji meri družijo na tedenski ravni, medtem ko se s prvimi v večji meri družijo na dnevni ravni. Pomembno redkeje se starejši družijo z drugimi sorodniki in s prijatelji, kljub temu, da se približno dve tretjini anketirancev tako z drugimi sorodniki kot tudi s prijatelji družita vsaj tedensko.

Slika 11: Pogostost druženja anketirancev z otroki in vnuki (n=1121), z drugimi sorodniki (n=1157), s sosedi (n=1164) in s prijatelji (n=1132)

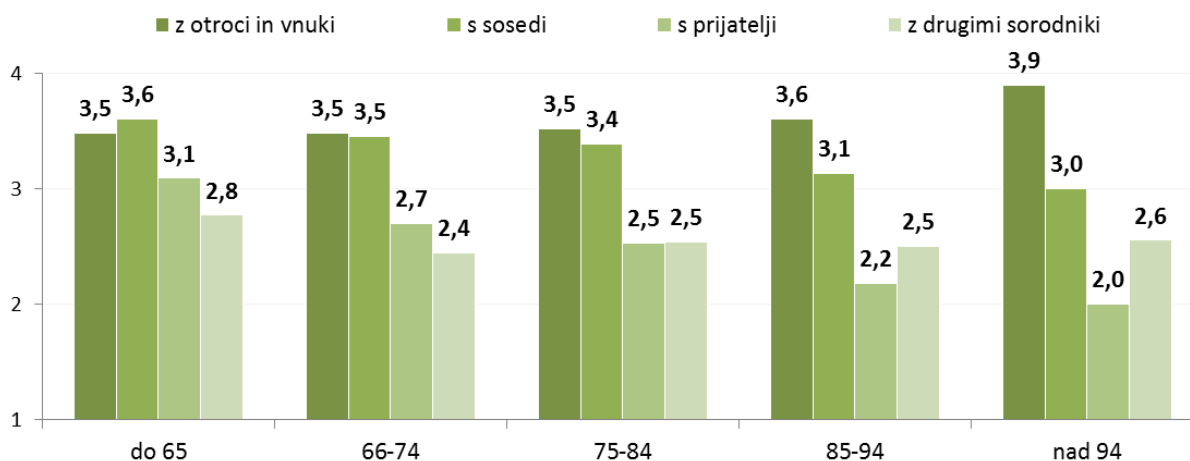
Le ena starejša oseba je navedla, da se ne družijo z nikomer. Kot vzroke za to pa, da ima oteženo druženje zaradi slepote, da nima nikogar s komer bi se družila in da nikogar ni v njeni bližini.

Slika 12 prikazuje pogostost druženja anketirancev glede na spol, iz česar sledi, da med spoloma ni razlik v pogostosti druženja z različnimi osebami. Oboji se namreč najpogosteje družijo z otroki in vnuki ter s sosedi.

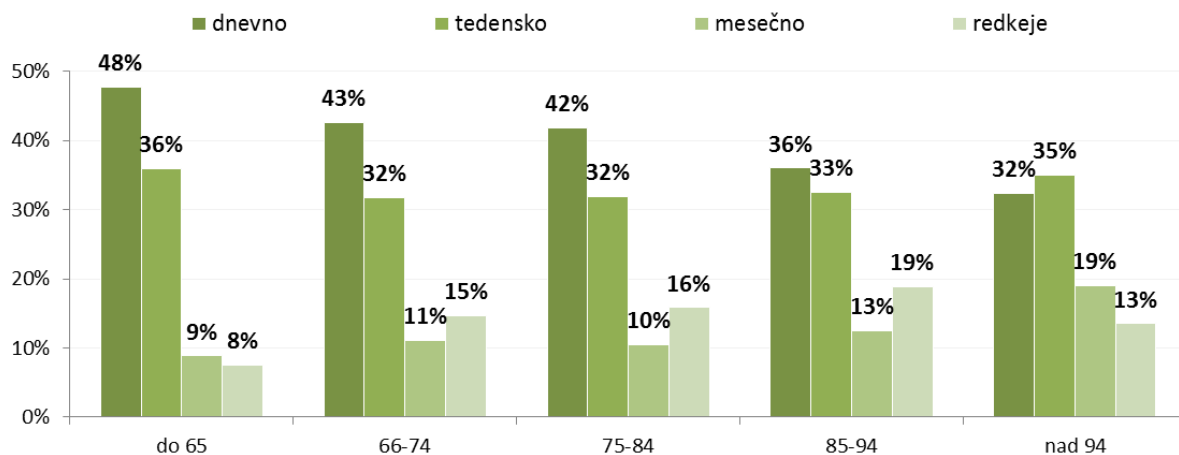
Slika 12: Pogostost druženja glede na spol

Gledano z vidika starosti anketirancev (slika 13) bi veljalo omeniti, da pogostost druženja z otroki in vnuki narašča z leti, medtem ko pogostost druženja s sosedi in prijatelji z leti naglo upada. Še najbolj stabilen trend je opazen pri pogostosti druženja z drugimi sorodniki, ki je sicer najvišja v starostnem obdobju do 65 let, nato nekoliko upade pri naslednjem starostnem obdobju, a za tem spet začne naraščati.

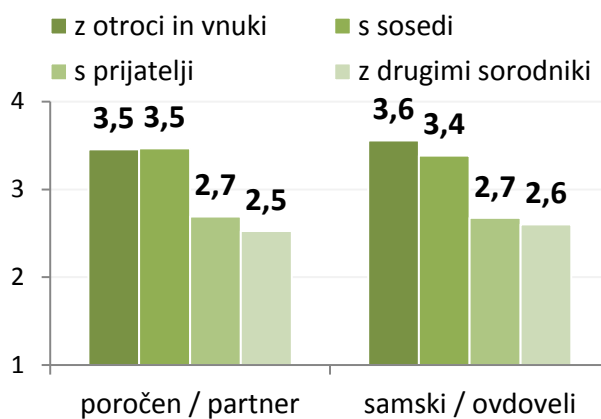
Slika 13: Pogostost druženja glede na starost

Slika 14 prikazuje delež anketirancev glede na pogostost druženja (neodvisno od tega s kom se družijo) v vsaki starostni kategoriji. Razvidno je, da ima skoraj polovica (48 %) anketirancev, starih do 65 let, dnevne stike s posamezniki iz svojega socialnega kroga, več kot tretjina (36 %) pa tedenske. Mesečne oziroma redkejšje stike ima le 17 % anketiranih iz te starostne kategorije. S starostjo pa upada delež tistih, ki imajo dnevne stike s pomembnimi posamezniki iz svojega socialnega kroga, medtem ko delež tistih, ki imajo tedenske stike, ostaja bolj ali manj konstanten. S starostjo naraščajo mesečni stiki, pa tudi stiki na manj kot mesečni ravni.

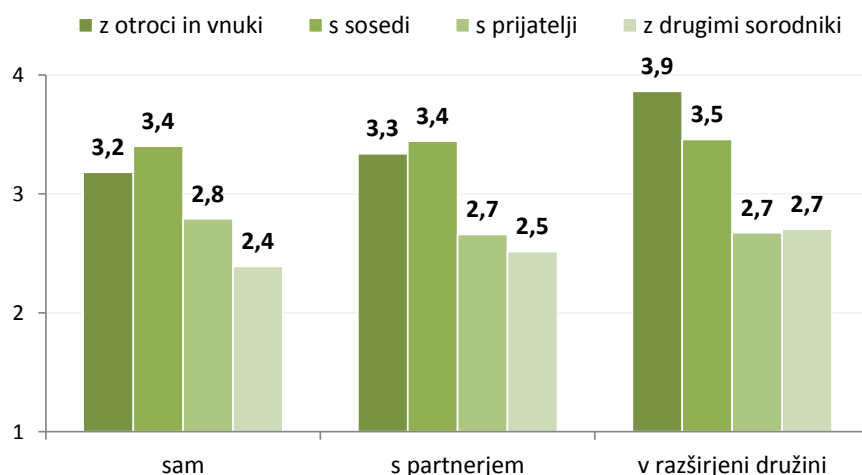
Slika 14: Delež anketirancev po pogostosti druženja, glede na starost

Glede na maritalni status anketiranih (slika 15) ni opaznih razlik v pogostosti njihovega druženja, saj se vsi podobno pogosto družijo s posameznimi osebami iz njihovega socialnega kroga.

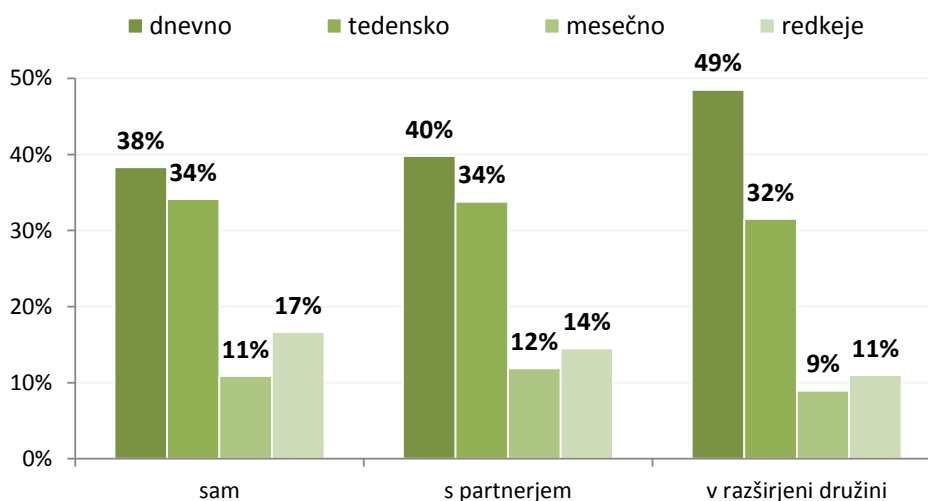
Slika 15: Pogostost druženja glede na maritalni status

Gledano z vidika tipa družinske skupnosti, v katero so anketiranci vključeni (slika 16), se anketiranci, ki živijo v razširjeni družini (pričakovano) pogosteje družijo s svojimi otroki in vnuki kot preostali. Zanimiva pa je ugotovitev, da se samske osebe nič redkeje kot preostali ne družijo s sosedi in prijatelji, imajo pa nekoliko redkejše stike s svojimi otroki in vnuki ter drugimi sorodniki.

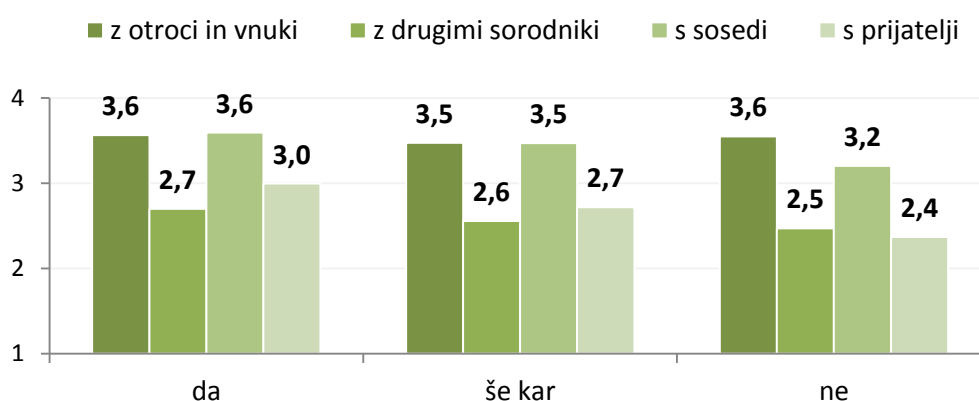
Slika 16: Pogostost druženja glede na tip (družinske) skupnosti

Se pa zaostanek v pogostosti stikov samskih oseb za ostalimi pokaže pri analizi deleža anketirancev po pogostosti druženja, neodvisno od tega s kom se družijo, (slika 17), saj ima le 38% samskih oseb dnevne stike s posamezniki iz svojega socialnega kroga, medtem ko je takih oseb, ki živijo v razširjenih družinah, skoraj polovica. Višji delež samskih oseb (v primerjavi z ostalima skupinama) ima tudi redkeje kot mesečne stike s posamezniki iz svojega socialnega kroga.

Slika 17: Delež anketirancev po pogostosti druženja, glede na tip (družinske) skupnosti

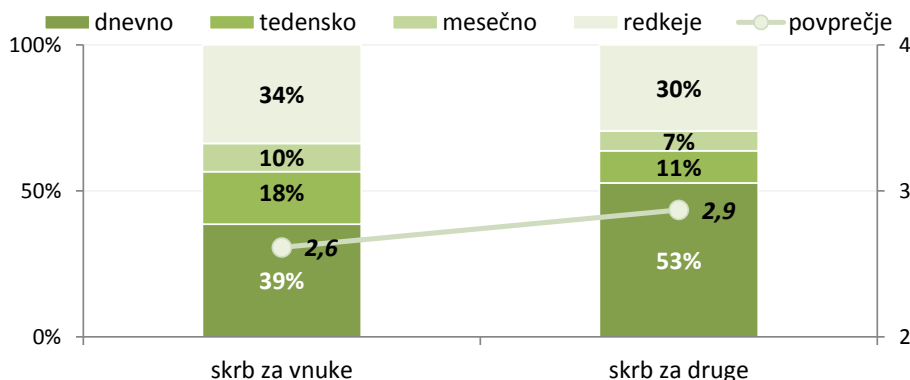
Gledano z vidika subjektivne percepcije lastnega zdravja, med starejšimi ne obstajajo razlike v pogostosti druženja z otroki in vnuki (slika 18). Nakazuje se trend upadanja pogostosti druženja z drugimi sorodniki in sosedi s slabšanjem zaznave zdravstvenega stanja, medtem ko pa je pogostost druženja s prijatelji s slabšanjem zdravstvenega stanja v konstantnem upadu.

Slika 18: Pogostost druženja glede na lastno percepcijo zdravja ("Ali se počutite zdravi?")

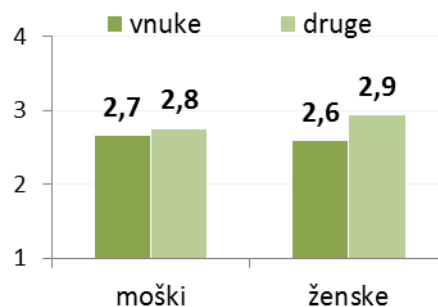
Skrb za druge

V nadaljevanju je obravnavana pogostost skrbi za druge osebe, ki jo nudijo starejše osebe. Kot je razvidno iz slike 19, ki prikazuje pogostost (dnevno, tedensko, mesečno, redkeje) skrbi za vnuke in druge osebe s strani anketiranih, več kot polovica starejših oseb (53 %) dnevno skrbi za druge osebe, nekaj manj (39 %) pa enako pogosto skrbi za vnuke. Starejše osebe tako nekoliko pogosteje skrbijo za druge kot za svoje vnuke. Približno tretjina starejših oseb skrbi za vnuke redkeje kot mesečno, nekoliko manj (30 %) pa v enaki meri za druge osebe. Obstaja pa še skoraj petina (18 %) anketirancev, ki za svoje vnuke skrbijo na tedenski ravni.

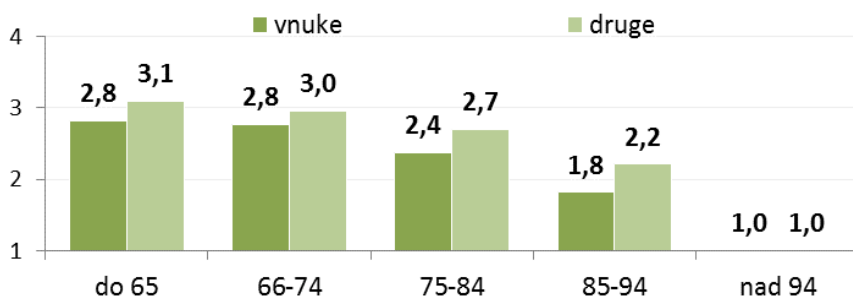
Slika 19: Pogostost skrbi za vnuke (n=651) in druge (n=298)

Anketiranci se glede na spol ne razlikujejo bistveno v pogostosti skrbi, ki jo namenijo vnukom in drugim osebam (slika 20).

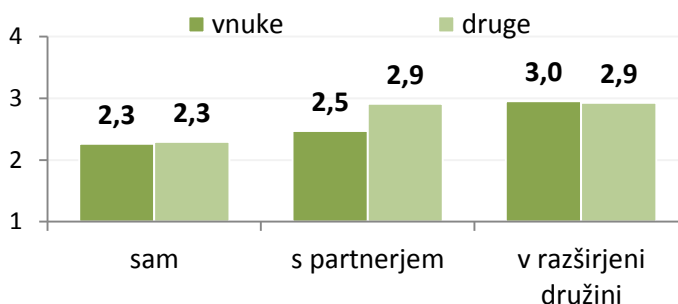
Slika 20: Pogostost skrbi za vnuke in druge, glede na spol

Z naraščanjem starosti upada tako pogostost skrbi za vnuke, kot tudi za druge (slika 21).

Slika 21: Pogostost skrbi za vnuke in druge, glede na starost

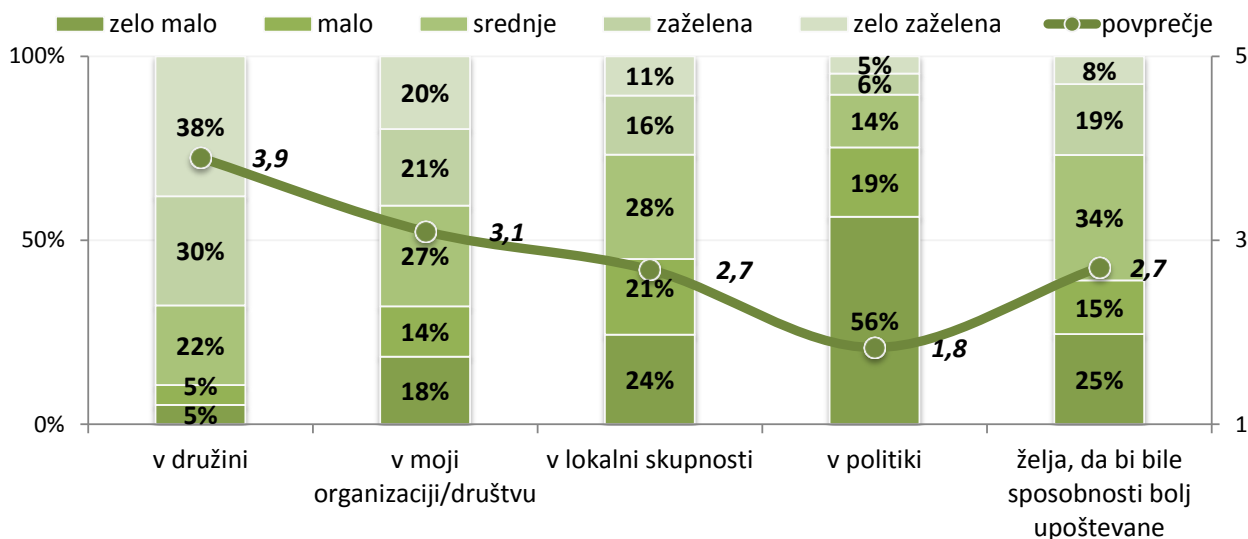
Samske osebe redkeje skrbijo tako za vnuke kot tudi za druge osebe; najpogosteje pa osebe, ki živijo v razširjeni družini, skrbijo tako za vnuke kot tudi za druge, čeprav se glede slednjega s tistimi, ki živijo s partnerjem, ne razlikujejo.

Slika 22: Pogostost skrbi za vnuke in druge, glede na tip (družinske) skupnosti

Participacija z lastnimi izkušnjami in znanji

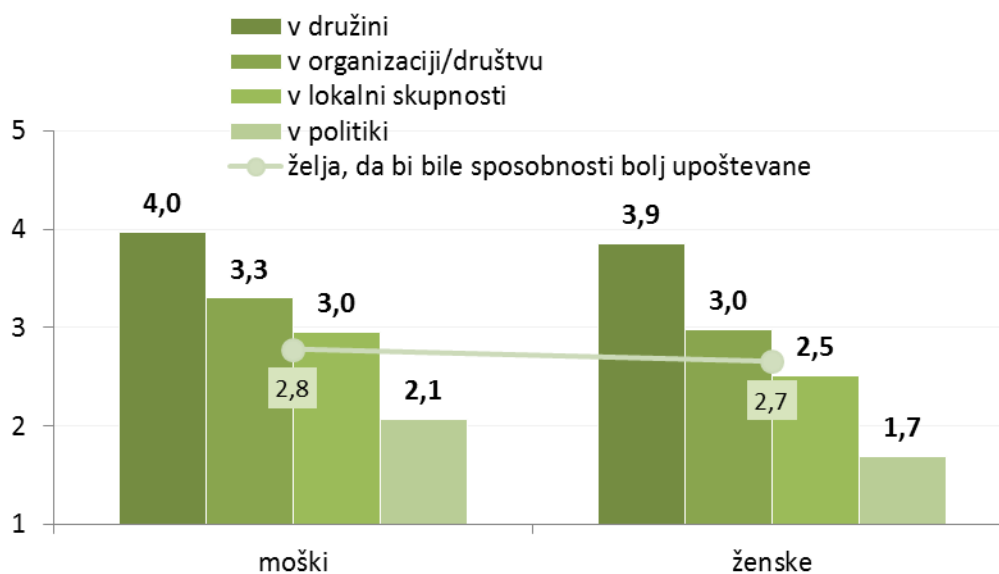
Na sliki 23 je prikazana distribucija odgovorov v zvezi z zaželenostjo izkušenj in znanj starejših oseb na različnih področjih. V povprečju so anketiranci najpogosteje mnenja, da so njihova znanja in izkušnje najbolj zaželena v družini, nato pa v organizaciji ali društvu, v katero so vključeni. Starejše osebe so najpogosteje mnenja, da so njihova znanja in izkušnje v lokalni skupnosti srednje do malo zaželena, medtem ko so v politiki najmanj zaželena.

Slika 23: Participacija z izkušnjami in znanji v družini (n=1095), v organizaciji/društvu (n=841), v lokalni skupnosti (n=910), v politiki (n=807) in izražena želja, da bi bile sposobnosti v večji meri upoštevane (n=820)

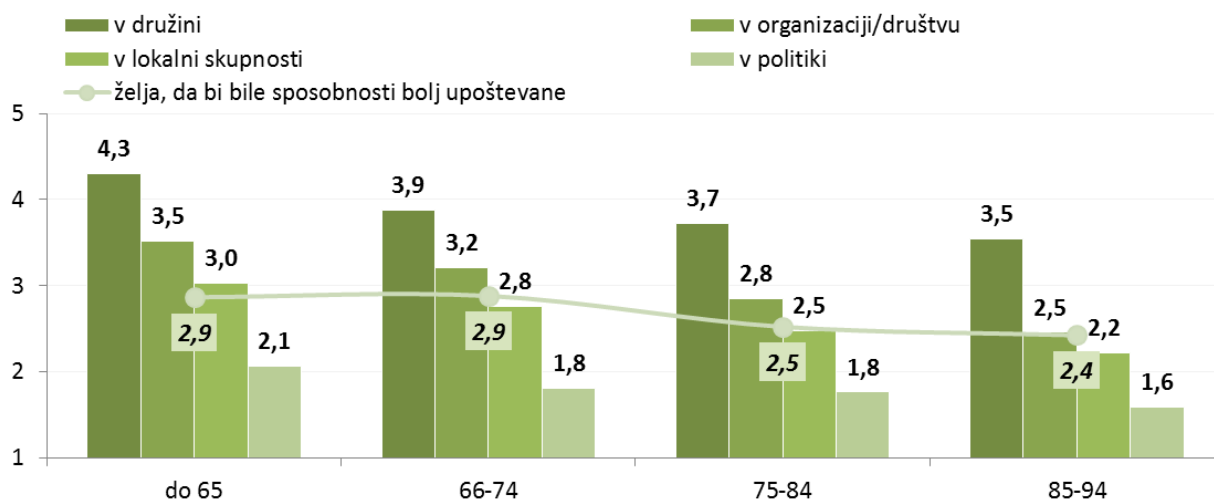
V družini ima namreč največ starejših oseb občutek velike zaželenosti njihovih izkušenj in znanj (38 %), pogost je tudi občutek zaželenosti (30 %). Kar zadeva njihove izkušnje in znanja v organizaciji ali društvu, katerega člani so, je opazna relativno enakomerna distribucija stopenj zaželenosti med anketiranci, čeprav ima največ anketirancev (27 %) občutek srednje zaželenosti. Pri zaželenosti znanj in izkušenj v lokalni skupnosti je opazna podobna struktura distribucije stopenj zaželenosti, pri čemer nekoliko več anketirancev kot predhodno zaznava svoja znanja in izkušnje kot v manjši meri zaželene. V kontekstu zaželenosti izkušenj in znanj anketirancev na področju politike imajo starejši v največji meri občutek zelo majhne (56 %) in v petini (19 %) majhne zaželenosti. Da bi bile njihove sposobnosti bolj upoštevane, si želi več kot četrina anketirancev, medtem ko 40 % anketiranih ne čuti želje po tem (slika 23).

Med anketiranci glede na spol ni bistvenih razlik v stopnji zaželenosti njihovih izkušenj in znanj na posameznih področjih človekovega udejstvovanja, kljub temu, da moški na splošno v nekoliko večji meri kot ženske zaznavajo zaželenost svojih znanj in izkušenj, predvsem v organizacijah in društvih, v lokalni skupnosti in v politiki. Prav tako si moški in ženske v približno enaki meri želijo, da bi bile njihove sposobnosti v večji meri upoštevane (slika 24).

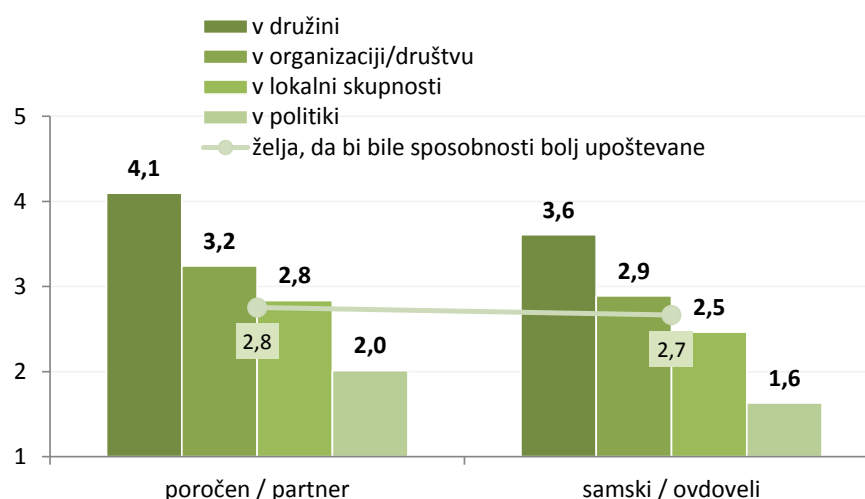
Slika 24: Participacija z izkušnjami in znanji ter izraženost želje, da bi bile sposobnosti bolj upoštevane, glede na spol

Z višanjem starosti se niža zaznava zaželenosti izkušenj in znanj, hkrati pa se manjša tudi želja, da bi bile sposobnosti starejših oseb bolj upoštewane. Ta trend se nakazuje na vseh področjih (slika 25).

Slika 25: Participacija z izkušnjami in znanji ter izraženost želje, da bi bile sposobnosti bolj upoštewane, glede na starost

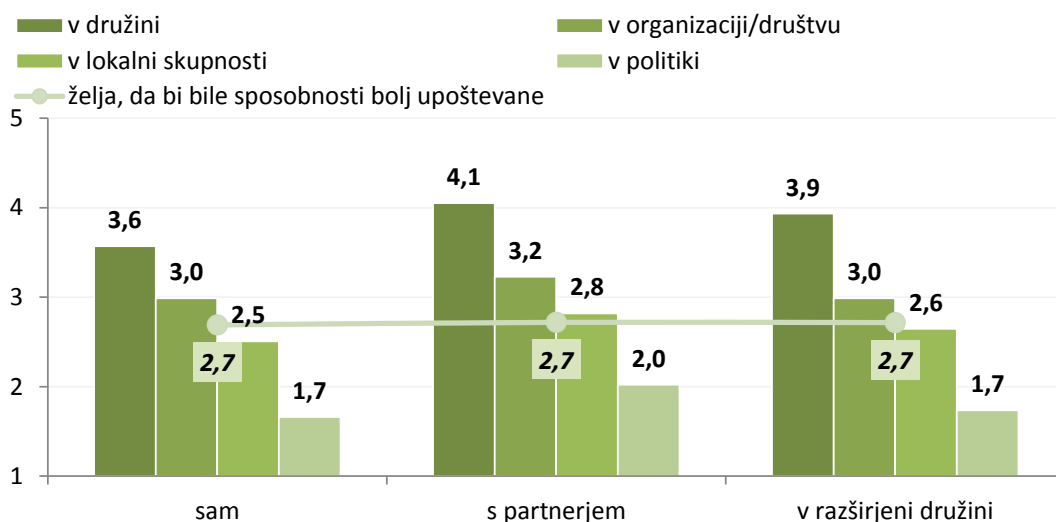
Kot je razvidno iz slike 26 pa je zaznava zaželenosti znanj in izkušenj med starejšimi osebami na vseh merjenih področjih človekovega delovanja višja v skupini tistih oseb, ki so poročene ali imajo partnerja. Ovdovele in samske osebe namreč zaznavajo svoja znanja in izkušnje kot manj zaželena, predvsem v družini, hkrati pa je želja,

Slika 26: Participacija z izkušnjami in znanji ter izraženost želje, da bi bile sposobnosti bolj upoštewane, glede na maritalni status

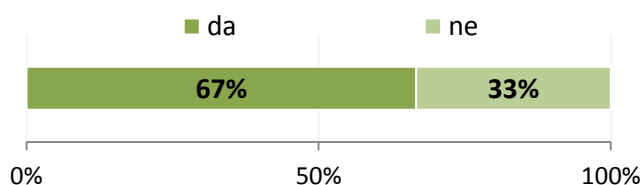
da bi bile sposobnosti teh oseb bolj upoštevane, primerljivo visoka kot pri poročenih oziroma tistih s partnerjem.

Podobno kot je bilo predhodno že ugotovljeno, je zaznava zaželenosti lastnih izkušenj in znanj med tistimi osebami, ki živijo same, nižja na vseh merjenih področjih človekovega udejstvovanja (slika 27). V največji meri zaželena pa so znanja in izkušnje pri osebah, ki živijo s partnerjem (zakonski ali izvenzakonski skupnosti), medtem ko je izražena želja po večjem upoštevanju njihovih sposobnosti enaka med vsemi primerjanimi skupinami.

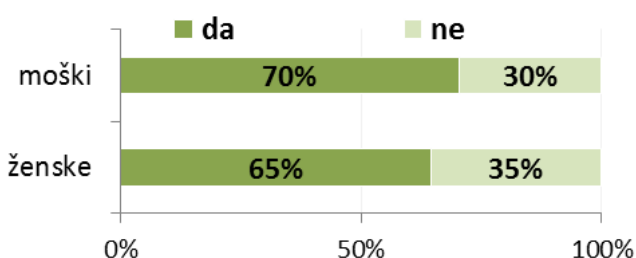
Slika 27: Participacija z izkušnjami in znanji ter izražena želja, da bi bile sposobnosti bolj upoštevane, glede na tip družinske skupnosti

Udeleževanje prireditiv v svojem okolju
Skoraj vsi (99 %) anketiranci so odgovorili, da so aktivni v kakšni dejavnosti v svojem okolju, prav tako pa se dve tretjini (67 %) starejših oseb udeležujeta prireditiv v svojem okolju (slika 28).

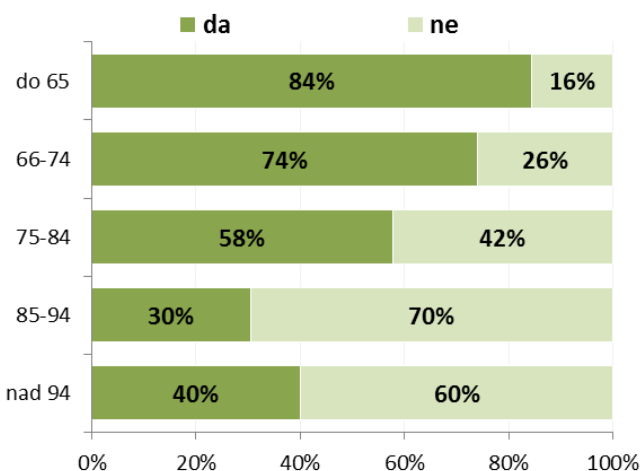
Slika 28: Udeleževanje prireditiv v svojem okolju (n=1154)

Glede na spol ni bistvenih razlik v udeleževanju prireditiv v svojem okolju (slika 29), vendarle pa se moški nekoliko pogosteje kot ženske udeležujejo le-teh.

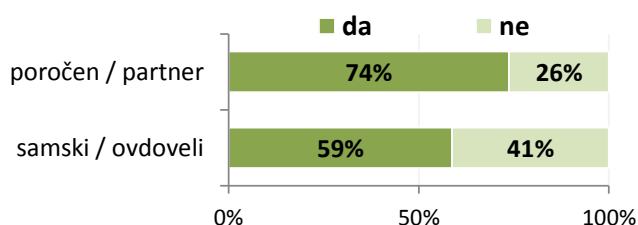

Slika 29: Udeleževanje prireditiv v svojem okolju, glede na spol

Gledano z vidika starosti (slika 30) velja, da z naraščanjem starosti upada delež anketirancev, ki se udeležujejo prireditiv v svojem okolju – če se v starostni kategoriji do 65 let še večina (84 %) udeležuje prireditiv, so taki v starostni skupini 85 do 94 let že v manjšini (30 %). Izjema so le osebe, stare nad 94 let, vendar je kot rečeno pri rezultatih za to skupino anketiranih zaradi majhnega numerusa potrebna posebna previdnost.

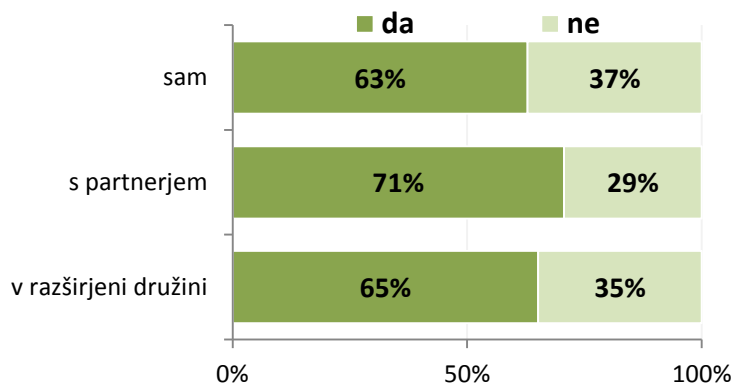

Slika 30: Udeleževanje prireditiv v svojem okolju, glede na starost

Slika 31: Udeleževanje prireditiv v svojem okolju, glede na maritalni status

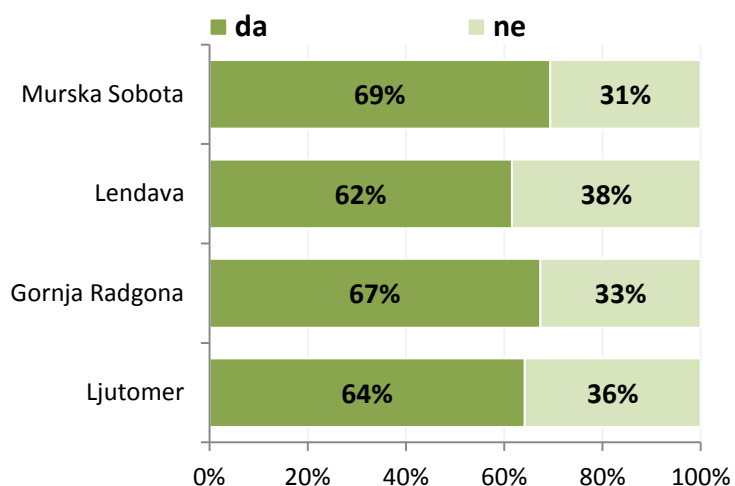
Samski in ovdoveli se v manjši meri kot poročeni in tisti s partnerjem udeležujejo prireditiv (slika 31).

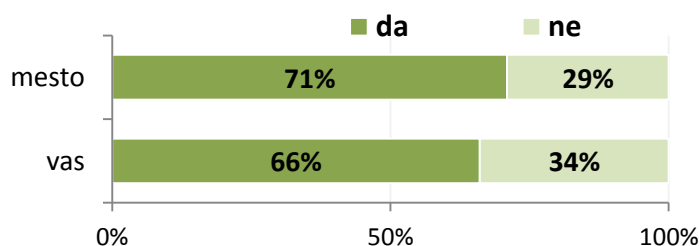
Slika 32: Udeleževanje prireditvev v svojem okolju, glede na tip (družinske) skupnosti

Prav tako pa se tisti, ki živijo sami, v manjši meri udeležujejo prireditvev kot tisti, ki živijo s partnerjem, vendar približno enako pogosto kot tisti, ki živijo v razširjenih družinah (slika 32).

Ker je udeleževanje prireditvev prej ali slej povezano tudi s ponudbo prireditvev oziroma z možnostmi, ki jih okolje nudi, je smiselno udeleževanje prireditvev primerjati po upravnih enotah, v katerih starejše osebe prebivajo. Kot je razvidno iz slike 33, se udeleževanje prireditvev v okolju po upravnih enotah Pomurja ne razlikuje bistveno, kljub temu se starejše osebe v upravni enoti Murska Sobota najpogosteje udeležujejo prireditvev. Sledijo jim starejši iz upravne enote Gornja Radgona, nato iz Ljutomera in Lendave.

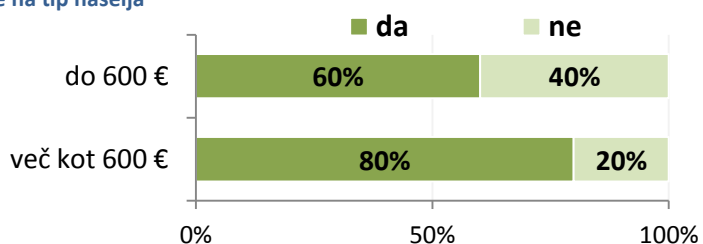
Slika 33: Udeleževanje prireditvev v svojem okolju, glede na upravno enoto prebivališča

Gledano z vidika tipa naselja¹, v katerem posameznik prebiva, obstaja v mestih večji delež starejših oseb, ki se prireditve udeležujejo kot na vasi (slika 34).

Slika 34: Udeleževanje prireditve v svojem okolju, glede na tip naselja

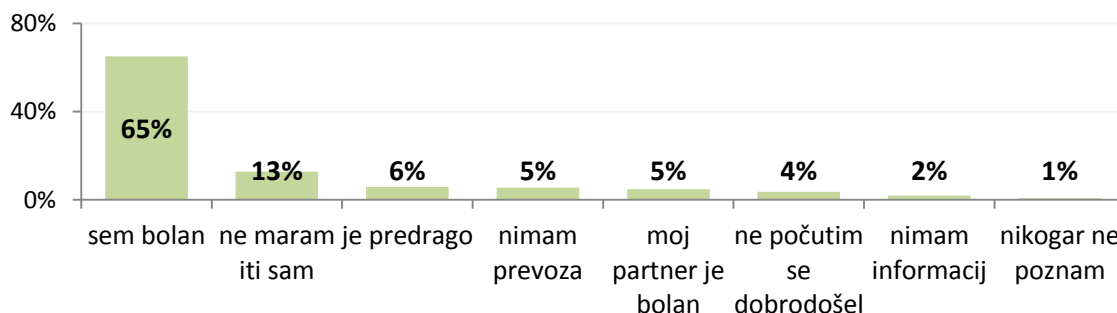
Višina neto mesečnega dohodka se kaže kot pomemben dejavnik, ki vpliva na udeleževanje prireditve v okolju (slika 35). Namreč prireditve v svojem okolju se udeležuje kar 80 % tistih, ki imajo mesečni prihodek višji od 600 €, medtem ko je takih v skupini anketirancev z dohodkom, nižjim od 600 €, le 60 %.

Slika 35: Udeleževanje prireditve v svojem okolju, glede na višino neto mesečnega dohodka

Tisti, ki se prireditve v okolju ne udeležujejo, za to navajajo različne razloge (slika 36). Kot daleč najpomembnejši (65 %) razlog za neudeležbo na prireditvah se izkaže bolezen oziroma zdravstveno stanje. Manjši delež (13 %) jih ne mara iti samih. Ostali navajajo naslednje, manj pogoste razloge: udeležba na prireditvah jim predstavlja previsok strošek (6 %), nimajo prevoza (5 %), njihov partner je bolan (5 %), ne počutijo se dobrodošli (4 %), nimajo informacij (2 %) in/ali nikogar ne poznajo (1 %).

¹ Spremenljivka tip naselja je bila tvorjena za namene analize glede na navedeni kraj prebivališča. V analizi tako niso upoštevani odgovori na vprašanje o tipu naselja, vsebovanem v anketnem vprašalniku.

Slika 36: Razlogi za neudeleževanje prireditiv v okolici (n=275)

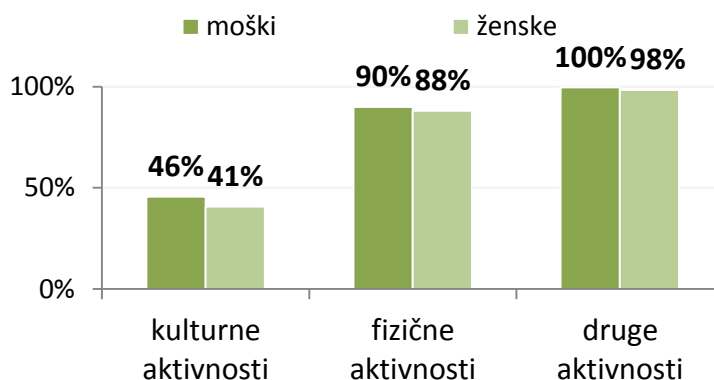
Bolezensko stanje kot razlog za neudeleževanje prireditiv v okolici je močno povezano s starostjo anketirancev, povsem neodvisno pa je od drugih socio-demografskih dejavnikov.

Vključenost v dejavnosti v svoji okolici

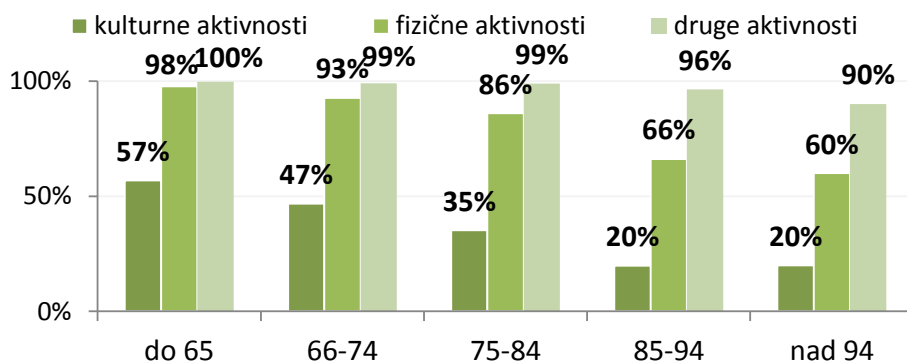
Skoraj vsi anketiranci so vključeni oziroma aktivni v dejavnostih v svojem okolju, najsi bo to kulturna, fizična ali druga dejavnost. Starejših oseb, ki se ne vključujejo v dejavnosti v svojem okolju, je le sedem.

Starejše osebe se najpogosteje (99 %) vključujejo v druge (gledanje televizije, poslušanje radia in podobno) dejavnosti, dokaj pogosto tudi v fizične dejavnosti (89 %). V kulturne dejavnosti je vključenih manj kot polovica (42 %) anketiranih. Hkrati pa anketiranci največ časa namenijo drugim dejavnostim (v povprečju 22 ur tedensko), polovico manj fizičnim aktivnostim (11 in pol ur na teden), medtem ko kulturnim dejavnostim v povprečju namenijo najmanj časa, nekaj manj kot 6 ur tedensko.

Starejše osebe so si glede na spol dokaj podobne v ukvarjanju z različnimi dejavnostmi (slika 37), predvsem fizičnimi in drugimi dejavnostmi, medtem ko so v kulturne aktivnosti v okolju v večji meri kot ženske vključeni moški.

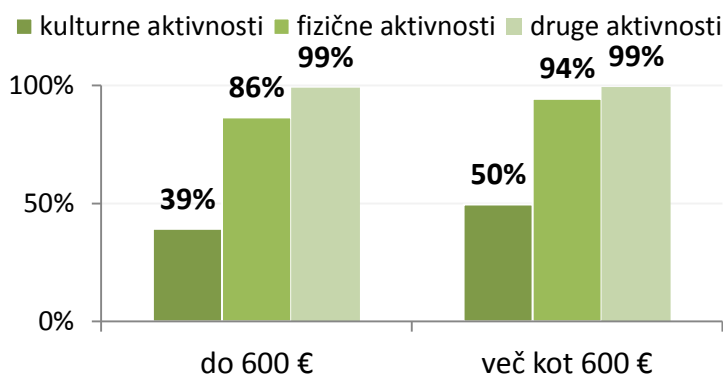
Slika 37: Vključenost v aktivnosti okolju, glede na spol

Slika 38: Vključenost v aktivnosti okolju, glede na starost

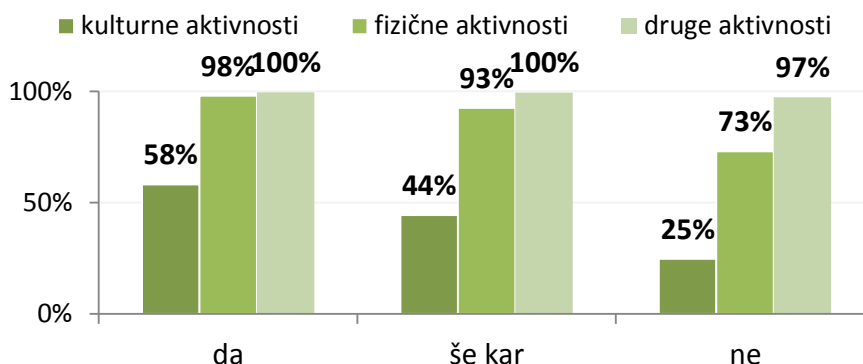
S starostjo v povprečju upada ukvarjanje z različnimi dejavnostmi (slika 38), v največji meri ukvarjanje s kulturnimi in fizičnimi dejavnostmi, medtem ko ukvarjanje z drugimi dejavnostmi ne upada bistveno.

Starejše osebe se v ukvarjanju z drugimi dejavnostmi v okolju ne razlikujejo glede na višino mesečnega dohodka (slika 39), medtem ko so starejše osebe, ki imajo višje mesečne prihodke, v nekoliko večji meri vključeni v kulturne aktivnosti, pa tudi fizične aktivnosti kot tisti z nižjimi mesečnimi prihodki.

Slika 39: Vključenost v aktivnosti okolju, glede na višino neto mesečnega dohodka

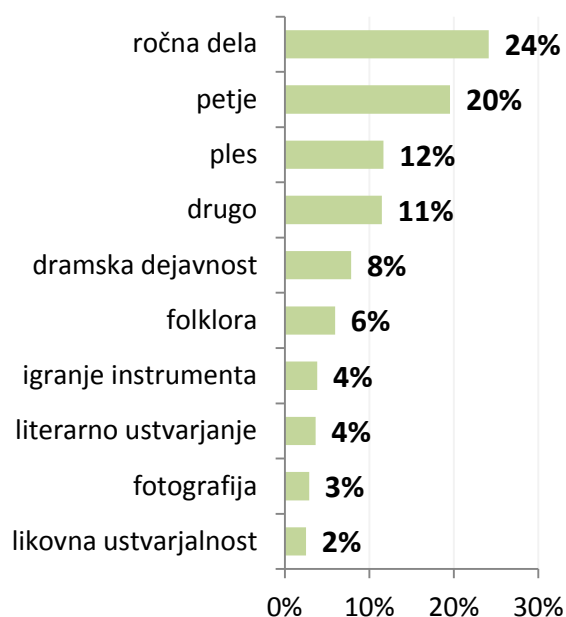
Lastna percepcija zdravstvenega stanja pomembno vpliva na vključevanje v različne aktivnosti v okolju, saj so tisti, ki se počutijo zdrave ali vsaj zadovoljivo (odgovor »še kar«) zdrave v večji meri kot preostali vključeni v fizične dejavnosti, tisti, ki pa se počutijo zdrave, pa so bistveno bolj kot preostali vključeni v različne aktivnosti v okolju, ki so povezane s kulturo (slika 40).

Slika 40: Vključenost v aktivnosti okolju, glede na lastno percepcijo zdravja ("Ali se počutite zdravi?")

Kulturne dejavnosti

V okviru kulturnih dejavnosti (slika 41) se anketiranci najpogosteje ukvarjajo z ročnimi deli (24 % tistih, ki se ukvarjajo s katero izmed kulturnih dejavnosti), pogosto pa tudi s petjem (20 %). V nekoliko manjši meri se starejše osebe ukvarjajo s plesom (12 %) in drugimi kulturnimi dejavnostmi (11 %). Med drugimi kulturnimi dejavnostmi navajajo še: "ATŽ Kapela", "blagajnik v ZB", "član odbora DU", "floristka", "kuhanje, pečenje", "planinsko društvo", "pletenje", "pletenje vencev", "prostovoljstvo", "rekreativne delavnice", "Rdeči križ", "zbirateljstvo" in "zveza borcev". V manj kot 10 % so zastopane naslednje aktivnosti: dramska dejavnost, folklore, igranje instrumenta, literarno ustvarjanje, fotografija in likovna ustvarjalnost. Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov.

Slika 41: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci (n=522)

Kot je razvidno iz tabele 1 se največ anketirancev ženskega spola udelejuje v ročnih delih (32 %) in sicer precej pogosteje kot moški (13%), ki se najpogosteje ukvarjajo s petjem (20 %). Moški prav tako precej pogosteje kot ženske igrajo glasbeni instrument.

Iz tabele 2 je razvidno, da se najstarejši anketiranci (od 85 do 94 let) bistveno pogosteje kot preostali ukvarjajo s petjem.

Udelejevanje v preostalih kulturnih aktivnostih pa s starostjo v glavnem upada, pri čemer bi veljalo opozoriti na pojav naraščanja obsega vključenosti v posamezne kulturne aktivnosti v starostni kategoriji 66 do 74 let, ki je pri nekaterih dejavnostih (petje, ples in folklor) večji kot v starostni kategoriji do 65 let.

Tabela 1: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na spol

	moški	ženske
petje	20%	19%
likovna ustvarjalnost	3%	2%
igranje instrumenta	7%	2%
ples	11%	12%
ročna dela	13%	32%
folklor	6%	6%
fotografija	4%	2%
literarno ustvarjanje	3%	4%
dramska dejavnost	9%	7%
drugo	13%	11%

Tabela 2: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na starost

	do 65	66-74	75-84	85-94
petje	18%	20%	19%	26%
likovna ustvarjalnost	3%	2%	2%	0%
igranje instrumenta	6%	3%	2%	0%
ples	11%	15%	11%	0%
ročna dela	27%	19%	27%	26%
folklor	6%	10%	2%	0%
fotografija	3%	4%	2%	0%
literarno ustvarjanje	6%	4%	1%	0%
dramska dejavnost	9%	9%	5%	4%
drugo	15%	10%	9%	7%

Gledano z vidika maritalnega statusa anketirancev (tabela 3) so sicer poročeni in tisti, ki imajo partnerja, v povprečju nekoliko pogosteje vključeni v kulturne dejavnosti, predvsem se pogosteje

ukvarjajo s petjem, plesom in drugimi dejavnostmi, medtem ko se samski in ovdoveli bistveno pogosteje ukvarjajo z ročnimi deli.

Tabela 3: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na maritalni status

	poročen / partner	samski / ovdoveli
petje	21%	16%
likovna ustvarjalnost	3%	5%
igranje instrumenta	5%	3%
ples	13%	9%
ročna dela	20%	29%
folklora	6%	6%
fotografija	4%	2%
literarno ustvarjanje	3%	4%
dramska dejavnost	9%	7%
drugo	13%	9%

Starejše osebe se glede na tip družinske skupnosti, v kateri živijo, podobno pogosto vključujejo v kulturne dejavnosti, a imajo vendarle nekoliko različne interese (tabela 4). Samske osebe se pogosteje kot preostali ukvarjajo z dramsko dejavnostjo, vendar redkeje s petjem in drugimi dejavnostmi. Živeči v razširjenih družinah se pogosteje kot preostali ukvarjajo s petjem in drugimi dejavnostmi, vendar redkeje s plesom in dramsko dejavnostjo.

Tabela 4: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na tip (družinske) skupnosti

	sam	s partnerjem	v razširjeni družini
petje	12%	20%	24%
likovna ustvarjalnost	1%	3%	3%
igranje instrumenta	3%	4%	4%
ples	10%	16%	6%
ročna dela	27%	21%	26%
folklor	7%	6%	4%
fotografija	2%	4%	3%
literarno ustvarjanje	4%	3%	4%
dramska dejavnost	12%	9%	4%
drugo	8%	11%	13%

Podobno kot pri udeleževanju prireditev, je tudi vključenost v različne kulturne in druge aktivnosti do neke mere odvisna od ponudbe aktivnosti v okolju. Le-ta pa je lahko odvisna od tradicije, interesov posameznikov in podobno.

Glede na upravno enoto prebivališča anketirancev obstajajo nekatere razlike v vključevanju v kulturne dejavnosti med anketiranci (tabela 5). Ukvarjanje z ročnimi deli in petjem je najpogostejše v upravni enoti Lendava, medtem ko je ukvarjanje s plesom najpogostejše v upravni enoti Ljutomer, prav tako ukvarjanje s folkloro, ki je enako pogosto v upravni enoti Gornja Radgona. Ukvarjanje z dramsko dejavnostjo in drugimi dejavnostmi je najpogostejše v upravni enoti Murska Sobota.

Tabela 5: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na upravno enoto prebivališča

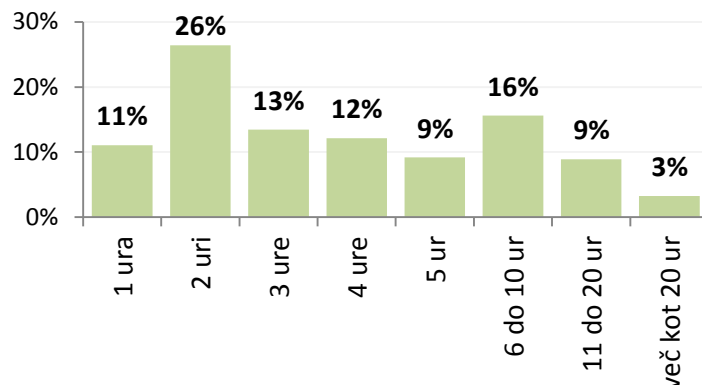
	Murska Sobotla	Lendava	Gornja Radgona	Ljutomer
petje	20%	31%	19%	15%
likovna ustvarjalnost	2%	3%	2%	2%
igranje instrumenta	4%	5%	5%	3%
ples	9%	9%	8%	17%
ročna dela	23%	34%	21%	23%
folklorla	4%	11%	18%	18%
fotografija	3%	3%	5%	2%
literarno ustvarjanje	3%	6%	4%	4%
dramska dejavnost	9%	6%	7%	7%
drugo	15%	9%	13%	8%

Prav tako obstajajo nekatere razlike v vključenosti v kulturne dejavnosti glede na tip naselja (tabela 6), v katerem živijo anketiranci in sicer se anketiranci, ki živijo na vasi, v pomembno večji meri ukvarjajo s petjem, folkloro in tudi plesom na splošno. Na drugi strani pa se anketiranci, ki živijo v mestih, v večji meri ukvarjajo s fotografijo, dramsko in drugimi dejavnostmi.

Tabela 6: Kulturne dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na tip naselja

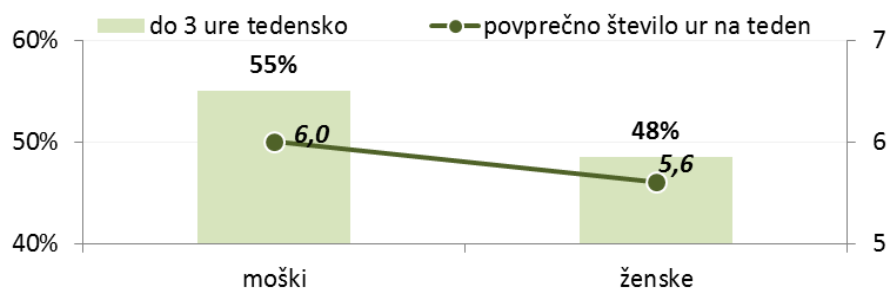
	mesto	vas
petje	12%	21%
likovna ustvarjalnost	5%	2%
igranje instrumenta	4%	4%
ples	9%	12%
ročna dela	23%	24%
folklorla	1%	7%
fotografija	9%	2%
literarno ustvarjanje	5%	3%
dramska dejavnost	14%	7%
drugo	22%	10%

Anketiranci, ki so vključeni v kulturne dejavnosti v svojem okolju, le-tem v povprečju posvetijo 5,8 ur na teden, polovica teh anketirancev pa tri ure (mediana) ali manj tedensko. Na tedenski ravni (slika 42) se največji delež (26 %) starejših oseb v kulturne dejavnosti vključuje dve uri.

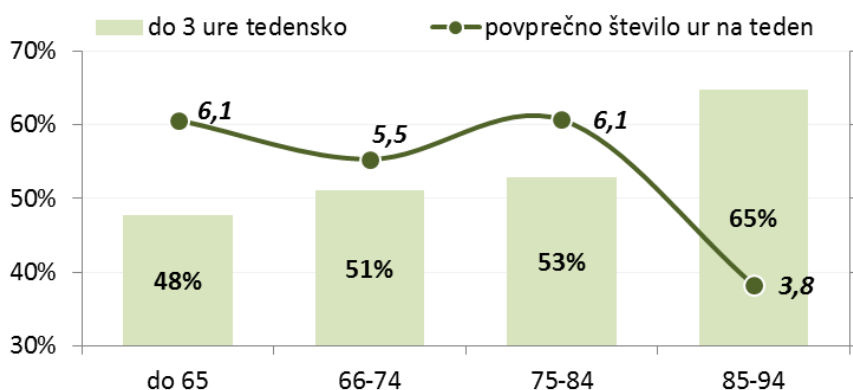
Slika 42: Število ur vključenosti v kulturne dejavnosti na teden (n=371)

Starejše osebe moškega spola so v povprečju v kulturne aktivnosti vključene več ur (6 ur) v primerjavi z osebami ženskega spola (5,6 ur tedensko). Kar 55 odstotkov moških je v kulturne dejavnosti vključenih do 3 ure tedensko, medtem ko je delež žensk, ki so v le-te vključene do 3 ure tedensko, manjši (slika 43).

Slika 43: Število ur vključenosti v kulturne dejavnosti na teden, glede na spol

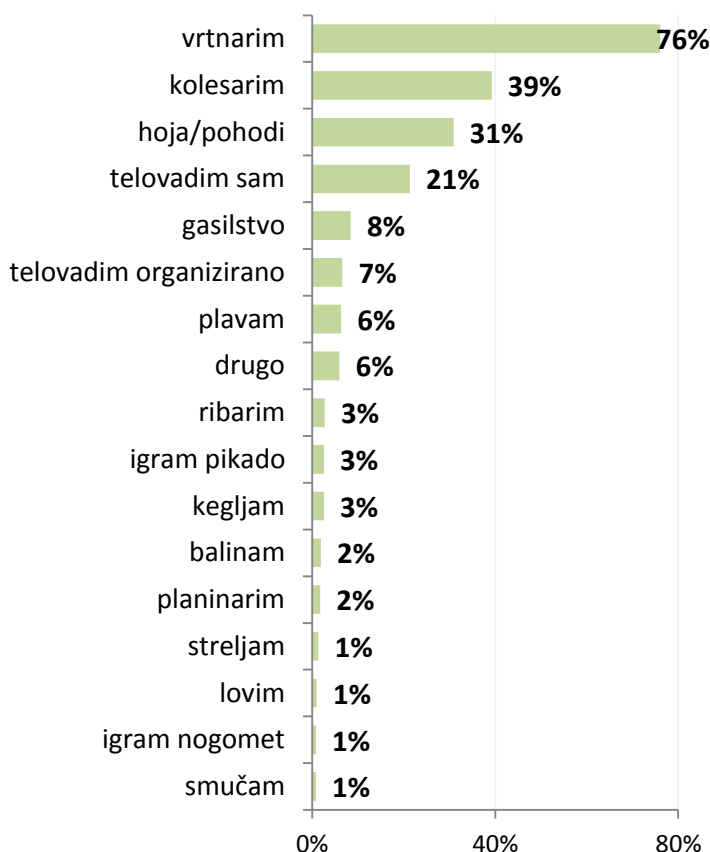
Kot je razvidno iz slike 44 v povprečju največ časa kulturnim dejavnostim namenijo anketiranci, stari do 65 let in stari med 75 in 84 leti in sicer nekaj več kot šest ur tedensko. Sledijo jim anketiranci, stari med 66 in 74 let. Bistveno manj pa kulturnim dejavnostim posvetijo anketiranci, stari med 85 in 94 let in sicer le 3,8 ur tedensko.

Slika 44: Število ur vključenosti v kulturne dejavnosti na teden, glede na starost

Fizične aktivnosti

Pri fizičnih aktivnostih (slika 45), v katere so starejše osebe vključene, izstopa vrtnarjenje, s katerim se ukvarja več kot tričetrtine anketirancev (76 %), ki so navedli, da se ukvarjajo s fizičnimi aktivnostmi. Nekoliko manjši delež jih kolesari (39 %), hodi (31 %) in telovadi (21 %). Ostale navedene aktivnosti so starejše osebe navajale redkeje, saj so zastopane v manj kot 10 odstotkih (gasilstvo, organizirana telovadba, plavanje, druge fizične aktivnosti, ribarjenje, igranje pikada, kegljanje, balinanje, planinarjenje, streljanje, lov, igranje nogometa in smučanje). Pod kategorijo drugo so anketiranci navedli: »čebelarstvo«, »domača popravila«, »DU«, »fizioterapija«, »gobarjenje«, »gospodinjstvo«, »igra z vnuki«, »kmetijstvo«, »odbojka, tenis, badminton, namizni tenis«, »oldtimer«, »vinogradništvo«, »vožnja s čolnom« ali »vožnja z avtomobilom«. Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov.

Slika 45: Fizične dejavnosti, v katere so vključeni anketiranci (n=1090)

Kot sledi iz tabele 7 se anketiranci moškega spola v primerjavi z anketirankami ženskega spola v večjem deležu udeležujejo gasilskih dejavnosti, na drugi strani pa ženske v večjem deležu kot moški vrtnarijo in telovadijo.

Tabela 7: Fizične aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na spol

	moški	ženske
vrtnarim	62%	84%
kolesarim	41%	38%
telovadim sam	19%	23%
telovadim organizirano	3%	8%
hoja/pohodi	31%	31%
ribarim	7%	0%
lovim	2%	0%
kegljam	3%	2%
balinam	3%	1%
streljam	2%	1%
plavam	8%	5%
igram nogomet	2%	0%
igram pikado	4%	2%
smučam	1%	1%
planinarim	2%	1%
gasilstvo	18%	3%
drugo	7%	5%

Z višanjem starosti na splošno upada ukvarjanje s fizičnimi aktivnostmi, predvsem vrtnarjenjem, kolesarjenjem, telovadbo, hojo oziroma pohodi, kegljanjem, plavanjem, igranjem pikada, planinarjenjem in gasilstvom. Medtem ko pa z naraščanjem starosti narašča ukvarjanje z drugimi fizičnimi aktivnostmi (tabela 8).

Tabela 8: Fizične aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na starost

	do 65	66-74	75-84	85-94
vrtnarim	82%	80%	74%	50%
kolesarim	56%	45%	26%	10%
telovadim sam	32%	21%	16%	10%
telovadim organizirano	13%	7%	3%	0%
hoja/pohodi	44%	36%	20%	11%
ribarim	3%	4%	2%	1%
lovim	0%	2%	1%	0%
kegljam	6%	2%	1%	0%
balinam	3%	3%	1%	0%
streljam	1%	1%	1%	1%
plavam	11%	7%	2%	2%
igram nogomet	2%	0%	1%	0%
igram pikado	6%	2%	1%	0%
smučam	2%	0%	0%	0%
planinarim	4%	2%	1%	0%
gasilstvo	12%	9%	6%	4%
drugo	0%	3%	8%	28%

Anketiranci se glede na svoj maritalni status razlikujejo pri ukvarjanju s fizičnimi aktivnostmi (tabela 9) in sicer poročeni oziroma tisti, ki imajo partnerja, v večji meri predvsem kolesarijo, telovadijo (sami ali organizirano), hodijo in se ukvarjajo z gasilstvom ter so na splošno bolj fizično aktivni kot samske in ovdovele osebe.

Tabela 9: Fizične aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na maritalni status

	poročen / partner	samski / ovdovele
vrtnarim	76%	76%
kolesarim	43%	34%
telovadim sam	24%	19%
telovadim organizirano	8%	4%
hodijo in se ukvarjajo z gasilstvom	35%	24%
ribarim	4%	1%
lovim	2%	0%
kegljam	3%	2%
balinam	3%	1%
streljam	2%	1%
plavam	7%	5%
igram nogomet	1%	0%
igram pikado	4%	1%
smučam	1%	2%
planinarim	2%	2%
gasilstvo	12%	4%
drugo	5%	8%

Gledano z vidika tipa družinske skupnosti, v kateri živi starejša oseba (tabela 10), se v povprečju živeči s partnerjem ukvarjajo z največ fizičnimi aktivnostmi, predvsem pogosteje kolesarijo in hodijo, medtem ko so samski in živeči v razširjenih družinah manj fizično aktivni.

Tabela 10: Fizične aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na tip (družinske) skupnosti

	sam	s partnerjem	v razširjeni družini
vrtnarim	77%	75%	77%
kolesarim	36%	48%	30%
telovadim sam	23%	23%	18%
telovadim organizirano	8%	10%	2%
hoja/pohodi	30%	37%	25%
ribarim	2%	5%	1%
lovim	0%	2%	1%
kegljam	2%	3%	3%
balinam	1%	2%	3%
streljam	1%	2%	1%
plavam	6%	8%	4%
igram nogomet	2%	1%	0%
igram pikado	0%	4%	2%
smučam	2%	1%	2%
planinarim	2%	3%	1%
gasilstvo	3%	11%	9%
drugo	6%	5%	8%

Starejše osebe se ukvarjajo s fizičnimi aktivnostmi različno, glede na to v kateri upravni enoti živijo (tabela 11). Tako se starejše osebe, ki živijo v upravni enoti Murska Sobota, v večji meri kot preostali ukvarjajo z vrtnarjenjem, a v manjši meri kot preostali z gasilstvom in drugimi fizičnimi aktivnostmi. Starejše osebe iz upravne enote Lendava redkeje kot preostali organizirano telovadijo, hodijo in se ukvarjajo z gasilstvom. S slednjim se najpogosteje ukvarjajo starejše osebe iz upravne enote Ljutomer, ki pa hkrati v najmanjši meri vrtnarijo, kolesarijo in sami telovadijo. Starejše osebe iz upravne enote Gornja Radgona pogosteje kot preostali telovadijo sami in organizirano, hodijo, ribarijo in smučajo.

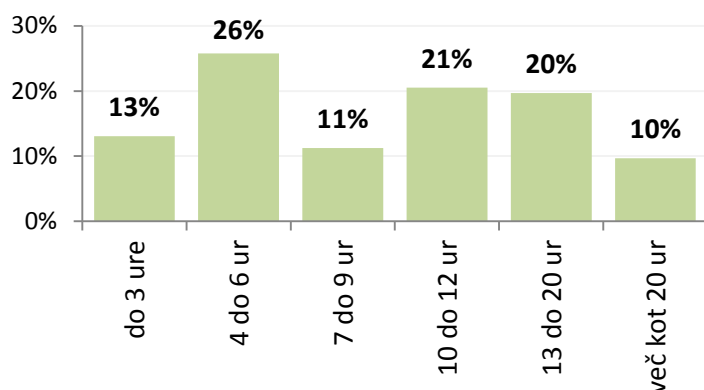
Tabela 11: Fizične aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na upravno enoto prebivališča

	Murska Sobota	Lendava	Gornja Radgona	Ljutomer
vrtnarim	79%	74%	75%	72%
kolesarim	42%	40%	41%	32%
telovadim sam	22%	25%	31%	13%
telovadim organizirano	7%	2%	12%	6%
hoja/pohodi	36%	18%	45%	21%
ribarim	2%	3%	6%	3%
lovim	1%	1%	1%	1%
kegljam	2%	5%	5%	1%
balinam	3%	1%	1%	1%
streljam	1%	2%	1%	2%
plavam	7%	5%	7%	7%
igram nogomet	1%	1%	3%	3%
igram pikado	2%	2%	4%	4%
smučam	1%	3%	7%	0%
planinarim	2%	1%	1%	3%
gasilstvo	4%	1%	12%	18%
drugo	4%	8%	4%	9%

Živeči na vasi so v povprečju fizično manj aktivni od živečih v mestih (tabela 12), predvsem kar se tiče organiziranih oziroma namenskih fizičnih aktivnosti (kolesarjenje, telovadba, hoja/pohodi, lov, balinanje, streljanje in plavanje), medtem ko so živeči na vasi bolj fizično aktivni kot tisti v mestu kar se tiče vrtnarjenja in ukvarjanja z gasilstvom.

Tabela 12: Fizične aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na tip naselja

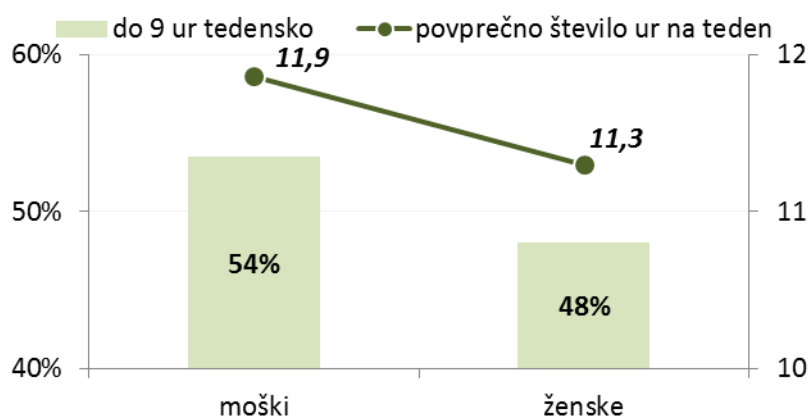
	mesto	vas
vrtnarim	65%	78%
kolesarim	45%	38%
telovadim sam	38%	18%
telovadim organizirano	14%	5%
hoja/pohodi	49%	28%
ribarim	2%	3%
lovim	7%	1%
kegljam	1%	3%
balinam	13%	2%
streljam	9%	2%
plavam	13%	5%
igram nogomet	1%	1%
igram pikado	4%	2%
smučam	2%	1%
planinarim	2%	2%
gasilstvo	2%	10%
drugo	4%	6%

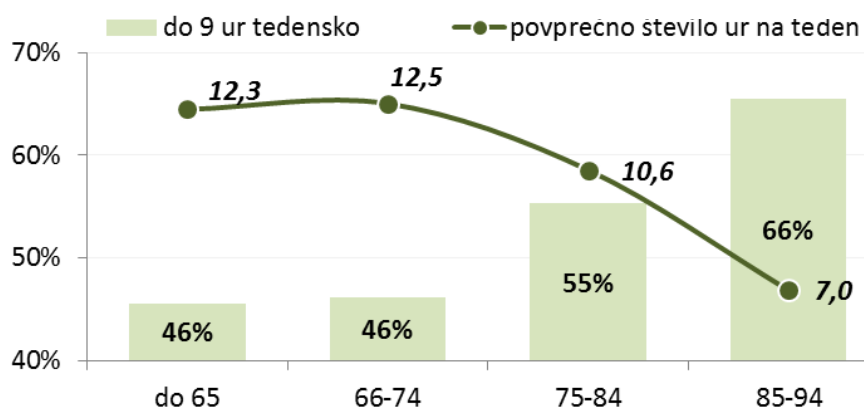
Anketiranci, ki so vključeni v fizične dejavnosti v svojem okolju, le-tem v povprečju posvetijo 11,5 ur na teden, polovica teh anketirancev pa devet ur (mediana) ali manj tedensko. Omeniti velja še, da obstaja 10% anketirancev, ki se ukvarjajo s fizičnimi aktivnostmi več kot 20 ur tedensko.

Slika 46: Število ur vključenosti v fizične dejavnosti na teden (n=950)

V nadaljevanju je prikazano povprečje števila ur vključenosti v fizične aktivnosti na teden glede na spol. Iz slike 47 je razvidno, da se tako moški kot tudi ženske v fizične aktivnosti vključujejo v povprečju več kot 11 ur. Bistvenih razlik med spoloma ni.

Slika 47: Število ur vključenosti v fizične dejavnosti na teden, glede na spol

Slika 48: Število ur vključenosti v fizične dejavnosti na teden, glede na starost

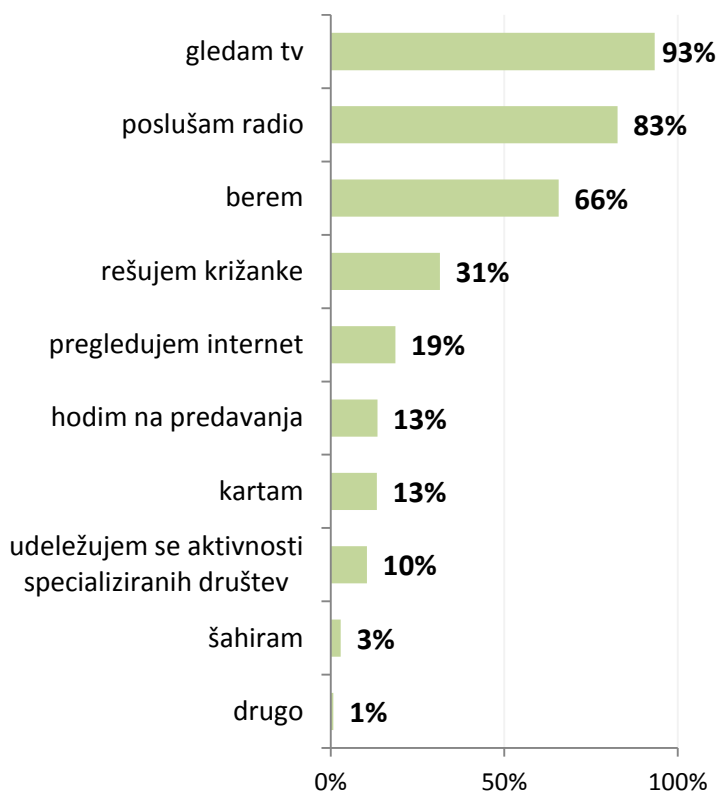
Iz slike 48 je razvidno, da z naraščanjem starosti (predvsem v zadnjih dveh starostnih kategorijah) v povprečju bistveno upada število ur vključenosti v fizične aktivnosti na teden. Če

so osebe, stare do 74 let, v povprečju aktivne še približno 12 ur na teden, so osebe, stare od 85 od 94 let v povprečju fizično aktivne še »samo« 7 ur tedensko.

Druge aktivnosti

Starejše osebe so vključene predvsem v številne druge aktivnosti. Kar 93 odstotkov jih gleda televizijo, nekoliko manj (83 %) jih posluša radio, dve tretjini bereta (66 %). Skoraj tretjina anketirancev rešuje križanke (31 %). Sledi brskanje po spletu (19%), obiskovanje predavanj in kartanje (obe aktivnosti zastopani v 13 %). V manjši meri se udeležujejo aktivnosti specializiranih društev (10 %), šahirajo (3 %) in/ali drugo (1 %). V kategoriji drugo so anketiranci napisali »obiskovanje maše«, »izleti«, »prostovoljstvo«, »risanje« in »slikanje«, »sprehode po gozdu«.

Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov.

Slika 49: Druge aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci (n=1213)

Tabela 13: Druge aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na spol

	moški	ženske
berem	61%	68%
rešujem križanke	30%	32%
hodim na predavanja	14%	13%
gledam TV	92%	94%
poslušam radio	80%	84%
šahiram	5%	2%
kartam	21%	9%
pregledujem internet	24%	16%
udeležujem se aktivnosti spec	12%	10%
drugo	0%	1%

Pri vključenosti v druge aktivnosti, so se največje razlike po spolu (tabela 13) pokazale pri kartanju, saj karta 21 odstotkov moških in 9 odstotkov žensk, razlike pa so vidne tudi pri pregledovanju interneta in sicer je le-to v večji meri značilno za moške (24 %) v primerjavi z ženskami (16 %). Pri ostalih aktivnostih je zastopanost po spolu dokaj enakomerna.

Z naraščanjem starosti upada tudi ukvarjanje z drugimi aktivnostmi, bistven upad je viden (tabela 14) pri reševanju križank in pregledovanju interneta. Precej upada tudi obiskovanje predavanj, kartanje in udeleževanje aktivnosti specializiranih društev. V primerjavi z ostalimi starostnimi obdobji v obdobju 85 do 94 let nekoliko upade še branje, gledanje televizije in poslušanje radija.

Tabela 14: Druge aktivnosti, v katere so vključeni anketiranci, glede na starost

	do 65	66-74	75-84	85-94
berem	65%	72%	65%	53%
rešujem križanke	49%	41%	16%	8%
hodim na predavanja	20%	18%	8%	2%
gledam TV	93%	95%	95%	87%
poslušam radio	75%	87%	86%	79%
šahiram	5%	3%	2%	0%
kartam	20%	16%	9%	4%
pregledujem internet	40%	20%	5%	2%
udeležujem se aktivnosti spec	13%	14%	8%	2%
drugo	0%	1%	1%	7%

Tabela 15: Druge dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo anketiranci, glede na maritalni status

Poročeni in tisti, ki imajo partnerja, se pogosteje kot samski in ovdoveli ukvarjajo tudi z drugimi dejavnostmi, predvsem so razlike vidne pri reševanju križank, kartanju in pregledovanju interneta. Medtem ko na drugi strani samski in ovdoveli pogosteje kot preostali poslušajo radio (tabela 15).

	poročen / partner	samski / ovdoveli
berem	68%	64%
rešujem križanke	40%	23%
hodim na predavanja	15%	11%
gledam TV	94%	93%
poslušam radio	79%	86%
šahiram	3%	2%
kartam	17%	7%
pregledujem internet	26%	10%
udeležujem se aktivnosti spec	12%	8%
drugo	1%	1%

Živeči s partnerjem pogosteje kot tisti, ki živijo sami ali v razširjeni družini, rešujejo križanke, kartajo, pregledujejo internet in se udeležujejo aktivnosti specializiranih društev. Tisti, ki živijo sami, pa se v povprečju pogosteje kot živeči v razširjenih družinah, ukvarjajo z drugimi dejavnostmi (tabela 16).

Tabela 16: Druge dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo anketiranci, glede na tip (družinske) skupnosti

	sam	s partnerjem	v razširjeni družini
berem	67%	68%	62%
rešujem križanke	24%	41%	27%
hodim na predavanja	14%	16%	10%
gledam TV	94%	94%	93%
poslušam radio	89%	81%	79%
šahiram	3%	3%	2%
kartam	10%	19%	9%
pregledujem internet	9%	27%	16%
udeležujem se aktivnosti spec	9%	13%	8%
drugo	0%	1%	1%

Med anketiranci tudi pri ukvarjanju z drugimi aktivnostmi prihaja do nekaterih razlik glede na upravno enoto prebivališča (tabela 17), ki sicer niso izrazite. Tako starejše osebe, ki živijo v upravnih enotah Gornja Radgona in Ljutomer, pogosteje kot preostali berejo, starejše osebe iz

upravne enote Gornja Radgona pa pogosteje kot preostali rešujejo križanke in se udeležujejo aktivnosti specializiranih društev, s čimer se sicer v najmanjšem obsegu ukvarjajo anektiranci iz Lendave, ki poleg tega v najmanjši meri še kartajo in pregledujejo internet.

Tabela 17: Druge dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo anketiranci, glede na upravno enoto prebivališča

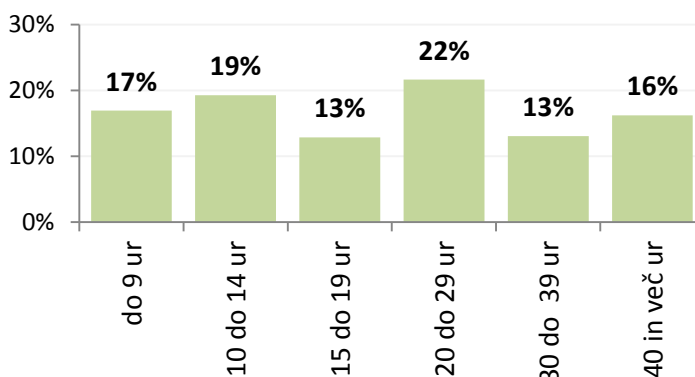
	Murska Sobota	Lendava	Gornja Radgona	Ljutomer
berem	62%	63%	70%	71%
rešujem križanke	34%	29%	41%	24%
hodim na predavanja	14%	14%	17%	10%
gledam TV	94%	90%	92%	95%
poslušam radio	82%	85%	82%	83%
šahiram	3%	5%	4%	0%
kartam	15%	9%	11%	14%
pregledujem internet	20%	12%	21%	18%
udeležujem se aktivnosti spec	10%	9%	18%	10%
drugo	1%	2%	1%	0%

Tabela 18: Druge dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo anketiranci, glede na tip naselja

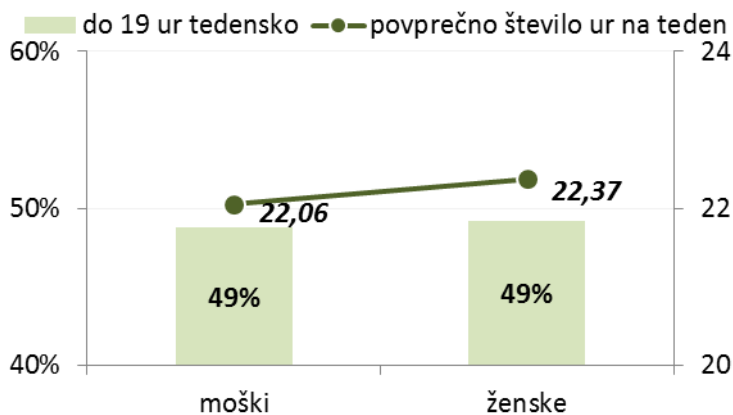
	mesto	vas
berem	77%	64%
rešujem križanke	65%	26%
hodim na predavanja	27%	11%
gledam TV	90%	94%
poslušam radio	76%	84%
šahiram	3%	3%
kartam	19%	12%
pregledujem internet	38%	15%
udeležujem se aktivnosti spec	18%	9%
drugo	1%	1%

Starejše osebe, ki živijo na vasi, pogosteje kot tisti, ki živijo v mestu, gledajo TV in poslušajo radio, medtem ko živeči v mestu bistveno pogosteje kot živeči na vasi berejo, rešujejo križanke, hodijo na predavanja, kartajo, pregledujejo internet in se udeležujejo aktivnosti specializiranih društev (tabela 18).

Anketiranci, ki so vključeni v druge dejavnosti v svojem okolju, le-tem v povprečju posvetijo 22,3 ur na teden, polovica teh anketirancev pa devetnajst ur (mediana) ali manj tedensko. Kar 16 % anketirancev, ki se ukvarjajo drugimi dejavnostmi, le-tem nameni več kot 40 ur tedensko (slika 50).

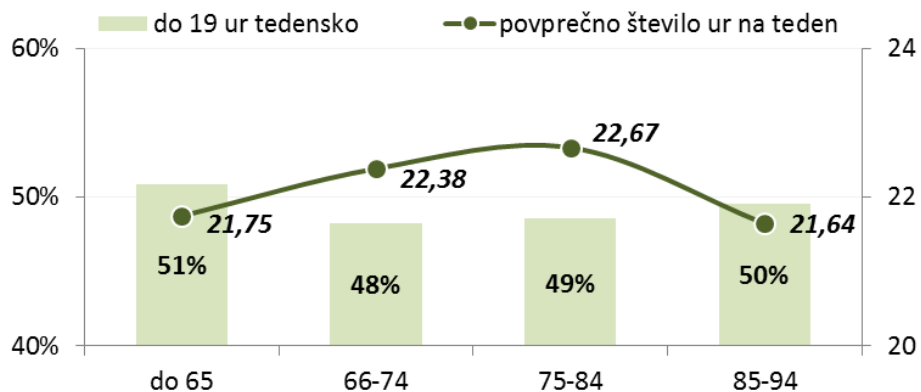
Slika 50: Število ur vključenosti v druge aktivnosti na teden (n=1127)

Slika 51: Število ur vključenosti v druge aktivnosti na teden, glede na spol

Povprečno število ur tedenske vključenosti v druge aktivnosti je glede na spol podobno, tako anketiranci moškega, kot tudi ženskega spola so vključeni v povprečju nekaj več kot 22 ur na teden (slika 51).

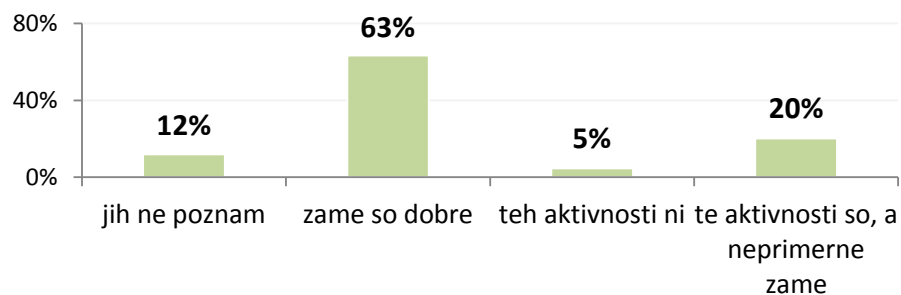
Če je bilo pri ukvarjanju s kulturnimi in fizičnimi dejavnostmi moč opaziti negativen trend tedenskega povprečja ur, je pri ukvarjanju z drugimi dejavnostmi trend pozitiven – z naraščanjem starosti narašča povprečno število ur, ki jih starejše osebe namenijo drugim aktivnostim in sicer se z drugimi dejavnostmi v povprečju v največji meri ukvarjajo stari od 75 – 84 let, nato pa v naslednji starostni kategoriji tedensko povprečje ur upade na najnižji nivo.

Slika 52: Število ur vključenosti v druge aktivnosti, glede na starost

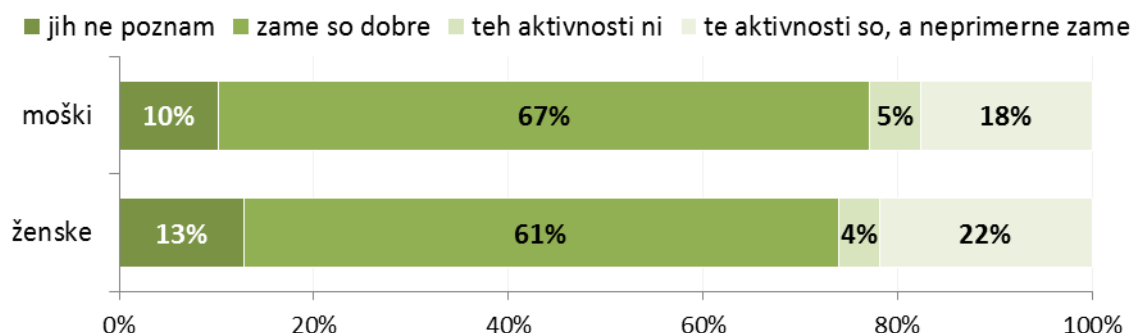
Možnosti za vključevanje v aktivnosti v okolici

Večina starejših oseb ocenjuje, da so možnosti za vključevanje v aktivnosti v okolici (slika 53) zanje ustrezne (63 %). Nekaj manj kot četrtina (20 %) jih meni, da te aktivnosti sicer so, ampak niso primerne zanje. Manjši delež (12 %) starejših oseb možnosti za vključevanje v okolici ne pozna. Le pet odstotkov jih trdi, da teh aktivnosti ni.

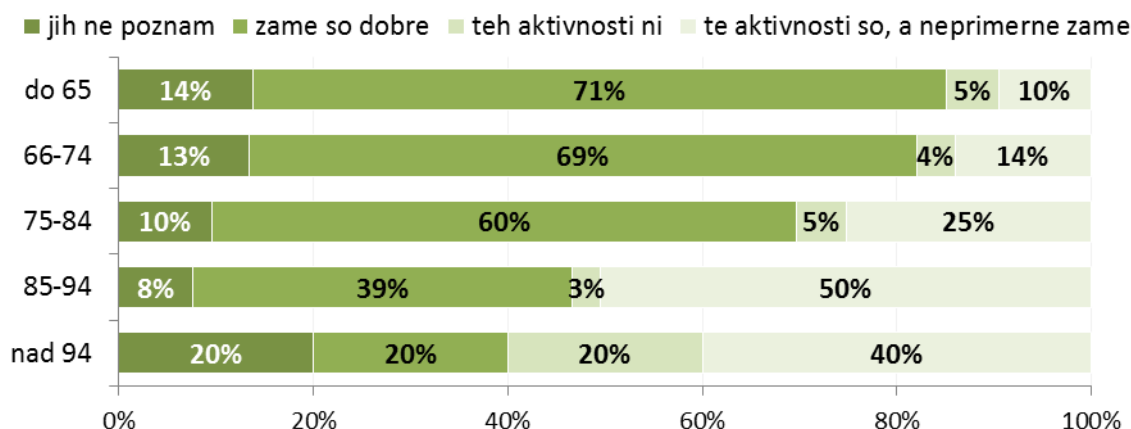
Slika 53: Ustreznost obstoječih aktivnosti v okolici za starejše (n=975)

Med anketiranci glede na spol ni vidnih bistvenih razlik v njihovi oceni ustreznosti obstoječih aktivnosti v okolici za starejše (slika 54). Ženske sicer v nekoliko večji meri kot moški aktivnosti v okolici zaznavajo kot neprimerne oziroma v manjši meri menijo, da so zanje ustrezne.

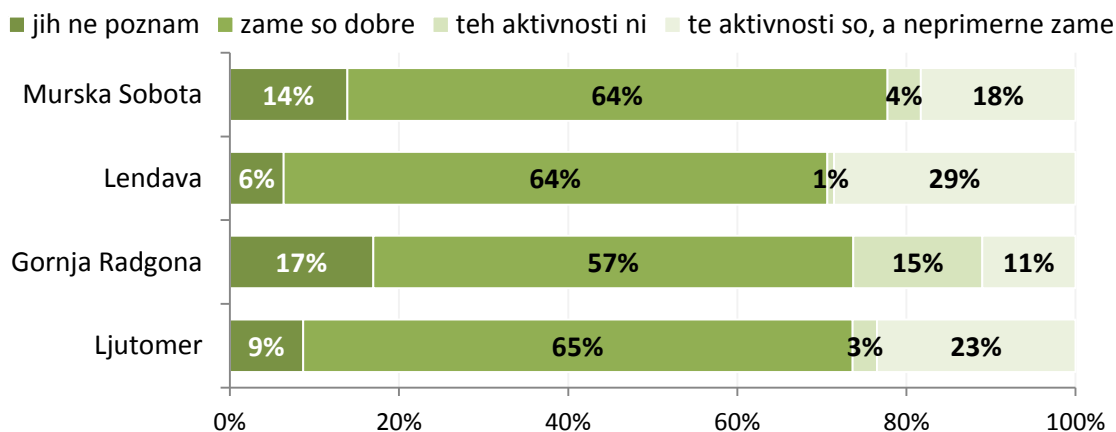
Slika 54: Ustreznost obstoječih aktivnosti v okolici za starejše, glede na spol

Z naraščanjem starosti upada delež tistih, ki (1) aktivnosti v okolju ne poznajo (kar pomeni, da tem starejši kot so anketiranci, v tem večji meri so seznanjeni z aktivnostmi v okolici) in tistih, ki (2) zaznavajo obstoječe aktivnosti kot ustrezne. Na drugi strani pa s starostjo narašča delež tistih, ki so mnenja, da obstoječe aktivnosti niso primerne zanje (slika 55).

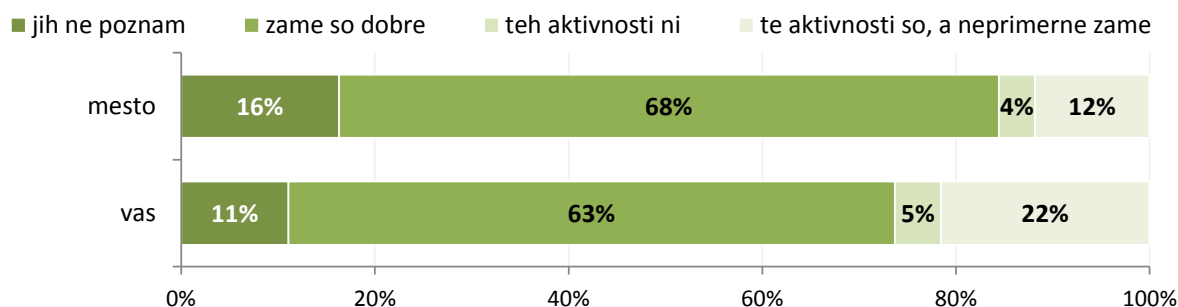
Slika 55: Ustreznost obstoječih aktivnosti v okolici za starejše, glede na starost

Gledano z vidika upravnih enot bivališča anketirancev (slika 56), obstaja v upravni enoti Gornja Radgona najvišji delež anketirancev, ki ne poznajo aktivnosti v okolju, hkrati pa je v tej upravni enoti najvišji delež tistih anketirancev, ki navajajo, da aktivnosti v okolju ne obstajajo. Najvišja seznanjenost z obstoječimi aktivnostmi v okolici je med anketiranci iz upravne enote Lendava, kjer obstaja tudi najvišji delež takih anketirancev, ki obstoječe aktivnosti ocenjujejo kot neprimerne.

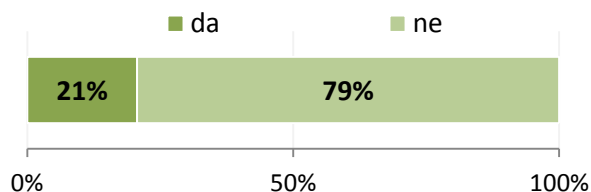
Slika 56: Ustreznost obstoječih aktivnosti v okolici za starejše, glede na upravno enoto prebivališča

Starejše osebe, ki živijo v mestu, so sicer v manjši meri kot tisti na vasi, seznanjene (poznajo) z obstoječimi aktivnostmi v okolici, a jih hkrati v večji meri ocenjujejo kot ustrezne (dobre) (slika 57).

Slika 57: Ustreznost obstoječih aktivnosti v okolici za starejše, glede na tip naselja

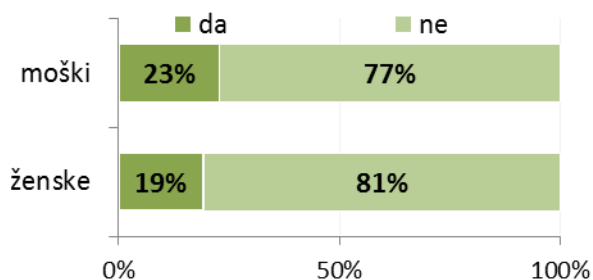
Obstaja relativno visok delež (79 %) starejših oseb, ki se ne želijo vključiti v aktivnosti v svoji okolici (slika 58), vendar je pri interpretaciji tega rezultata potrebno poudariti, da je velika večina (več kot 99 %) anketirancev že vključenih ali se ukvarja z vsaj eno od predhodno obravnavanih aktivnosti, zato je rezultat potrebno

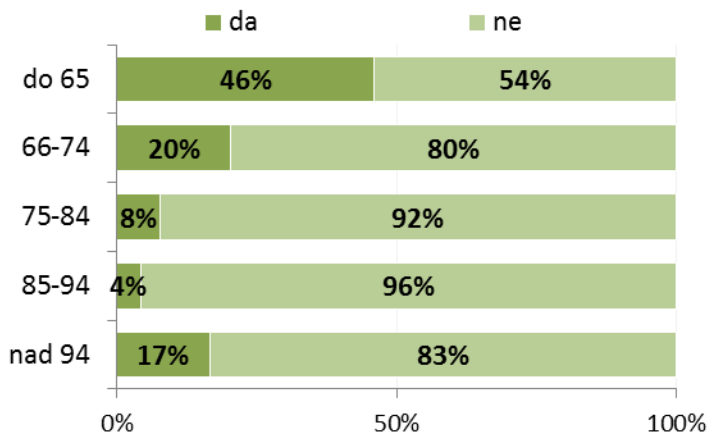
Slika 58: Želja po vključitvi v aktivnosti v okolici (n=917)

obravnavati kot željo po dodatni vključitvi v različne aktivnosti – v tem primeru lahko rečemo, da bi se petina anketiranih želela vključiti v še druge izmed obravnavanih dejavnosti.

Nekoliko večjo željo po vključitvi v dodatne aktivnosti v okolici imajo moški (slika 59).

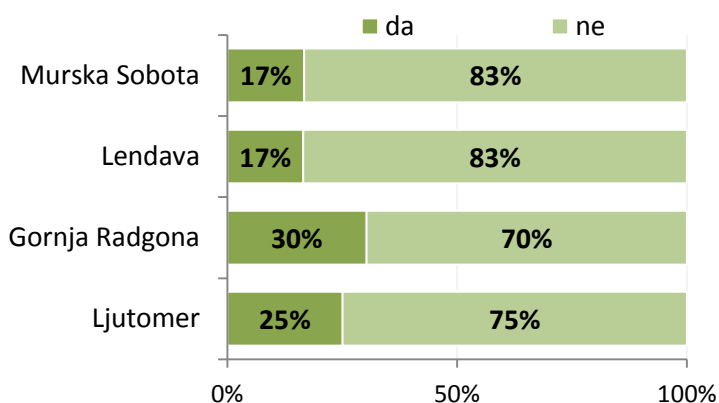
Slika 59: Želja po vključitvi v aktivnosti v okolici, glede na spol

Slika 60: Želja po vključitvi v aktivnosti v okolici, glede na starost

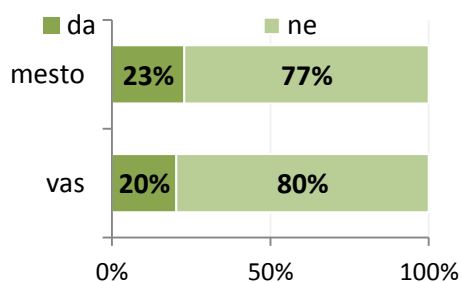
Želja po vključitvi v dodatne aktivnosti v okolici upada z naraščanjem starosti (slika 60). Če v starostni skupini do 65 let obstaja skoraj polovica takih, ki se želijo vključiti v dodatne aktivnosti, je teh v starostni skupini 84 do 94 let še le 4 %.

V upravni enoti Gornja Radgona obstaja več starejših oseb, ki so željne vključitve v dodatne aktivnosti (slika 61). Ugotovitev je potrebno obravnavati v kontekstu s predhodnimi ugotovitvami (slika 56) in sicer, da v tej upravni enoti obstaja bistveno več anketirancev kot v preostalih upravnih enotah, ki

Slika 61: Želja po vključitvi v aktivnosti v okolici, glede na upravno enoto prebivališča

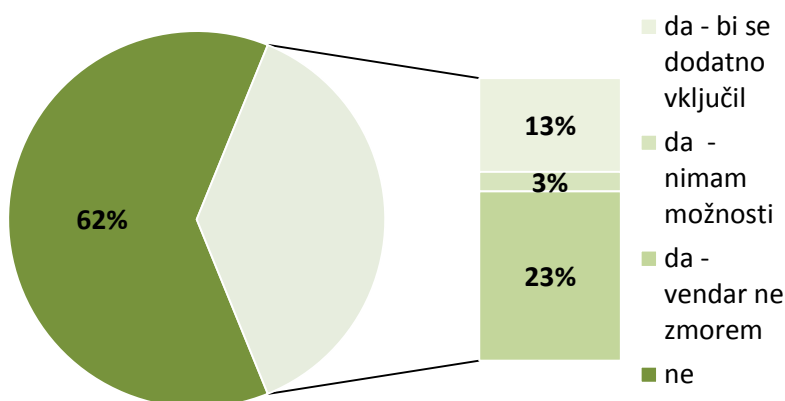
aktivnosti v okolici ne poznajo oziroma navajajo, da teh aktivnosti v okolici ni.

Nekoliko več starejših oseb, ki živijo v mestu, si želi vključitve v aktivnosti v okolici v primerjavi z živečimi na vasi (slika 62).

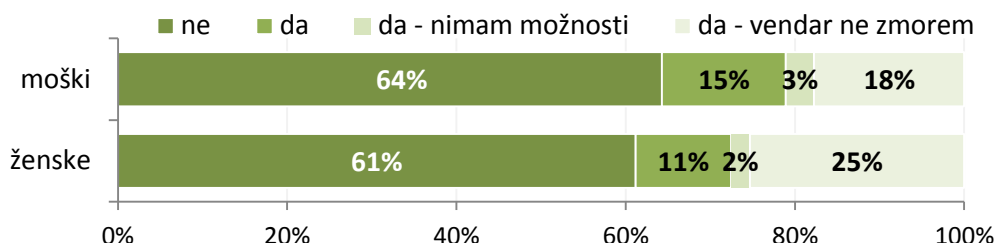
Slika 62: Želja po vključitvi v aktivnosti v okolici, glede na tip naselja

Brez želje po dodatnem usposabljanju je 62 odstotkov anketirancev (slika 63), preostali bi se želeli dodatno usposabljati, pri čemer 23% anketirancev navaja, da tega ne zmorejo, in 3%, da nimajo možnosti za usposabljanja.

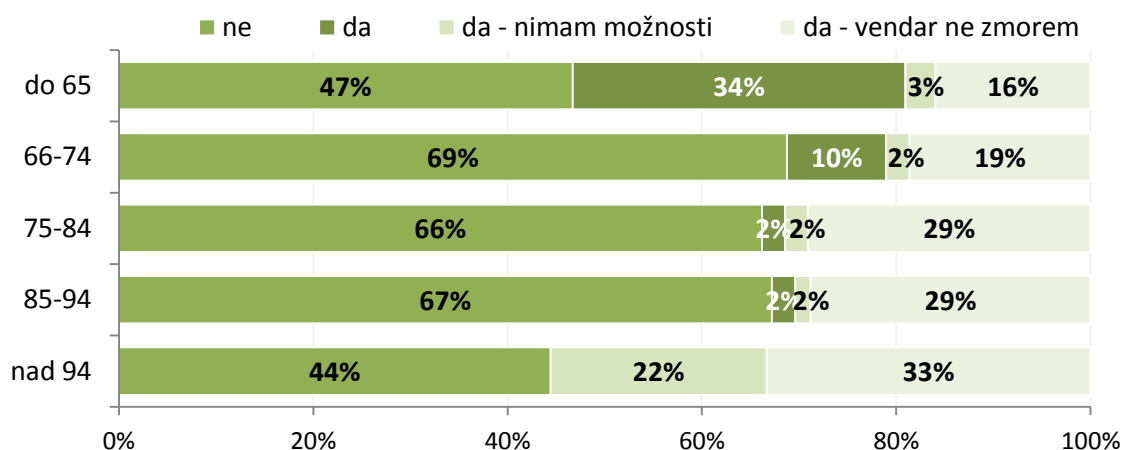
Slika 63: Želja po dodatnem usposabljanju (n=1064)

Ženske so v nekoliko večji meri kot moški naklonjene dodatnemu usposabljanju (slika 64), pri čemer je kar četrtna takih, ki mu izražajo načelno naklonjenost, vendar se ne čutijo zmožne dodatno usposabljati.

Slika 64: Želja po dodatnem usposabljanju, glede na spol

Želja po dodatnem usposabljanju je najvišja pri anketirancih v starosti do 65 let (slika 65), v tem starostnem obdobju so tudi v najmanjši meri zaznane ovire za dodatna usposabljanja. Z naraščanjem starosti je vedno več starejših oseb, ki se želijo dodatno usposabljati, ampak tega ne zmorejo.

Slika 65: Želja po dodatnem usposabljanju, glede na starost

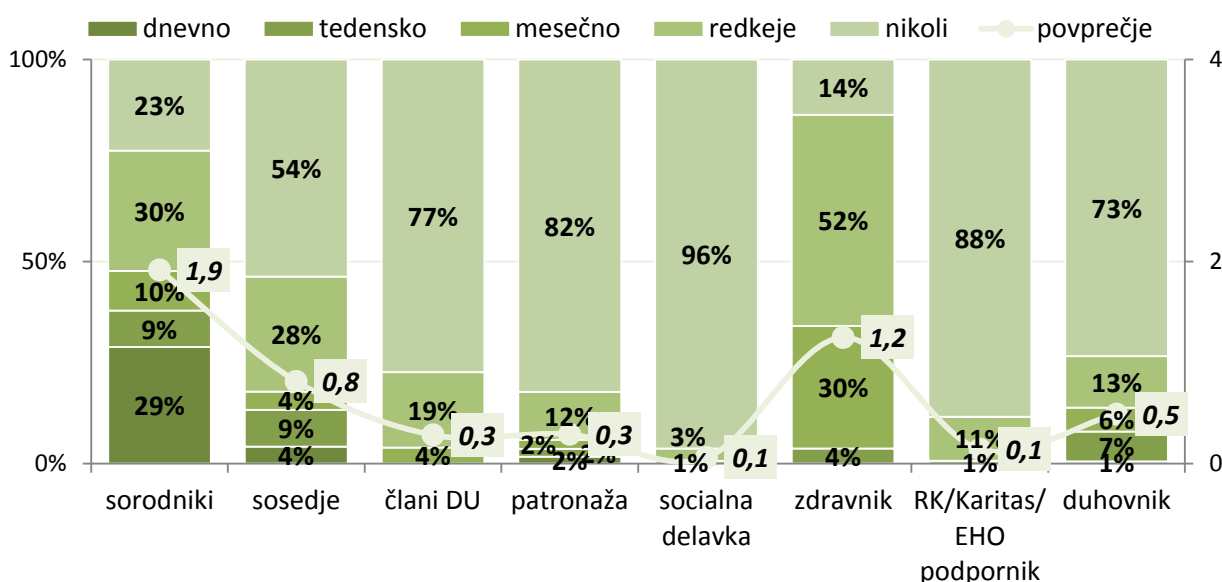
Socialna mreža pomoči pri zdravstvenih težavah

Slika 66 prikazuje deleže starejših oseb po pogostosti prejemanja pomoči s strani pomembnih oseb iz njihovega socialnega kroga. Iz prikaza je razvidna struktura tistega dela socialne mreže, s strani katere so starejše osebe deležne pomoči v primeru zdravstvenih težav. Za lažjo primerjavo so prikazani tudi izračuni povprečnih vrednosti, vendar le-teh ni smiselno vsebinsko interpretirati.

Ugotovljeno je bilo, da je kar 29% starejših oseb deležnih pomoči s strani sorodnikov na dnevni ravni, nadaljnjih 9% starejših pa prejema pomoč s strani sorodnikov na tedenski ravni. Na

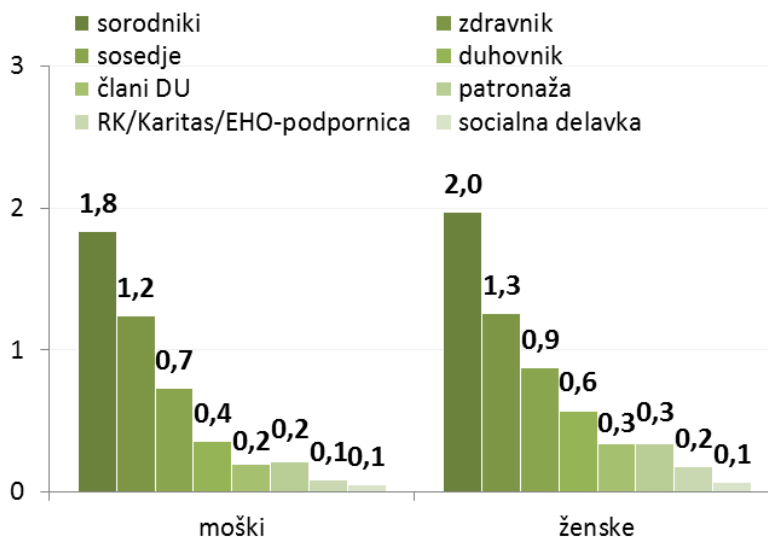
tedenski ravni so starejše osebe najpogosteje sicer deležne pomoči s strani zdravnika (30 %), več kot polovica pa tovrstno pomoč prejema mesečno.

Kot najpomembnejši vir pomoči za starejše osebe se tako izkažejo sorodniki in zdravnik, medtem ko so sosedje manj pomemben, a ne zanemarljiv vir pomoči. Kot relativno pomemben vir pomoči pri zdravstvenih težavah so tudi duhovniki, kot najmanj pomembni viri pomoči pa se kažejo člani DU, patronažna služba, socialna služba ter humanitarne organizacije, saj več kot tri četrtine starejših oseb z njihove strani ne prejema nobene pomoči.

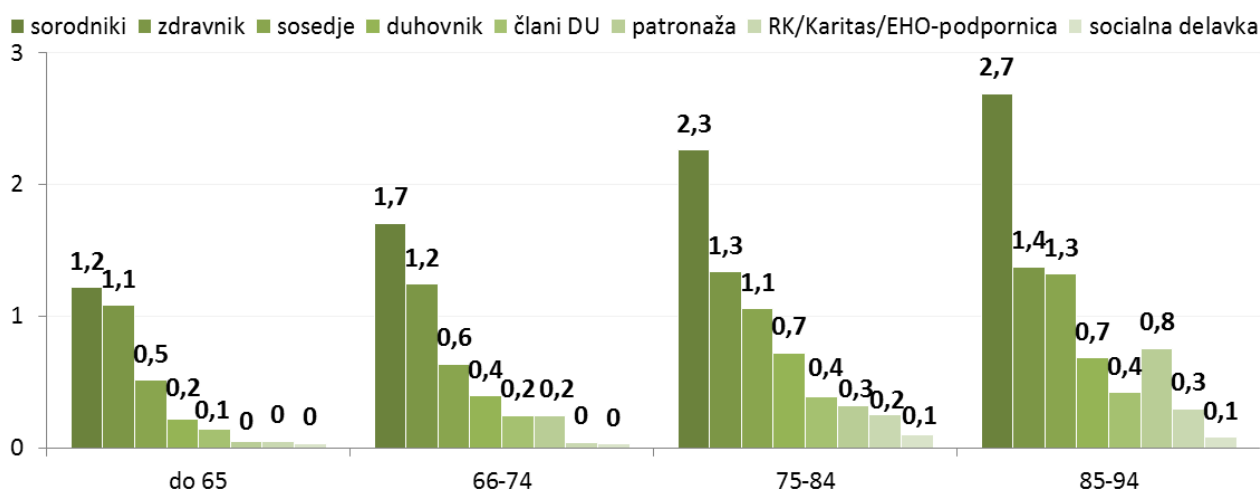
Slika 66: Viri pomoči pri zdravstvenih težavah (sorodniki, n=866; sosedje, n=1229; člani DU, n=679; patronaža, n=705; socialna delavka, n=696; zdravnik, n=889; RK/Karitas/EHO podpornik, n=665; duhovnik, n=677)

Kot je razvidno iz slike 67 se anketiranci glede na spol ne razlikujejo bistveno po virih pomoči v primeru zdravstvenih težav, se pa sicer pri ženskah kaže tendenca pogostejše potrebe po pomoči pri zdravstvenih težavah.

Slika 67: Viri pomoči pri zdravstvenih težavah, glede na spol

Z naraščanjem starosti v povprečju narašča predvsem pogostost potrebe po pomoči pri zdravstvenih težavah s strani sorodnikov, čeprav se s starostjo večajo tudi potrebe po drugih virih pomoči - s strani zdravnika, sosedov, duhovnika in članov DU, v starostnem obdobju od 85 do 94 let pa se pojavi potreba po pomoči s strani humanitarnih organizacij in socialne službe (slika 68).

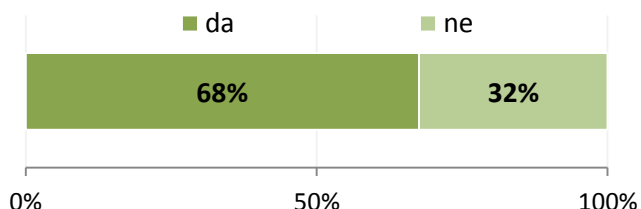

Slika 68: Mreža pomembnih drugih, ki nudijo pomoč pri zdravstvenih težavah, glede na starost

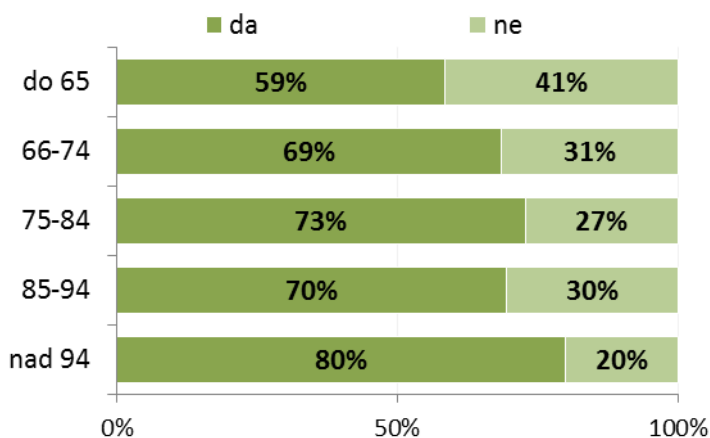
Članstvo v društvih

Vsaj dva od treh anketirancev (68 %) sta člana društva upokoencev (slika 69).

V društvo upokoencev je včlanjenih več žensk (71 %) kot moških (62 %).

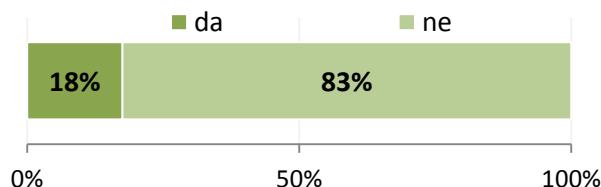

Slika 69: Članstvo v DU (n=1181)

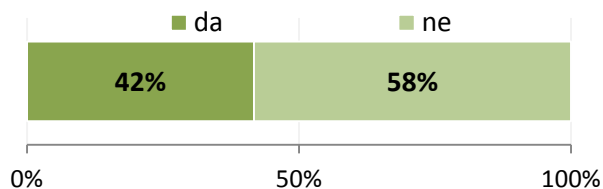

Slika 70: Članstvo v DU, glede na starost

Med tistimi, ki niso člani društva upokoencev, obstaja slaba petina (18 %), ki bi se želeli vključiti (slika 71).

Slika 71: Želja po vključitvi v DU (n=280)

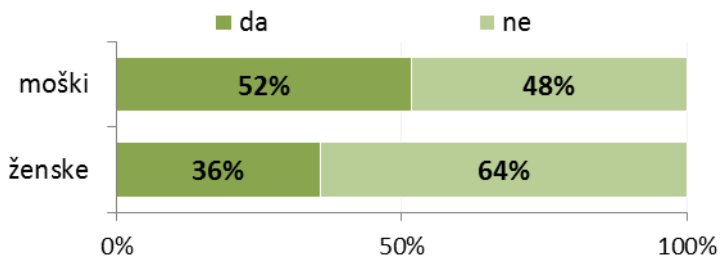

Slika 72: Članstvo v drugih društvih / asociacijah (n=1028)

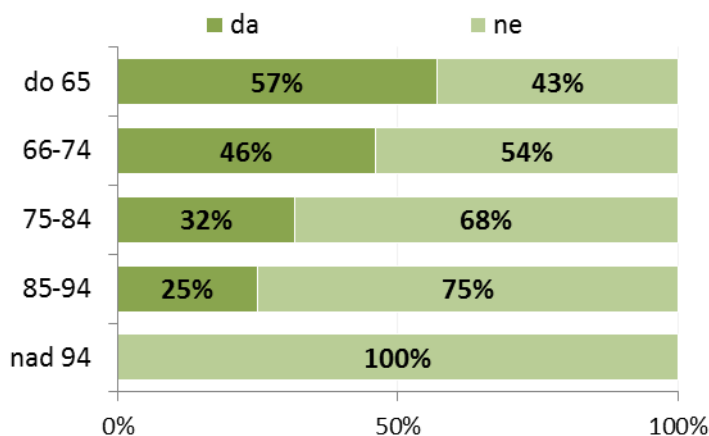
Z naraščanjem starosti narašča tudi odstotek anketirancev, ki so člani društva upokoencev (slika 70), čeprav se v starostnem obdobju 85 do 94 let zgodi manjši upad anketirancev, ki so člani društva upokoencev.

Več kot polovica (58 %) anketirancev ni članov drugih društev ali asociacij (slika 72).

V druga društva oziroma asociacije so včlanjeni predvsem moški, saj je takih več kot polovica vseh anketirancev moškega spola, medtem ko je v druga društva ali asociacije včlanjena le slaba tretjina anketirank ženskega spola (slika 73).

Slika 73: Članstvo v drugih društvih / asociacijah, glede na spol

Slika 74: Članstvo v drugih društvih / asociacijah, glede na starost

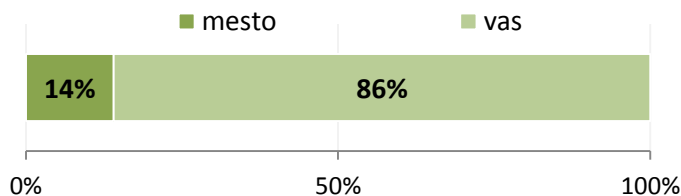
Članstvo v drugih društvih / asociacijah upada z višanjem starosti (slika 74). Če je v starostni skupini do 65 let še več kot polovica vključenih v neko društvo, je takih v starostnem obdobju 85 do 94 let le še četrtina.

Bivanjske razmere in pogoji bivanja

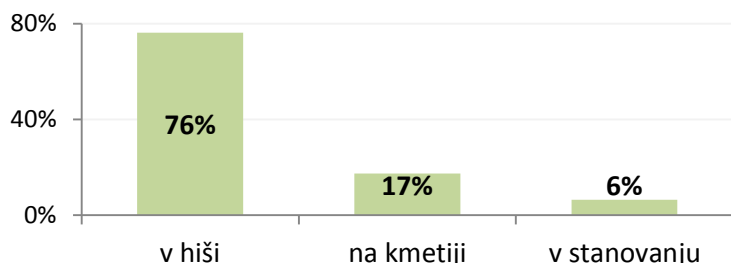
V nadaljevanju so obravnavane bivanjske značilnosti in pogoji bivanja pri starostnikih v Pomurju.

Bivanjske značilnosti

Večina anketirancev (86 %) biva na vasi, saj je delež tistih, ki bivajo v mestu (14 %) relativno nizek (slika 75).

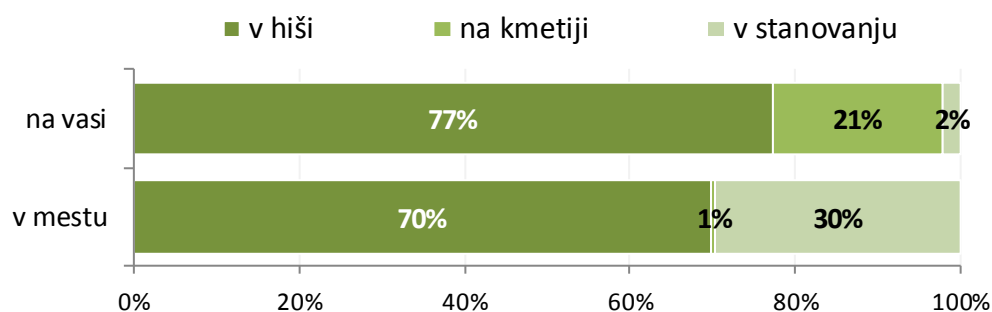
Slika 75: Tip naselja bivanja (n=1230)

Več kot tri četrtine anketiranih (76 %) biva v hiši; glede na tip bivališča (slika 76) jim sledijo anketiranci, ki živijo na kmetiji (17 %), v najmanjši meri pa je zastopano bivanje v stanovanju (6 %) (slika 76).

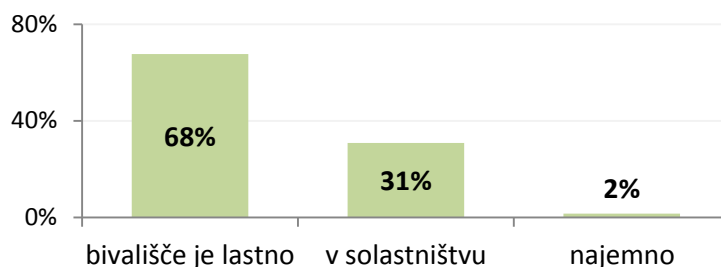
Slika 76: Tip bivališča (n=1230)

Hiša se kot prevladujoči tip bivališča pojavlja tako v mestih (70 % vseh anketiranih živi v hišah), kot tudi na vasi (77 %). V urbanih okoljih (mesto) so živeči na kmetiji v manjšini (1%), medtem ko so v ruralnem okolju v manjšini živeči v stanovanju (2 %), kar pa je druga najpogostejša oblika tipa bivališča v urbanem okolju (30 %). Petina (21 %) živečih na vasi živi na kmetijah.

Slika 77: Distribucija tipov bivališča po tipih naselij (n=1230)

Glede na lastništvo bivališča (slika 78), jih večina biva v lastnem bivališču (68 %), 31 odstotkov ima nad bivališčem solastniške pravice, medtem ko je manjši delež (2 %) v najemnem razmerju.

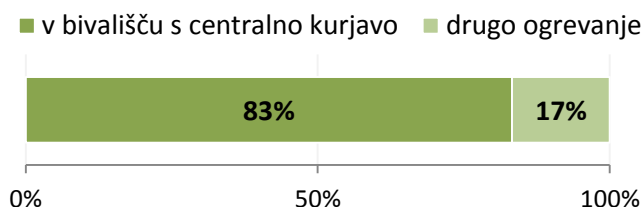

Slika 78: Lastništvo bivališča (n=1202)

Pogoji bivanja

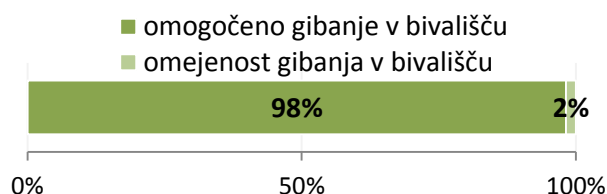
Dostop do vodovoda imajo skoraj vsi anketiranci (99,7 %).

Prav tako ima večina (83 %) anketiranih ogrevanje s centralno kurjavo, preostali (17 %) pa imajo ogrevanje urejeno na drugačen način (slika 79).

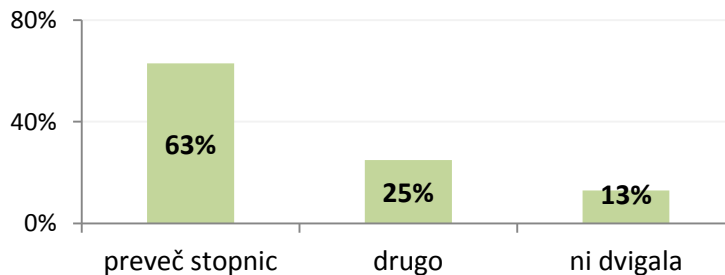
Slika 79: Način ogrevanja (n=1226)

Praviloma vsem anketirancem (98%) njihovo bivališče omogoča neomejeno gibanje; brez te možnosti sta le 2 odstotka (slika 80).

Slika 80: Omogočenost gibanja v bivališču (n=1222)

V večini primerov (63 %) razlog za omejeno gibanje predstavlja preveč stopnic, mnogi za to navajajo tudi druge razloge (25 %). Relativno nizkemu deležu starejših oseb (13 %) oviro predstavlja odsotnost dvigala (slika 81).

Slika 81: Razlogi za omejeno gibanje (n=16)

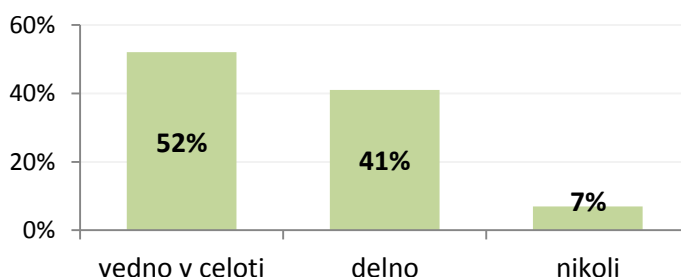
Med vzroke za omejeno gibanje v največjem deležu navajajo (63 %) ergonomijo bivalnega okolja (kot je majhno stanovanje, ozki hodniki, odsotnost dvigala oziroma oprijemal, predvsem pa preveliko število stopnic), sledi oteženo gibanje (29 %) kot posledica bolezni, kapi, nepokretnosti ali težke hoje. Najmanj pogost (8 %) vzrok za omejeno gibanje je uporaba pripomočkov za gibanje (invalidski voziček ali hojica) (tabela 19).

Tabela 19: Drugi vzroki omejenega gibanja (n=48)

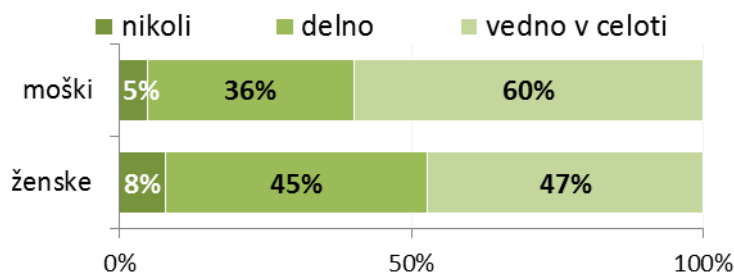
	f	%
oteženo gibanje	14	29%
bolezen	8	17%
kap	2	4%
nepokretnost	2	4%
težka hoja	2	4%
uporaba pripomočkov za gibanje	4	8%
invalidski voziček	3	6%
hojica	1	2%
ergonomija bivalnega okolja	30	63%
stopnice	16	33%
ni dvigala	9	19%
ni oprijemal	3	6%
majhno stanovanje	1	2%
ozki hodniki	1	2%
SKUPAJ	48	100%

Materialni pogoji

Več kot polovica anketirancev (52 %) s svojimi prihodki vedno v celoti pokrije osnovne življenjske stroške. Sicer je delež tistih, ki jim uspe delno pokriti osnovne življenjske stroške še zmeraj relativno visok (41 % anketiranih), kljub temu pa obstaja 7 % takih, ki jim nikoli ne uspe pokriti osnovnih življenjskih stroškov (slika 82).

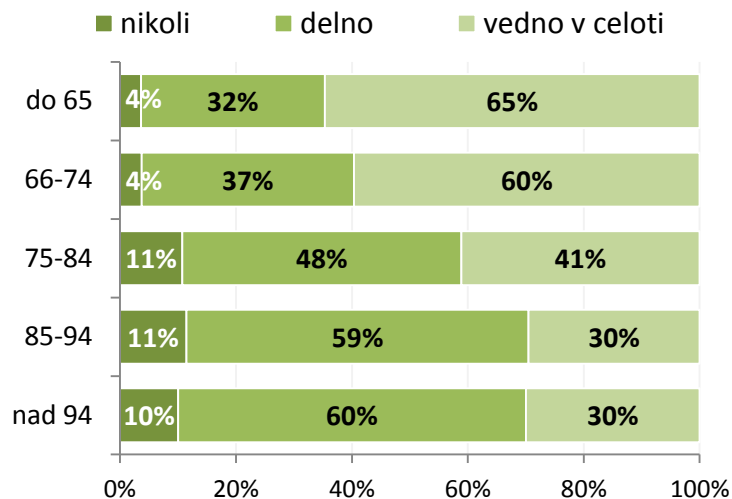
Slika 82: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki (n=1167)

Slika 83: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na spol

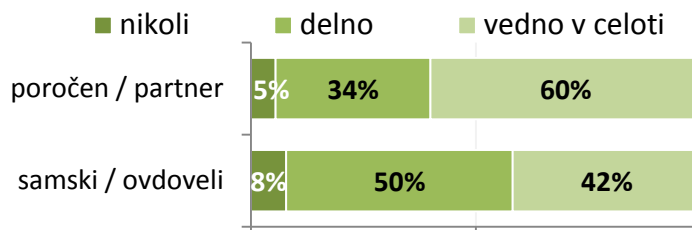
Anketiranke ženskega spola v večjem deležu (v primerjavi z moškimi) ne zmorejo ali le deloma zmorejo pokriti osnovne življenjske stroške (slika 83).

Z višanjem starosti bistveno narašča odstotek anketirancev, ki osnovne življenjske stroške pokrijejo le deloma, pomembno pa upada delež tistih, ki jim to uspe v celoti (slika 84), medtem ko se z višanjem starosti nakazuje tudi trend rasti deleža tistih, ki nikoli ne pokrijejo svojih življenjskih stroškov, čeprav rast ni drastična.

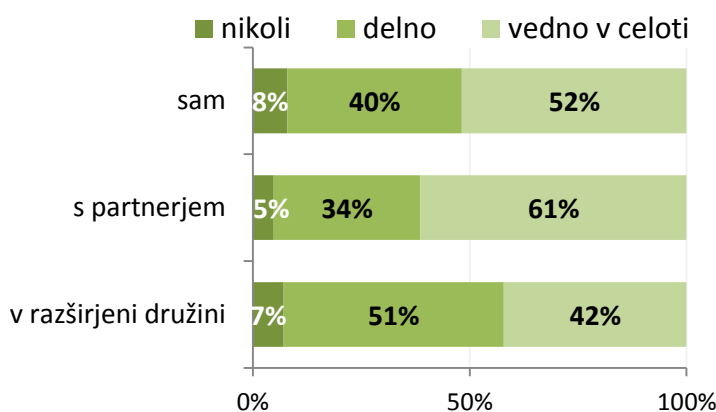
Slika 84: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na starost

Poročeni in tisti, ki imajo partnerja (60 %), pogosteje kot samski in ovdoveli (42 %) zmorejo vedno v celoti pokriti svoje življenjske stroške, medtem ko polovica samskih in ovdovelih s svojimi prihodki le delno zmore pokriti osnovne življenjske stroške.

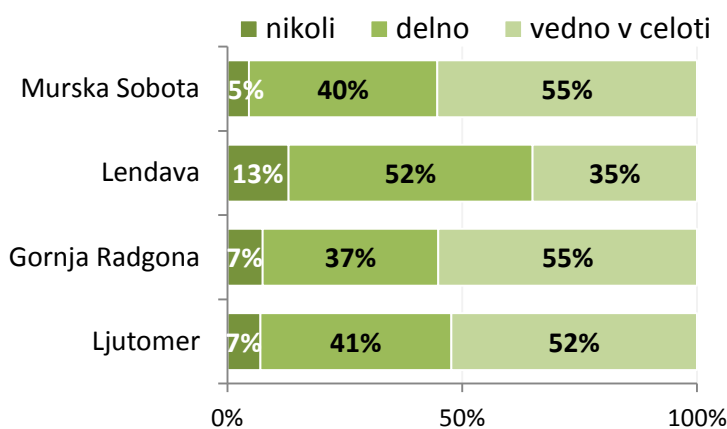
Slika 85: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na maritalni status

Tisti, ki nikoli ne zmorejo pokriti svojih osnovnih življenjskih stroškov, se glede na maritalni status (slika 85) ne razlikujejo bistveno, čeprav je takih med samskimi in ovdovelimi nekoliko več.

Slika 86: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na tip (družinske) skupnosti

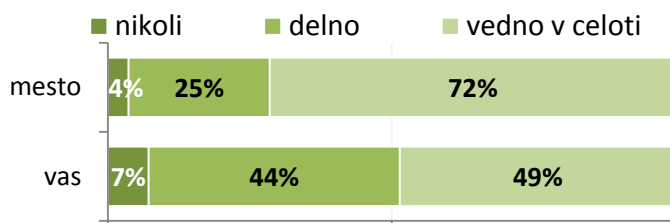
Prav tako se tisti, ki nikoli ne zmorejo pokriti svojih osnovnih življenjskih stroškov s svojim prihodkom, ne razlikujejo bistveno glede na tip družinske skupnosti, v kateri živijo (slika 86), čeprav je takih najmanj med tistimi, ki živijo s partnerjem. Pričakovano slednji v večji meri (61 %) zmorejo pokriti svoje življenjske stroške vedno v celoti, medtem ko tisti, ki živijo v razširjeni družini, to zmorejo v najmanjši meri (42 %).

Slika 87: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na upravno enoto prebivališča

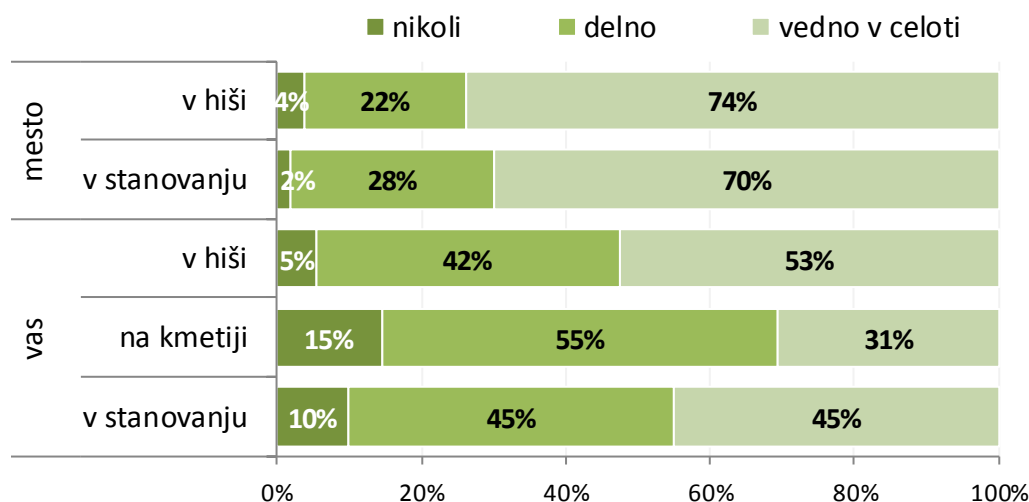
Starejše osebe so v vseh upravnih enotah, v katerih bivajo, v približno enaki meri zmožni pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi prihodki (slika 87), pri čemer izstopa le upravna enota Lendava, kjer je delež tistih, ki nikoli ali delno zmorejo pokriti svoje življenjske stroške, bistveno višji kot v preostalih upravnih enotah.

Starejše osebe, ki živijo v mestih, v skoraj tri četrtinskem deležu zmorejo pokriti osnovne življenjske stroške s svojimi dohodki, medtem ko je takih na vasi le slaba polovica (slika 88).

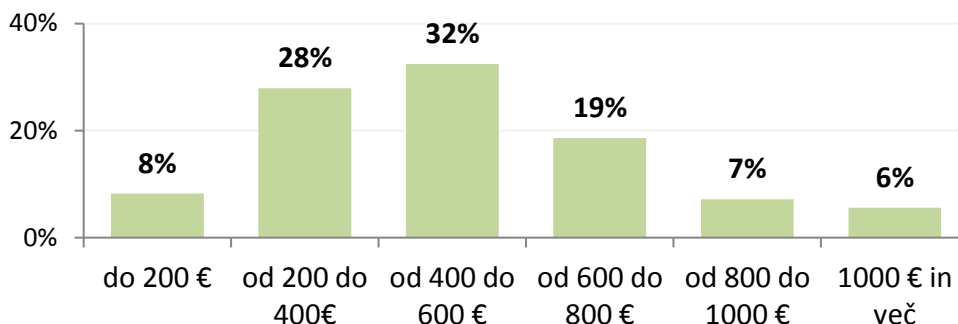
Slika 88: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na tip naselja

V svoji zmožnosti pokriti osnovne življenjske stroške s svojimi dohodki (slika 89) se kažejo kot najmanj zmožne osebe, ki živijo na kmetiji na vasi (le slaba tretjina jih uspe vedno v celoti pokriti svoje življenjske stroške). Velike razlike pa obstajajo med živečimi v hišah v mestu in na vasi (74 % živečih v hiši v mestu vedno v celoti pokrije življenjske stroške, medtem ko je takih na vasi le 53 %) ter živečimi v stanovanjih v mestu in na vasi (70 % živečih v stanovanju v mestu vedno v celoti pokrije življenjske stroške, medtem ko je takih na vasi le 45 %).

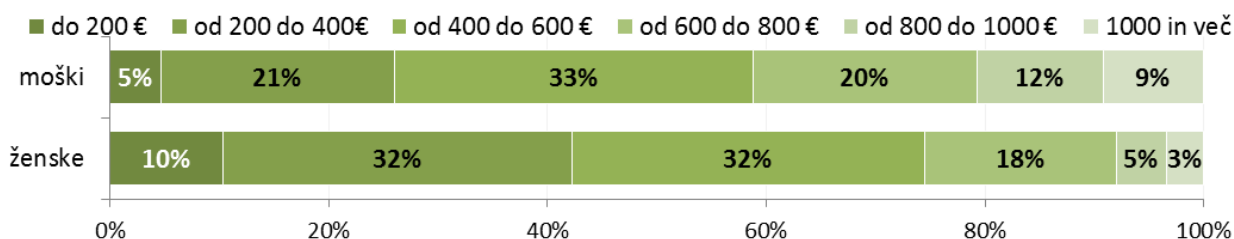
Slika 89: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na tip naselja in tip bivališča

Kot je razvidno iz slike 90, ki prikazuje deleže anketirancev v posameznih kategorijah glede na višino neto mesečnega dohodka, se več kot dve tretjini (69%) anketirancev nahajata pod pragom revščine, določenim z zneskom 596 € za enočlansko gospodinjstvo v letu 2014 (SURs 2014). Največ anketirancev (32%) prejme neto mesečni dohodek v višini od 400 do 600 €, sledijo jim anketiranci z neto mesečnim dohodkom med 200 in 400 € (28 % anketiranih), opozoriti pa velja tudi na relativno visok delež tistih, ki prejmejo le do 200 € mesečno. Preostala tretjina anketiranih prejme več kot 600 € neto mesečnega dohodka, najpogosteje od 600 do 800 € neto mesečnega dohodka (19 % vseh anketirancev). Medtem pa so anketiranci, ki prejemajo med 800 in 1000 € ter več kot 1000 € neto mesečna dohodka zastopani v 7 % oziroma 6%, manjšinskem deležu. Ključna ugotovitev, ki sledi iz analize je, da večina anketirancev v celoti ali vsaj delno uspeva pokriti osnovne življenjske stroške, kljub temu, da vsaj 2 od 3 anketiranih starejših oseb prejema neto mesečni dohodek, nižji od 600 €.

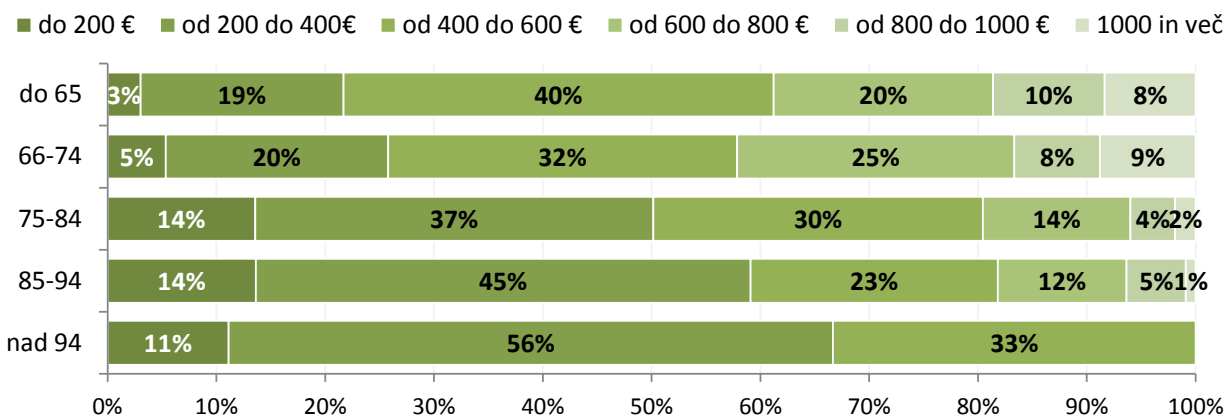
Slika 90: Višina neto mesečnega dohodka (n=1020)

Iz slike 91 je razvidno, da je distribucija mesečnega dohodka pri moških dokaj normalna, medtem ko se deleži žensk bistveno bolj zgoščajo pri nižjih neto dohodkovnih razredih. Nekaj manj kot 60% moških prejema neto mesečni dohodek, nižji od 600 €, medtem ko je takih žensk 74 %.

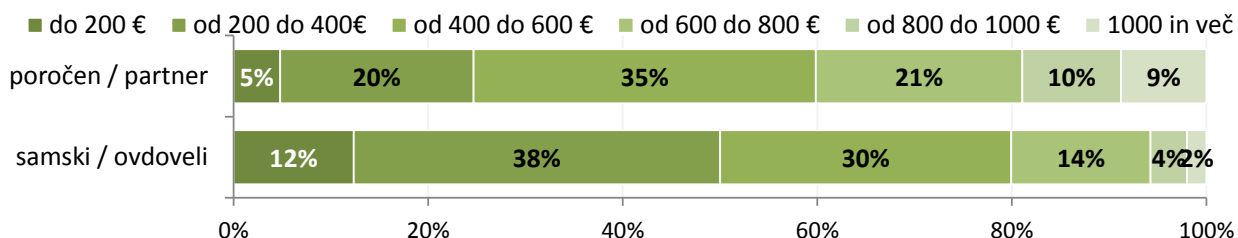
Slika 91: Višina neto mesečnega dohodka, glede na spol

Z višanjem starosti pomembno narašča delež starejših oseb z nižjimi mesečnimi dohodki (slika 92). V prvih dveh starostnih kategorijah največ anketirancev prejema neto mesečni dohodek med 400 in 600 €, medtem ko starejši od 75 let v največji meri prejemajo od 200 do 400 € mesečno.

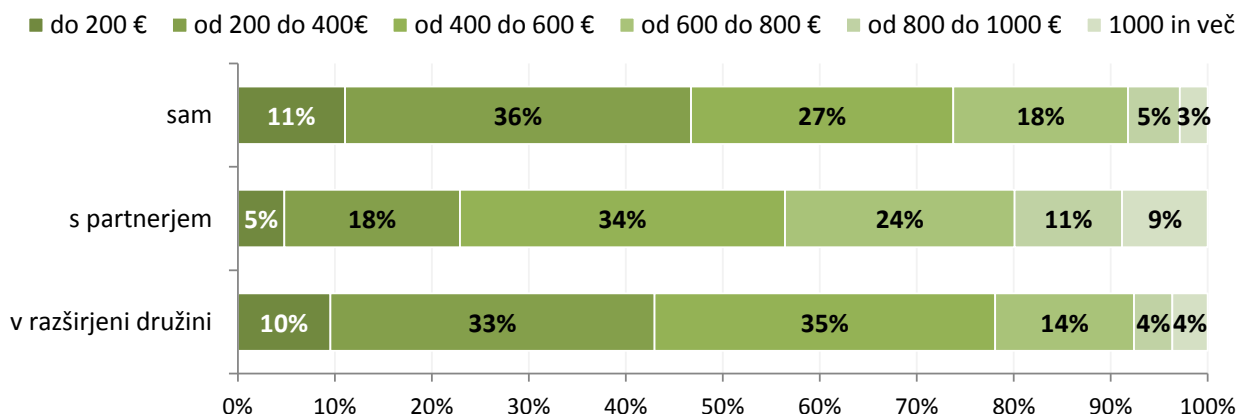
Slika 92: Višina neto mesečnega dohodka, glede na starost

Visokih 80 % samskih in ovdovelih prejema neto mesečni dohodek, nižji od 600 €, medtem ko je med poročenimi in tistimi, ki imajo partnerja, takih 60 %. Med slednjimi obstaja skoraj petina takih, ki imajo neto mesečni dohodek višji od 800 € (slika 93).

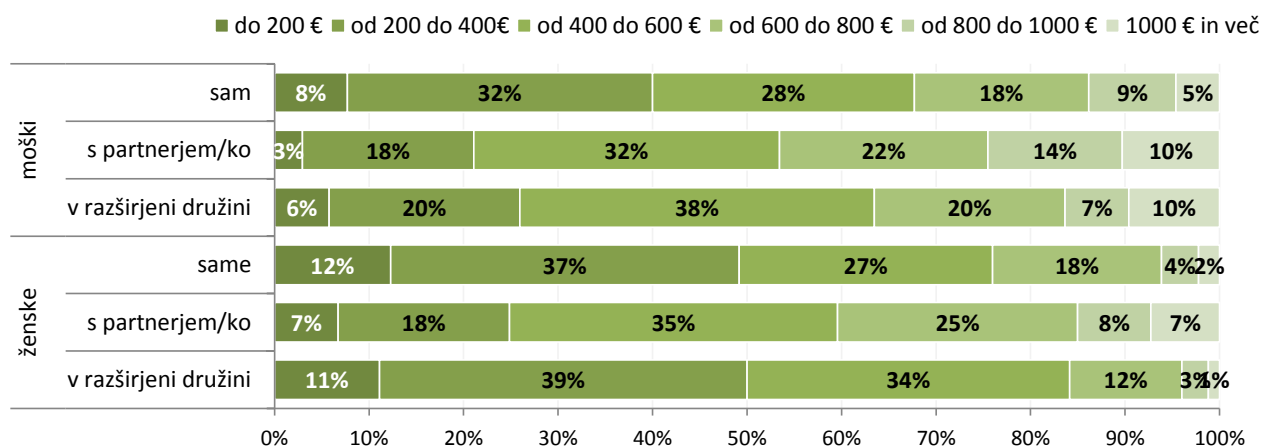
Slika 93: Višina neto mesečnega dohodka, glede na maritalni status

V povprečju imajo najnižje mesečne dohodke tisti, ki živijo v razširjenih družinah, sledijo jim tisti, ki živijo sami (slika 94). Med slednjimi kar tri četrtine starejših oseb prejema do 600 € mesečno.

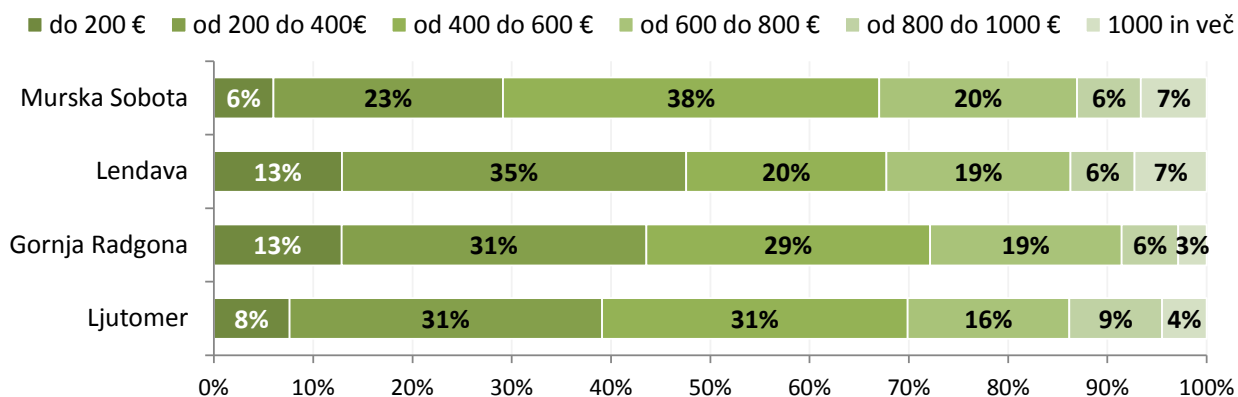
Slika 94: Višina neto mesečnega dohodka, glede na tip (družinske) skupnosti

Kot sledi iz slike 95, je največ starejših oseb, ki prejemajo neto mesečni dohodek, nižji od 600 €, med ženskami, ki živijo v razširjenih družinah, sledijo jim samske ženske in samski moški, nato pa še moški, ki živijo v razširjenih družinah. Najmanj, a še vedno več kot polovica, pa je oseb, ki prejemajo neto mesečni dohodek, nižji od 600 €, med tistimi, ki živijo s partnerjem oziroma partnerko.

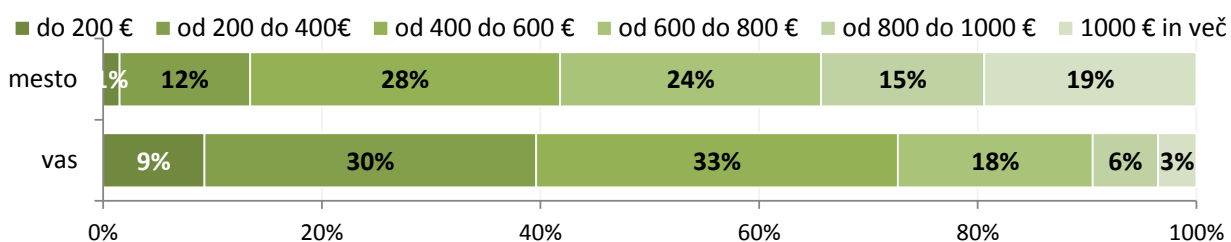
Slika 95: Višina neto mesečnega dohodka, glede na spol in tip družinske skupnosti

Tudi višina neto mesečnega dohodka je približno enaka v vseh upravnih enotah (slika 96), z izjemo upravne enote Gornja Radgona, kjer največji delež starejših oseb prejema mesečni dohodek, nižji od 600 €. Najvišje mesečne prihodke imajo sicer starejše osebe v upravni enoti Murska Sobota.

Slika 96: Višina neto mesečnega dohodka, glede na upravno enoto prebivališča

Starejše osebe se v višini neto mesečnega dohodka pomembno razlikujejo glede na to ali živijo v mestu ali na vasi (slika 97). Med živečimi v mestu jih namreč 58 % prejema neto mesečne dohodke, višje od 600 €, medtem ko so taki na vasi v manjšini, saj je starejših oseb, ki živijo na vasi in prejemajo manj kot 600 € mesečno slabih 73 %.

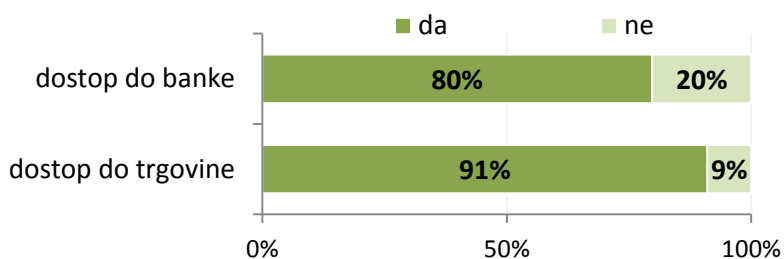

Slika 97: Višina neto mesečnega dohodka, glede na tip naselja

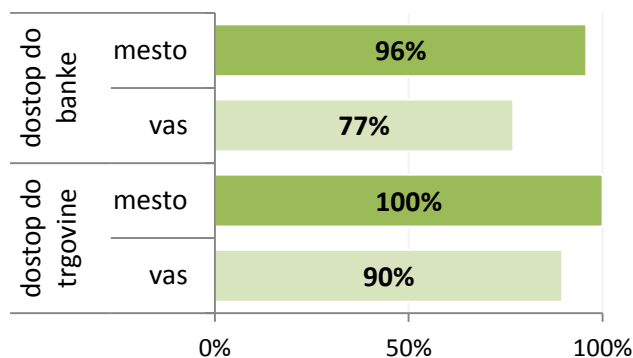
Drugi življenjski pogoji

Dostopnost ključnih storitev

Z vidika dostopnosti ključnih storitev (slika 98) ima 91 odstotkov anketirancev dostop do trgovine in nekoliko manj (80 %) dostop do banke.

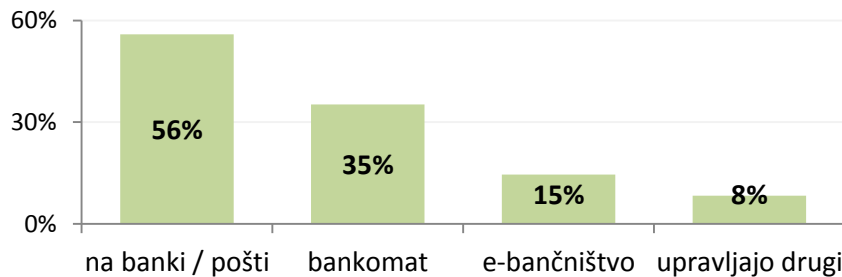
Slika 98: Dostopnost banke (n=1158) in trgovine (n=1173)

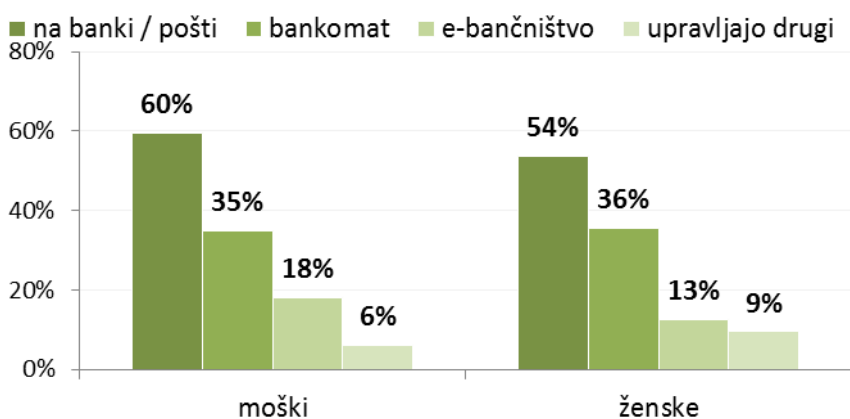
Slika 99: Dostopnost banke in trgovine glede na tip naselja

Pričakovano je tako dostopnost banke kot tudi trgovine v mestu boljša kot na vasi (slika 99).

Večina anketiranih z denarjem upravlja sama, saj so anketiranci, z denarjem katerih opravljajo drugi, zastopani v 8 % deležu. Z denarjem sicer anketirani upravljajo predvsem na banki ali pošti (56 %), v nekoliko manjšem deležu (35 %) preko bankomata. Le 15 odstotkov se jih poslužuje e-bančništva (slika 100). Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov.

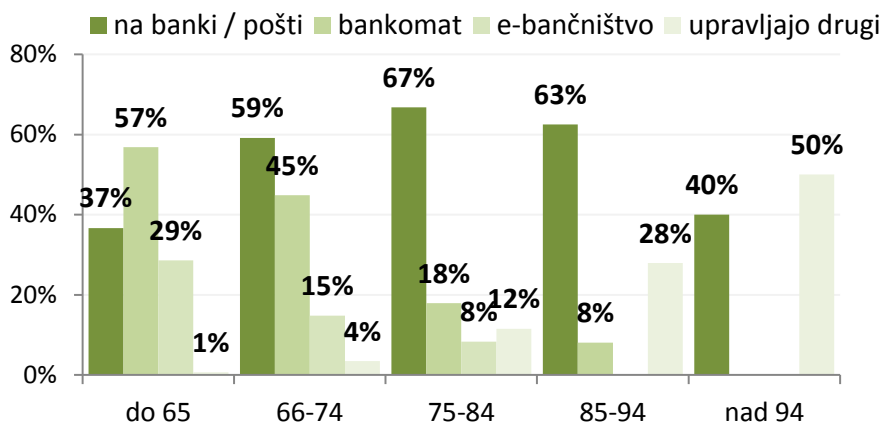
Slika 100: Način upravljanja s svojimi dohodki (n=1157)

Slika 101: Način upravljanja s svojimi dohodki, glede na spol

Bistvenih razlik glede na spol (slika 101) pri načinu upravljanja s svojimi dohodki ni. Nekoliko več moških, v primerjavi z ženskami, sicer s svojim denarjem upravlja na banki ali pošti in s pomočjo e-bančništva, medtem ko pri ženskah pogosteje z njihovim denarjem upravljajo drugi.

Tudi pri posluževanju različnih načinov upravljanja s svojimi dohodki glede na starost se nakazuje določen trend (slika 102). S starostjo namreč bistveno upada delež anketirancev, ki uporabljajo bankomat, pa tudi e-bančništvo. Po drugi strani pa pomembno raste delež starejših oseb, z dohodki katerih upravljajo drugi, prav tako pa s starostjo narašča upravljanje z denarjem na banki ali pošti, ki doseže svoj vrh v starostni skupini 75 do 84 let, nato pa nekoliko upade.

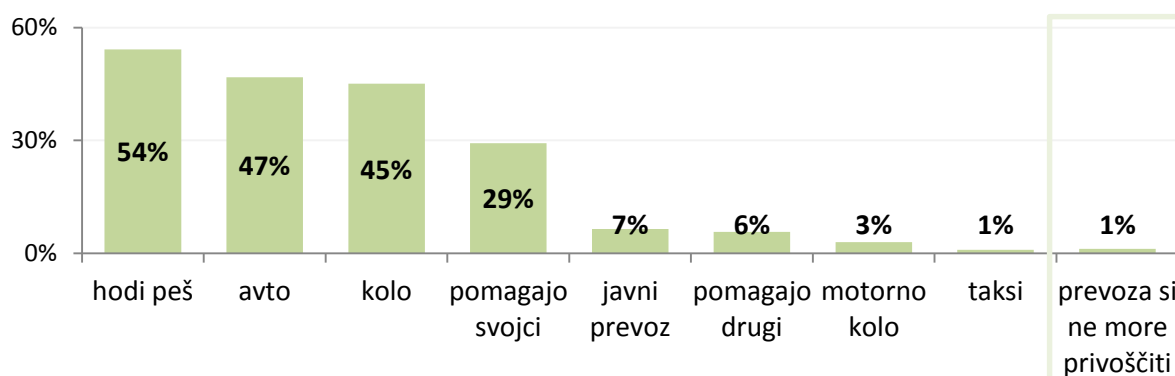

Slika 102: Način upravljanja s svojimi dohodki, glede na starost

Mobilnost

Na sliki 103 so predstavljeni načini, ki starejšim osebam omogočajo mobilnost v okolju. Gre torej za to kakšna prevozna sredstva uporabljajo oziroma kdo jim omogoča mobilnost. Nekaj več kot polovica starejših oseb (54 %) pešači, avto uporablja 47 odstotkov oseb, nekaj manj (45 %) jih v namene mobilnosti uporablja kolo. Sledijo anketiranci, ki jim pomagajo svojci, teh je 29 odstotkov. Ostali načini mobilnosti so zastopani v manjšem deležu (javni prevoz, pomoč s strani drugih, motorno kolo, taksi). Nizek delež anketirancev si prevoza ne more privoščiti (1 %).

Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov.

Slika 103: Načini mobilnosti anketirancev (n=1230)

Za namene mobilnosti (tabela 20) bistveno večji odstotek moških (v primerjavi z ženskami) uporablja avto, medtem ko pomembno večjemu odstotku žensk pri tem pomagajo svojci. Pri drugih načinih mobilnosti pomembnih razlik glede na spol ni.

Tabela 20: Načini mobilnosti anketirancev, glede na spol

	moški	ženske
kolo	47%	44%
hodi peš	51%	56%
motorno kolo	6%	1%
avto	64%	37%
javni prevoz	4%	8%
taksi	1%	1%
prevoza si ne more privoščiti	2%	1%
pomagajo svojci	17%	37%
pomagajo drugi	3%	7%

Z naraščanjem starosti (tabela 21) pomembno upada delež starejših oseb, ki za svojo mobilnost uporabljajo kolo in avto, narašča pa pomoč pri mobilnosti predvsem s strani svojcev, pa tudi drugih. Pešači jih največ anketirancev (62%) v starostni kategoriji od 66 do 74 let, najmanj pa v zadnji obravnavani kategoriji nad 94 let (40 %).

Tabela 21: Načini mobilnosti anketirancev, glede na starost

	do 65	66-74	75-84	85-94	nad 94
kolo	67%	53%	32%	13%	10%
hodi peš	56%	62%	47%	49%	40%
motorno kolo	7%	3%	1%	1%	0%
avto	70%	57%	31%	10%	10%
javni prevoz	6%	8%	8%	3%	0%
taksi	0%	2%	1%	0%	0%
prevoza si ne more privoščiti	0%	1%	2%	2%	0%
pomagajo svojci	8%	20%	43%	67%	60%
pomagajo drugi	1%	6%	8%	10%	20%

Ključna ugotovitev, ki sledi iz tabele 22, kjer so predstavljeni načini za omogočanje mobilnosti pri starejših glede na maritalni status je, da je skupina anketiranih, ki so poročeni in imajo partnerja, v primerjavi s samskimi in ovdovelimi pri mobilnosti v okolju v manjši meri odvisna od pomoči drugih, saj v večji meri uporablja kolo in avto, medtem ko samskim in ovdovelim v večji meri kot prvimi pri mobilnosti pomagajo svojci in drugi oziroma se poslužujejo prevoznih storitev (javni prevoz, taksi).

Tabela 22: Načini mobilnosti anketirancev, glede na maritalni status

	poročen / partner	samski / ovdoveli
kolo	52%	36%
hodi peš	54%	53%
motorno kolo	4%	2%
avto	63%	28%
javni prevoz	5%	8%
taksi	0%	1%
prevoza si ne more privoščiti	1%	2%
pomagajo svojci	18%	43%
pomagajo drugi	3%	10%

Tisti, ki živijo sami, nekoliko pogosteje kot preostali, pešačijo in uporabljajo javni prevoz oziroma jim pri prevozu pomagajo drugi, medtem ko v manjši meri kot preostali, vozijo avto. Živeči s partnerjem v večji meri kot preostali za namene mobilnosti

Tabela 23: Načini mobilnosti anketirancev, glede na tip (družinske) skupnosti

	sam	s partnerjem	v razširjeni družini
kolo	40%	54%	38%
hodi peš	57%	54%	53%
motorno kolo	1%	4%	3%
avto	34%	63%	38%
javni prevoz	12%	7%	3%
taksi	1%	1%	0%
prevoza si ne more privoščiti	1%	1%	2%
pomagajo svojci	30%	16%	43%
pomagajo drugi	13%	2%	5%

uporabljajo kolo in avto, najmanj pa so odvisni od pomoči svojcev in drugih. Na drugi strani pa so živeči v razširjenih družinah v večji meri kot preostali odvisni od pomoči svojcev (tabela 23).

V tabeli 24 so predstavljeni načini mobilnosti starejših oseb glede na upravo enoto prebivališča. Ugotovitve so bolj kot na demografske značilnosti anketirancev, vezane na značilnosti okolja oziroma možnosti, ki jih okolje ponuja. Tako je denimo posluževanje javnega prevoza bistveno pogosteje prisotno med anketiranci, ki živijo na območju upravne enote Murska Sobota, kjer je

tudi mreža javnega prevoza bolj organizirana in v večji meri dostopna. Starejše osebe iz Lendave v manjši meri kot preostali uporabljajo avto, medtem ko starejše osebe iz Ljutomera v manjši meri kot preostali pešačijo, zato so v večji meri kot preostali odvisni od prevoza svojcev oziroma drugih oseb.

Tabela 24: Načini mobilnosti anketirancev, glede na upravno enoto prebivališča

	Murska Sobota	Lendava	Gornja Radgona	Ljutomer
kolo	51%	45%	35%	39%
hodi peš	60%	59%	61%	39%
motorno kolo	3%	3%	3%	3%
avto	48%	34%	54%	48%
javni prevoz	10%	3%	4%	2%
taksi	1%	1%	2%	0%
prevoza si ne more privoščiti	0%	2%	3%	1%
pomagajo svojci	24%	38%	26%	37%
pomagajo drugi	6%	2%	6%	7%

Samostojnost pri mobilnosti v okolju je v bistveno večji meri prisotna pri starejših osebah, ki živijo v mestu kot pri tistih na vasi. Živeči v mestu namreč pogosteje uporabljajo kolo in avto, pešačijo ter se poslužujejo javnega prevoza ali taksija, medtem kot so živeči na vasi v večji meri odvisni od pomoči svojcev in drugih (tabela 25).

Tabela 25: Načini mobilnosti anketirancev, glede na tip naselja

	mesto	vas
kolo	53%	44%
hodi peš	70%	52%
motorno kolo	2%	3%
avto	57%	45%
javni prevoz	16%	5%
taksi	5%	0%
prevoza si ne more privoščiti	2%	1%
pomagajo svojci	15%	32%
pomagajo drugi	3%	6%

Iz tabele 26 je razvidno, da tem slabša kot je percepcija lastnega zdravstvenega stanja, v tem manjši meri so starejše osebe samostojne pri gibanju v okolju, saj s slabšanjem zdravja upada pogostost uporabe kolesa in avta ter pešačenje, na drugi strani pa narašča odvisnost od pomoči

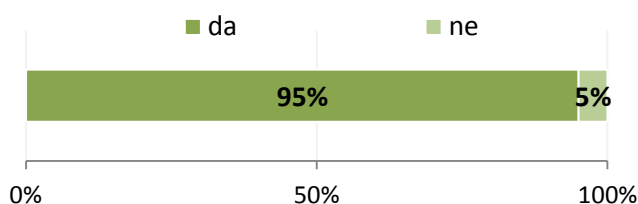
svojcev in drugih. Koriščenje prevoznih storitev je dokaj konstantno, ne glede na zdravstveni status.

Tabela 26: Načini mobilnosti anketirancev, glede na lastno percepcijo zdravja ("Ali se počutite zdravi?")

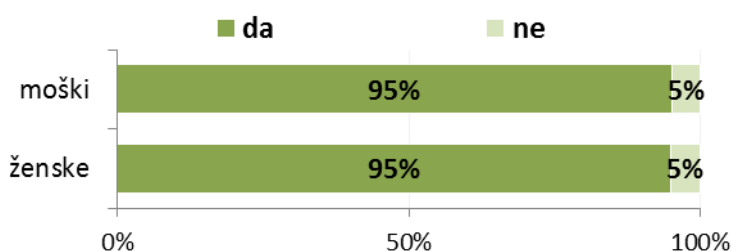
	da	še kar	ne
kolo	67%	46%	25%
hodi peš	60%	58%	45%
motorno kolo	4%	2%	3%
avto	69%	48%	24%
javni prevoz	7%	7%	6%
taksi	1%	1%	1%
prevoza si ne more privoščiti	4%	0%	2%
pomagajo svojci	9%	27%	53%
pomagajo drugi	1%	6%	11%

Dostop do informacij

Večina anketirancev (95 %) je mnenja, da so informirani o dogodkih v okolici (slika 104).

Slika 104: Mnenje o informiranosti o dogodkih v okolici (n=1169)

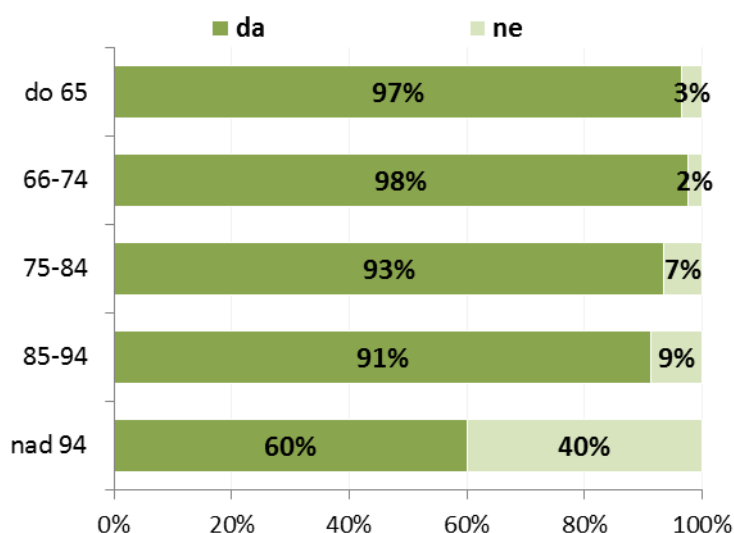

Razlik v mnenju o informiranosti o dogodkih v okolici glede na spol ni (slika 105).

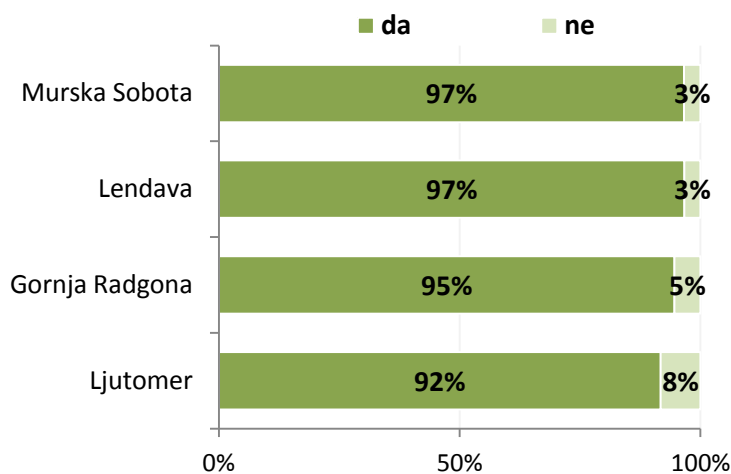
Slika 105: Mnenje o informiranosti o dogodkih v okolici, glede na spol

Z zviševanjem starosti postopoma upada informiranost o dogodkih v okolici (slika 106).

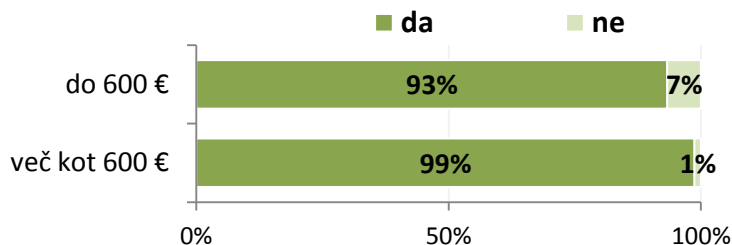
Poročeni in tisti, ki imajo partnerja (96 %) se čutijo nekoliko bolj informirane o dogodkih v okolici kot samski in ovdoveli (93 %). V najmanjši meri se čutijo informirane tisti, ki živijo sami (94 %), čeprav se v informiranosti dejansko ne razlikujejo od tistih, ki živijo v razširjenih družinah (95 %) in s partnerjem (96 %). Starejše osebe v mestu in na vasi se čutijo v enaki meri (95 %) informirane o dogodkih v okolici. Se pa sicer živeči na območju upravnih enot Murska Sobota in Lendava v večji meri (oboje v 97 %) čutijo informirane o dogodkih v okolici kot v upravni enoti Gornja Radgona (95 %), najmanj informirane pa se čutijo živeči na območju upravne enote Ljutomer (92 %) (slika 107).

Slika 106: Mnenje o informiranosti o dogodkih v okolici, glede na starost

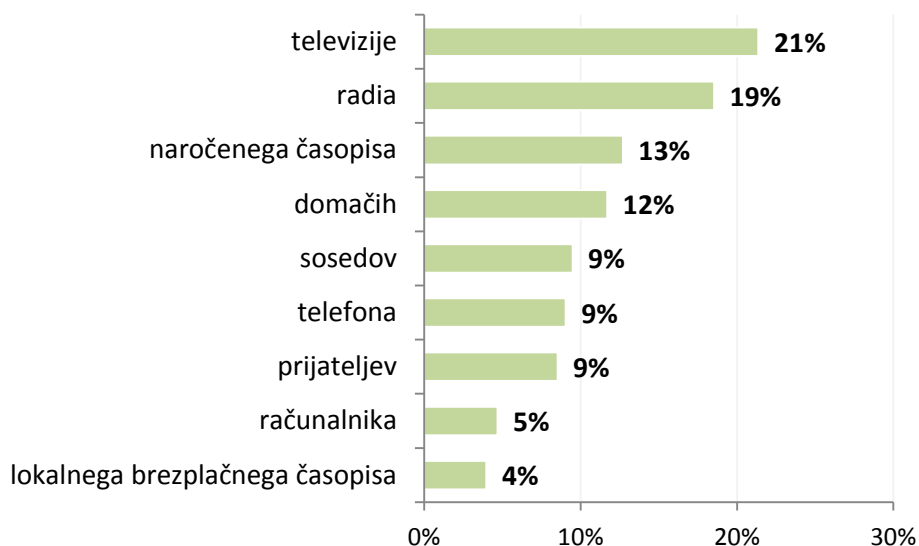
Slika 107: Mnenje o informiranosti o dogodkih v okolici, glede na upravno enoto prebivališča

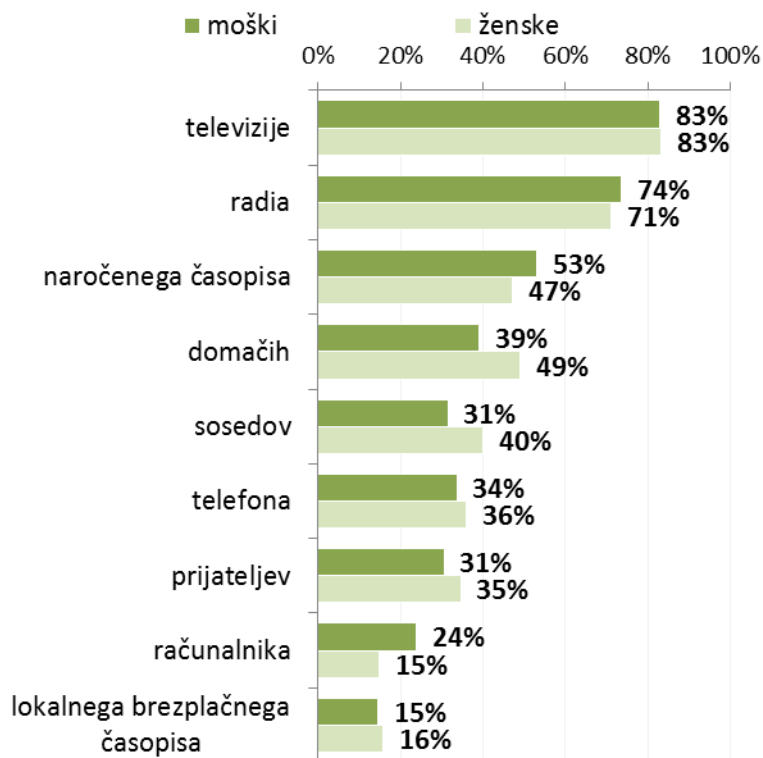
Slika 108: Mnenje o informiranosti o dogodkih v okolici, glede na višino neto mesečnega dohodka

Starejše osebe, ki prejemajo neto mesečni dohodek višji od 600 € (slika 108), se v povprečju čutijo nekoliko bolj informirane (99 %) kot tisti z nižjimi dohodki (93 %).

Starejše osebe se informirajo na različne načine (slika 109). Najpogosteje je vir informacij o dogodkih v okolju televizija (21 %), sledi radio (19 %). Nekaj se jih informira preko naročenega časopisa (13 %) ali njim bližnjih oseb - najsi bodo to domači (12 %), sosedje (9 %) ali prijatelji (9 %). Manjši delež (manj kot 10 odstotkov) kot vir informacij o dogajanjih uporablja telefon, računalnik ali lokalni brezplačni časopis.

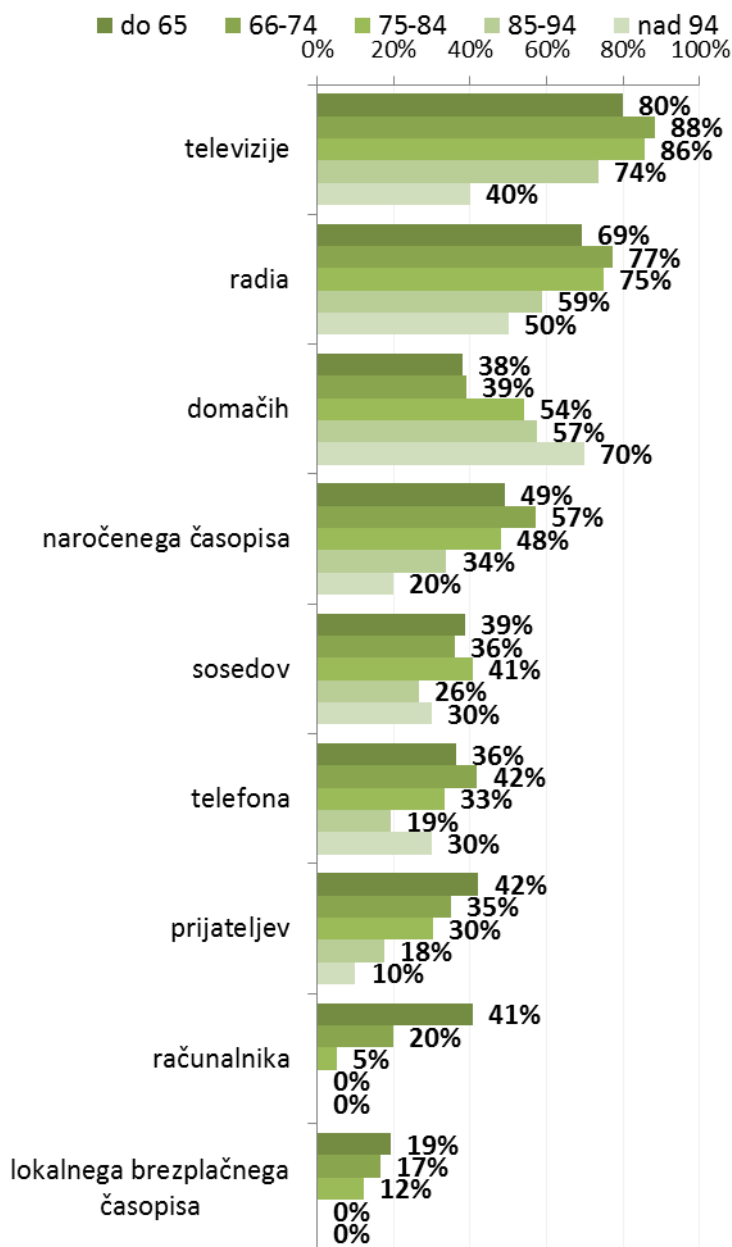
Slika 109: Viri informacij o dogajanjih v okolju (n=1230)

S slike 110 je moč razbrati, da se največje razlike glede na spol v zvezi z načini informiranja o dogajanjih pojavljajo pri informiranju s strani domačih in sosedov, saj so slednji pogosteje vir informacij pri anketirankah ženskega spola. Moški pa za informiranje pogosteje uporabljajo računalnik.

Slika 110: Viri informacij o dogajanjih v okolju, glede na spol

S starostjo upada predvsem razpršenost uporabe najrazličnejših virov informacij o dogodkih v okolici (slika 111). Tem starejši kot so posamezniki, tem pomembnejši so domači kot viri informacij, medtem ko s starostjo upada pomembnost prijateljev, računalnikov in lokalnih brezplačnih časopisov kot virov informacij.

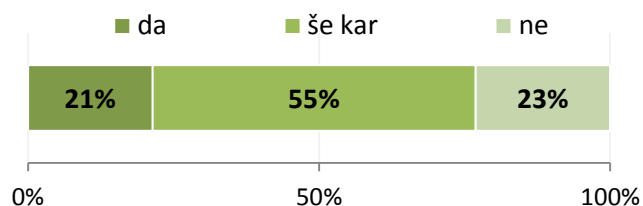

Slika 111: Viri informacij o dogajanjih v okolju, glede na starost

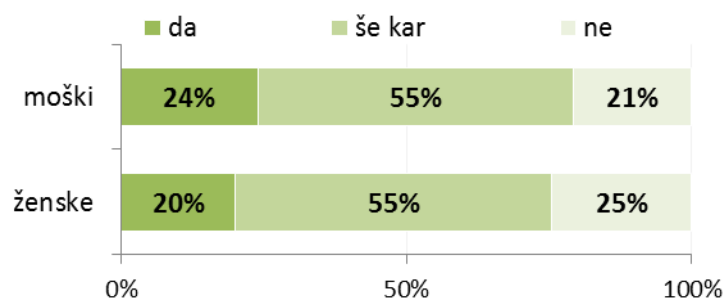
Počutje in zdravstveno stanje

Subjektivna zaznava zdravstvenega stanja in počutja

Več kot polovica anketirancev (55 %) ocenjuje lastno zdravje kot zadovoljivo, 21 odstotkov se jih počuti zdrave in skoraj vsaka četrta starejša oseba se ne počuti zdrava (slika 112). Gre torej za subjektivno percepcijo lastnega zdravstvenega stanja, ki je lahko bolj ali manj zanesljiv pokazatelj dejanskega stanja, kljub vsemu pa je pomembno povezan s posameznikovim počutjem.

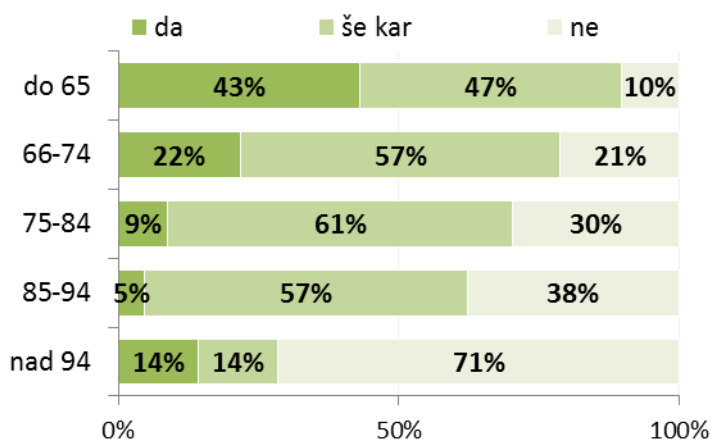
Slika 112: Lastna percepcija zdravja (n=1172)

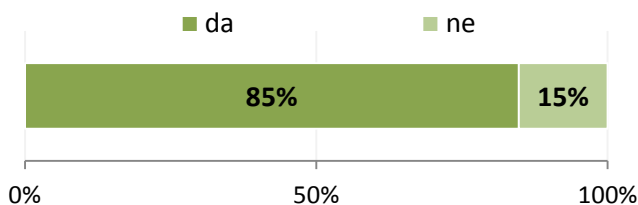
Pri lastni percepciji zdravja se glede na spol pojavijo manjše razlike (slika 113) in sicer se moški v primerjavi z ženskami počutijo nekoliko bolj zdravi.

Slika 113: Lastna percepcija zdravja, glede na spol

Iz slike 114 je moč razbrati, da z naraščanjem starosti narašča tudi delež anketirancev, ki se ne počutijo zdravi oziroma pada delež tistih, ki se počutijo zdravi.

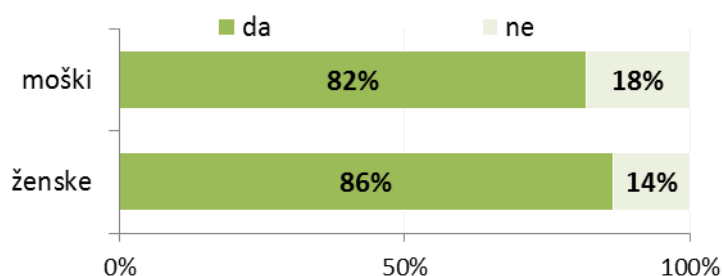
Slika 114: Lastna percepcija zdravja, glede na starost

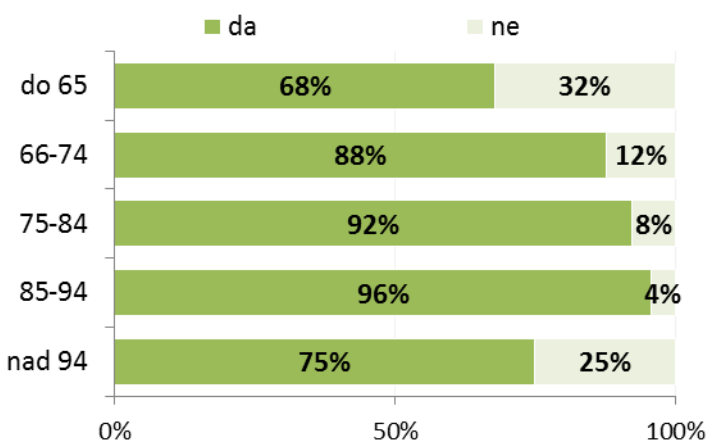
Slika 115: Uporaba zdravil (n=1056)

Večina (85 %) starejših oseb uporablja zdravila (slika 115).

Uporaba zdravil je glede na spol malenkost višja pri ženskah (slika 116).

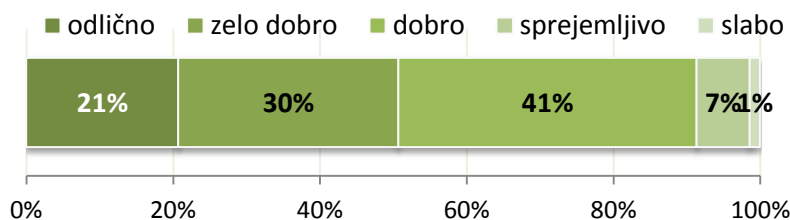
Slika 116: Uporaba zdravil, glede na spol

Slika 117: Uporaba zdravil, glede na starost

S starostjo narašča delež starejših oseb, ki uporabljajo zdravila (slika 117). Če v starostni skupini do 65 let uporabljata zdravila dve tretjini anketirancev, so uporabniki zdravil v starostni kategoriji 85 do 94 let že v večini (96%).

V svojem okolju se približno polovica anketirancev počuti odlično ali zelo dobro. Precejšnji

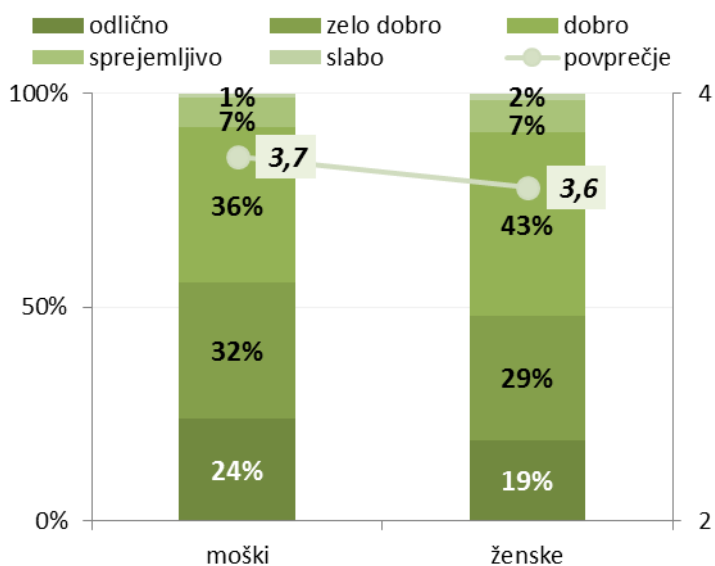

Slika 118: Počutje v svojem okolju (n=1201)

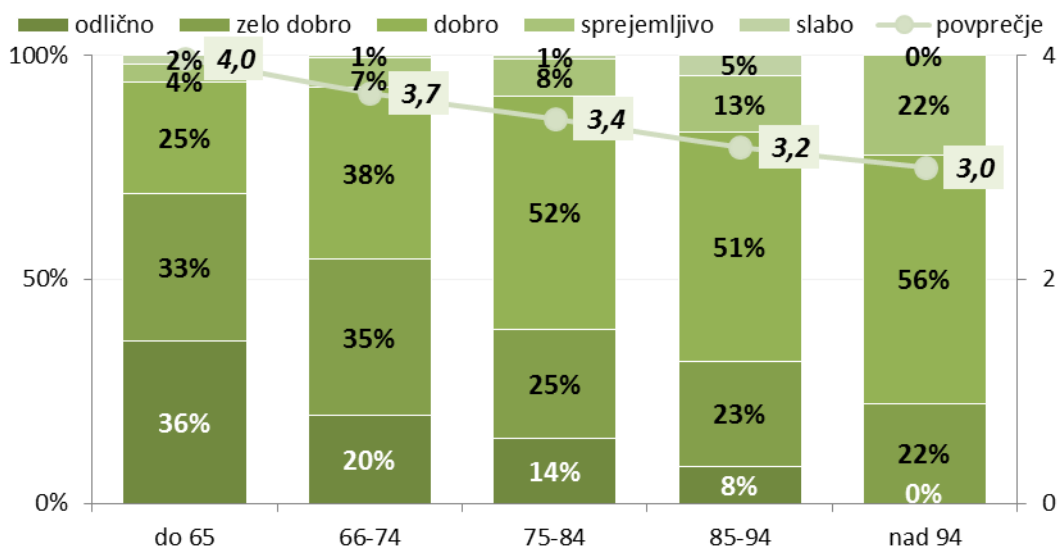
delež (41 %) pa dobro. Le majhen delež se jih počuti sprejemljivo (7%) ali celo slabo (1%) (slika 118).

Kot je razvidno iz slike 119 se moški anketiranci v povprečju le malenkost boljše počutijo v svojem okolju kot ženske, saj 56 % moških navaja, da se v svojem okolju počutijo odlično ali zelo dobro, medtem ko je takih 48 % žensk.

Iz slike 120 je moč razbrati, da se z naraščanjem starosti počutje starejših oseb slabša in sicer je z višanjem starosti v upadu delež tistih anketirancev, ki se počutijo odlično in zelo dobro, v porastu pa delež tistih, ki se počutijo dobro in sprejemljivo. Delež tistih, ki se počutijo slabo, je dokaj konstanten.

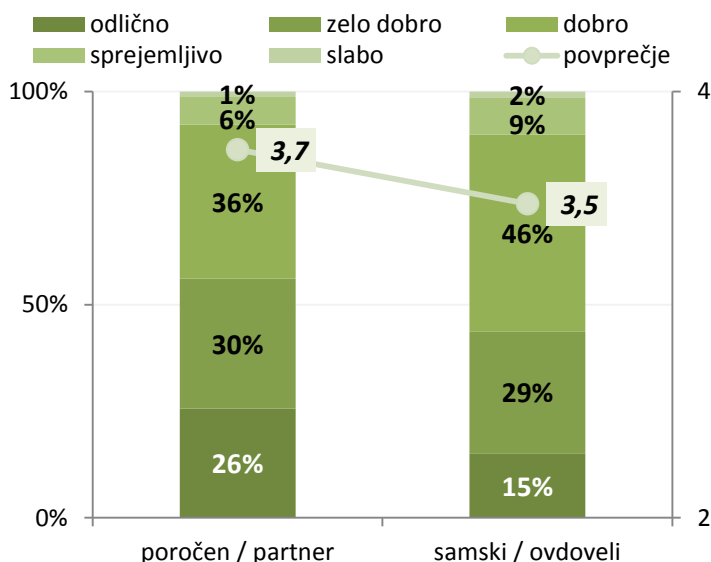
Slika 119: Počutje v svojem okolju, glede na spol

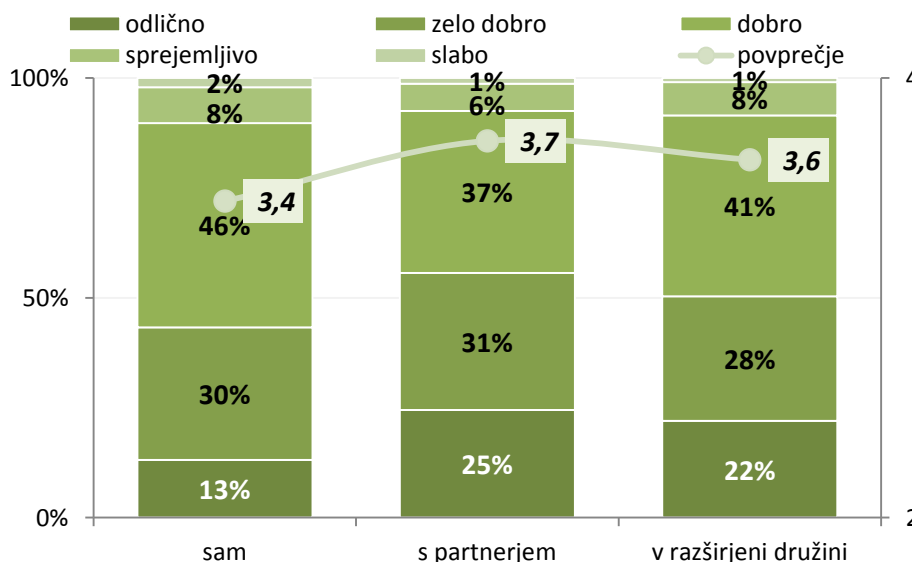
Slika 120: Počutje v svojem okolju, glede na starost

Počutje poročenih in tistih, ki imajo partnerja, je v povprečju nekoliko boljše kot pri samskih in ovdovelih (slika 121), saj 56 % poročenih in tistih, ki imajo partnerja, navaja, da se v svojem okolju počutijo odlično ali zelo dobro, medtem ko je takih med samskimi in ovdovelimi 44 %.

Počutje tistih, ki živijo sami, je v povprečju nekoliko slabše v primerjavi s tistimi starejšimi osebami, ki živijo v partnerski skupnosti in razširjenih družinah in sicer je starejših oseb, ki se v svojem okolju počutijo odlično in zelo dobro med tistimi, ki živijo sami 43 %, med živečimi v partnerski skupnosti 56 % in v razširjenih družinah 50 % (slika 122).

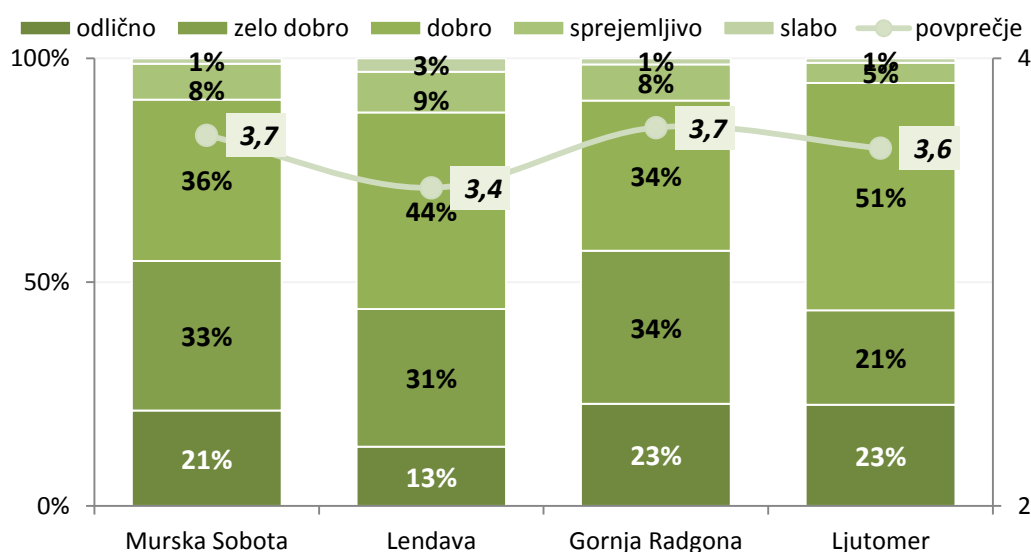

Slika 121: Počutje v svojem okolju, glede na maritalni status

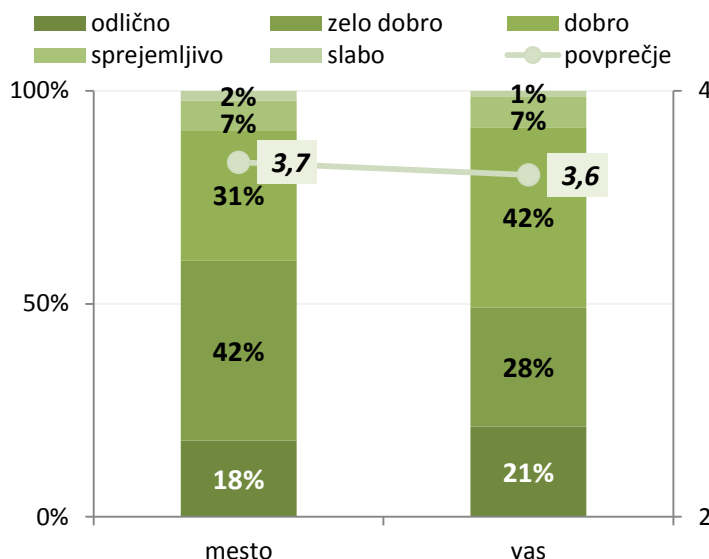
Slika 122: Počutje v svojem okolju, glede na tip (družinske) skupnosti

Iz slike 123 sledi, da se v povprečju najboljše počutijo živeči na območju upravnih enot Murska Sobota in Gornja Radgona, nekoliko slabše se počutijo živeči ne območju upravne enote Ljutomer, najslabše pa živeči na območju upravne enote Lendava, vendar med anketirancih ni opaznih bistvenih razlik. Veljalo bi omeniti le, da na območju upravne enote Lendava živi najmanj starejših oseb, ki se počutijo odlično, medtem ko na območju upravne enote Ljutomer živi več kot polovica anketiranih, ki se počutijo dobro (srednja vrednost).

Slika 123: Počutje v svojem okolju, glede na upravno enoto prebivališča

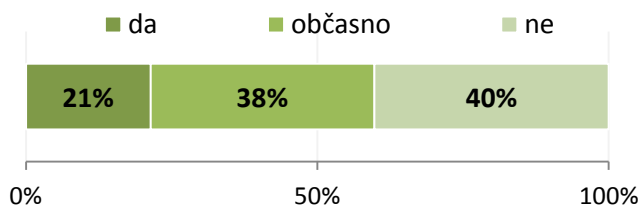
V povprečju se anketiranci glede na tip naselja (slika 124), v katerem živijo, ne razlikujejo bistveno v počutju v svojem okolju, vendar pa struktura distribucije stopenj počutja nakazuje, da v mestu živi največ anketirancev (42 %), ki se počutijo zelo dobro, medtem ko se največ anketirancev, ki živijo na vasi, počuti dobro (42 %).

Slika 124: Počutje v svojem okolju, glede na tip naselja

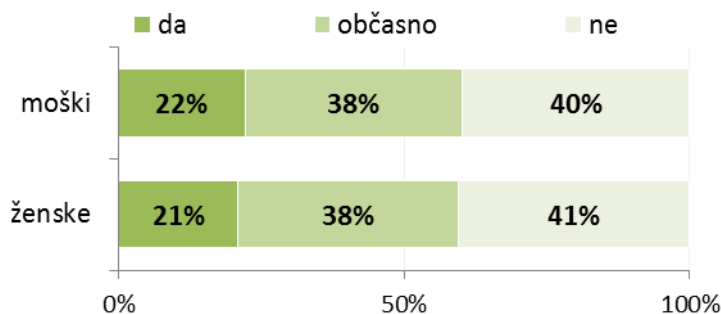
Potreba po pomoči

Kar 21 % starejših oseb je izrazilo potrebo po pomoči pri zdravstvenih težavah, hkrati pa obstaja tudi visok delež tistih, ki bi pomoč potrebovali občasno (38 %) (slika 125). Preostali (40 %) pomoči zaradi zdravstvenih težav ne potrebujejo.

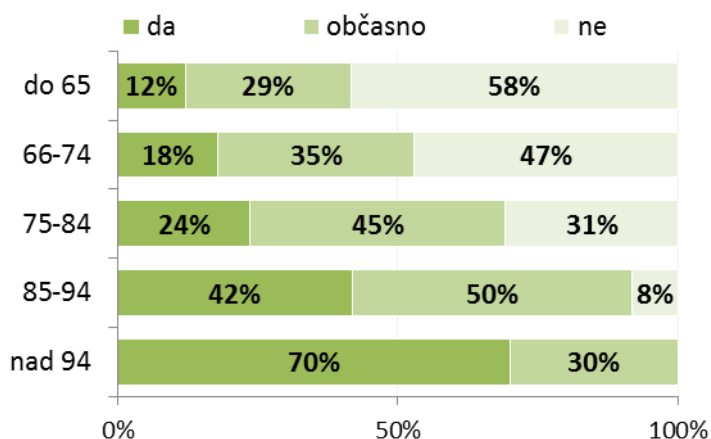

Slika 125: Potreba po pomoči pri zdravstvenih težavah (n=1009)

Starejše osebe se glede na spol ne razlikujejo bistveno v njihovih potrebah po pomoči pri zdravstvenih težavah (slika 126).

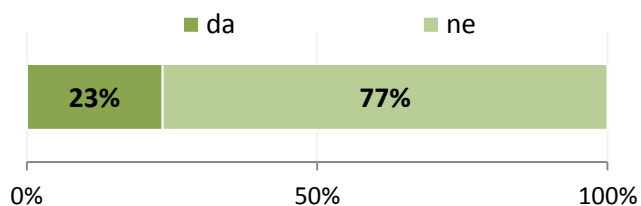
Slika 126: Potreba po pomoči pri zdravstvenih težavah, glede na spol

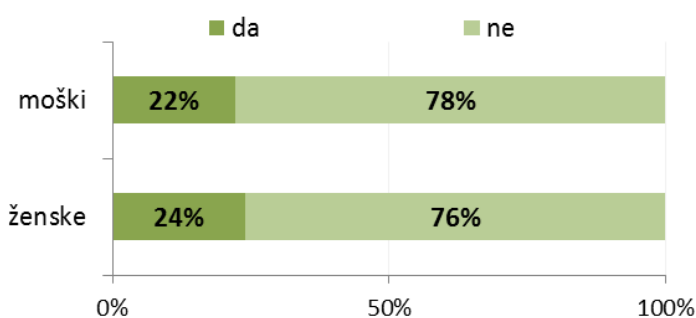
Slika 127: Potreba po pomoči pri zdravstvenih težavah, glede na starost

Se pa potrebe po pomoči zaradi zdravstvenih težav pomembno zvišujejo s starostjo (slika 127), tako potrebe po stalni kot tudi občasni pomoči. Če je v starostnem obdobju do 65 let le 41 % anketirancev, ki bi vsaj občasno potrebovali pomoč zaradi zdravstvenih težav, je takih anketirancev v starostnem obdobju 85 do 94 let že večina (92 %).

Skoraj četrtina anketirancev (23 %) izraža željo po obiskih ali po pomoči (slika 128).

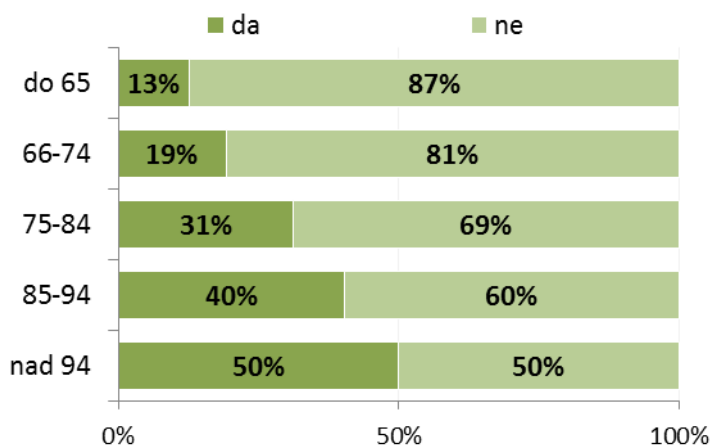

Slika 128: Želja po obiskih / pomoči (n=740)

Slika 129: Želja po obiskih / pomoči, glede na spol

Bistvenih razlik v zvezi z željo po obiskih ali pomoči pri starejših osebah glede na spol ni (slika 129).

Slika 130: Želja po obiskih / pomoči, glede na starost

Želja po obiskih oziroma pomočih se s starostjo pomembno zvišuje (slika 130).

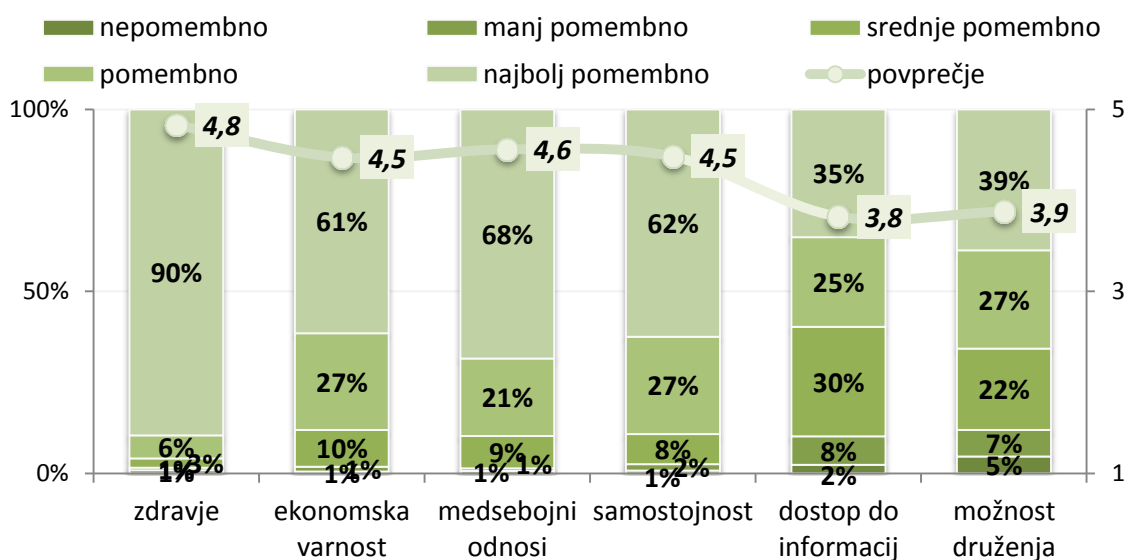
V tabeli 27 so padajoče razvrščene spontane navedbe anketirancev (odprto vprašanje) o tem čigavih obiskov in pomoči si želijo. Največ starejših oseb navaja željo po pomoči s strani sorodnikov (39 %). Sledijo nesorodniki (28 %) – najpogosteje gre za prijatelje in sosede. Nekateri (16 %) si želijo organizirane pomoči, predvsem s strani prostovoljcev, pa tudi Rdečega križa, Karitasa in drugih. Manjši delež (7%) pa si želi obiskov oseb, s katerimi so povezani na podlagi interesov in svetovno-nazorskih ter verskih prepričanj, in zdravstvene pomoči (9%) ter drugih obiskov. Pod kategorijo drugo (2%) pa navajajo: “obiski za pogovor”, “po potrebi” in “sociana služba se zelo slabo odziva, čas do rešitve je zelo dolg”.

Tabela 27: Želja po obiskih / pomoči (n=148)

	f	%
sorodstvo	57	39%
sorodniki	41	28%
bližnje sorodstvo	11	7%
vnuki	3	2%
otroci	2	1%
nesorodniki	41	28%
prijatelji	22	15%
sosede	12	8%
kdorkoli	4	3%
znanci	2	1%
ljudje dobre volje	1	1%
organizirana pomoč	24	16%
prostovoljci	13	9%
Rdeči križ	3	2%
Karitas	2	1%
poverjenik	2	1%
denarna pomoč	1	1%
dom starejših občanov	1	1%
socialna delavka	1	1%
zaposleni preko javnih del	1	1%
zdravstvena pomoč	13	9%
zdravnik	8	5%
patronaža	4	3%
fizioterapevt	1	1%
obiski na podlagi interesnih preferenc	10	7%
društvo upokojencev	7	5%
pevski zbor	2	1%
duhovnik	1	1%
drugo	3	2%
SKUPAJ	148	

Pomembna področja v po-upokojitvenem obdobju

V nadaljevanju je predstavljena pomembnost posameznih področij za starejše osebe po upokojitvi. Iz slike 131 tako razberemo, da je večini (90 %) daleč najbolj pomembno zdravje. Precejšnjemu deležu starejših oseb so zelo pomembni ali pa vsaj pomembni tudi medsebojni odnosi, samostojnost in ekonomska varnost. Približno polovici starejših oseb so v po-upokojitvenem obdobju pomembne ali zelo pomembne tudi možnosti druženja in dostop do informacij, čeprav se ti dve področji kažeta kot najmanj pomembni.

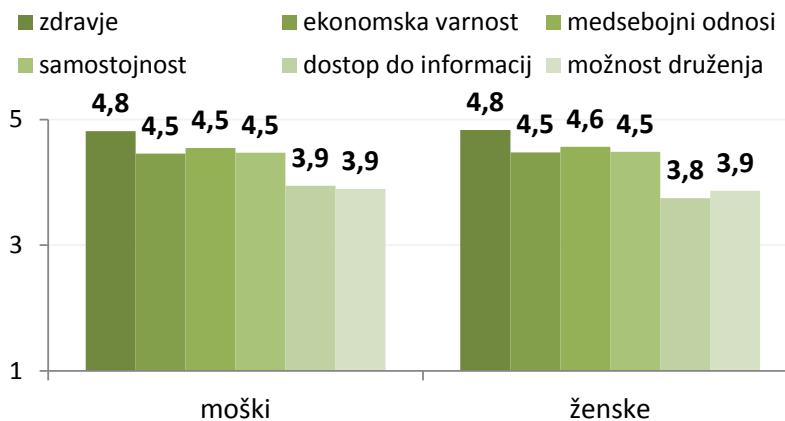

Slika 131: Pomembnost posameznih področij v po-upokojitvenem obdobju (zdravje, n=1193; ekonomska varnost, n=1106; medsebojni odnosi, n=1139; samostojnost, n=1083; dostop do informacij, n=1050; možnost druženja, n=1064)

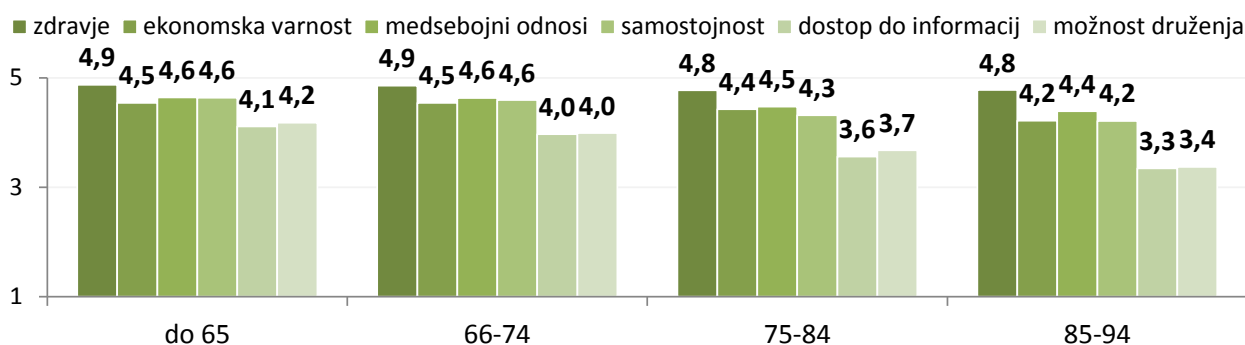
Med drugimi pomembnimi področji v po-upokojitvenem obdobju sta poleg že omenjenih še: "biti aktiven, biti v gibanju" in "boljša pokojnina".

Tako ženskam kot moškim so posamezna obravnavana področja v po-upokojitvenem obdobju enako pomembna (slika 132).

Zdravje se kaže kot enako pomembno v po-upokojitvenem obdobju v vseh starostnih obdobjih, medtem ko pomembnost ekonomske varnosti, medsebojnih odnosov in samostojnosti s starostjo nekoliko upada. S starostjo se sicer najbolj niža pomembnost dostopa do informacij in možnosti druženja (slika 133).

Slika 132: Pomembnost posameznih področij v po-upokojitvenem obdobju, glede na spol

Slika 133: Pomembnost posameznih področij v po-upokojitvenem obdobju, glede na starost

Povezanost življenjskih okoliščin starejših z vključevanjem v programe aktivnega staranja

V predhodnih poglavjih so bili posamezni indikatorji pomembnih življenjskih okoliščin starejših oseb v Pomurju in vključevanja v programe aktivnega staranja analizirani na nivoju vsakega posameznega indikatorja, v nadaljevanju pa so indikatorji, s katerimi so bila merjena različna področja življenja starejših in področje vključevanja v programe aktivnega staranja, oblikovani v medsebojno primerljive konstrukte, izražene z deleži. Stanje posameznika na nekem merjenem področju je torej lahko ocenjeno od 0% do 100%, pri čemer stopnja 0% pomeni najslabši možen izid, medtem ko stopnja 100 % nakazuje najboljši možen izid.

Primer: Če bi želeli lastno počutje ponazoriti na lestvici od 0 do 10, bi pri 26 % stopnji za opis lastnega počutja na lestvici izbrali vrednost 2,6.

Definicija in operacionalizacija posameznih tvorjenih konstruktov je naslednja:

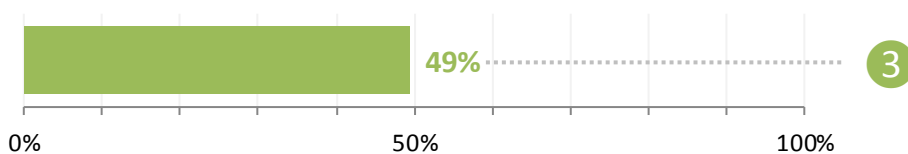
- **socialna mreža** → konstrukt socialne mreže se nanaša na razpršenost in utrjenost socialne mreže posameznika z vidika:
 - druženja z različnimi pomembnimi osebami človekovega življenja,
 - zaznave zaželenosti lastnih znanj in izkušenj na različnih področjih človekovega delovanja ter
 - razpršenosti in utrjenosti mreže pomoči v primeru zdravstvenih težav.
- **ekonomski pogoji** → konstrukt ekonomskih pogojev obravnava materialno stanje posameznika in sicer z vidika:
 - višine neto mesečnega prihodka in
 - zmožnosti pokritja osnovnih življenjskih stroškov.
- **zdravstveno stanje in počutje** → konstrukt obravnava počutje posameznika v najširšem smislu ter zajema tako zdravstveno stanje kot splošno počutje; gre torej za naslednje dimenzije tega konstrukta:
 - subjektivna zaznava zdravstvenega stanja,
 - uporaba zdravil,
 - potrebe po pomoči in
 - počutje v okolju.

- drugi življenjski pogoji → drugi življenjski pogoji so konstrukt, sestavljen iz indikatorjev pomembnih področij človekovega življenja, ki predhodno še niso bili obravnavani in sicer gre za možnosti dostopa do ključnih storitev in informacij, pri čemer tem boljši kot je dostop do ključnih storitev in informacij ter tem bolj kot so dostopnost in viri informacij razpršeni, tem višja je stopnja drugih življenjskih pogojev, oziroma:
 - dostop do banke in trgovine,
 - upravljanje z denarjem,
 - mobilnost (možnosti gibanja v okolju),
 - informiranost in
 - viri informiranja.
- vklučevanje v programe aktivnega staranja → programi aktivnega staranja so definirani kot različne dejavnosti in aktivnosti, v katere se je možno vključiti v okolju ter prireditve, ki se odvijajo v okolju; tem bolj kot je razpršeno ukvarjanje z različnimi dejavnostmi v okolju in v tem večji meri se starejše osebe udeležujejo prireditvev, tem višja je stopnja vključevanja v programe aktivnega staranja – le-ti pa so operacionalizirani z:
 - vključenostjo v kulturne,
 - fizične in
 - druge dejavnosti v okolju ter
 - udeleževanjem prireditvev v okolju.

Izračun stopenj na posameznih področjih omogoča opazovanje korelacij med posameznimi konstrukti. Pred analizo povezanosti različnih življenjskih okoliščin starejših z vključevanje v programe aktivnega staranja je na nivoju vsakega konstrukta analizirano ugotovljeno stanje.

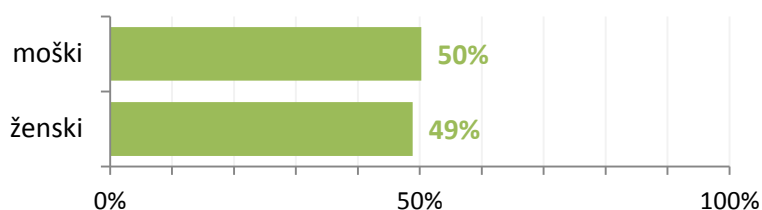
Vpetost posameznika v socialno mrežo

Ugotovljena vpetost posameznika v socialno mrežo pri starejših osebah iz Pomurja znaša 49% in zaseda 3. rang, kar pomeni, da se izmed vseh merjenih področij (skupno 5), ki se nanašajo na pomembne življenjske okoliščine starejših oseb, uvršča na tretje mesto. Pri 49 % stopnji je torej socialna mreža starejših srednje močna in razpršena, z drugimi besedami, vpetost starejših v socialne mreže je srednje močna.

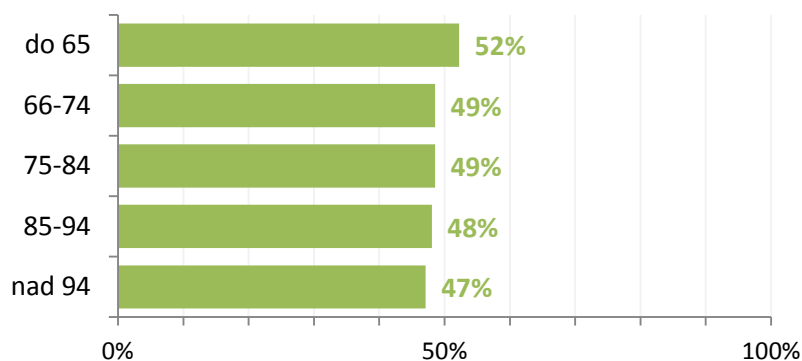

Slika 134: Socialna mreža (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju

Socialna mreža je pri moških nekoliko močnejša kot pri osebah ženskega spola (slika 135).

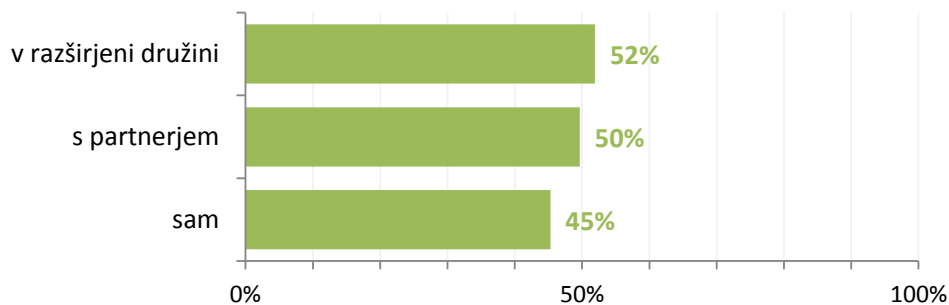
Slika 135: Socialna mreža (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na spol

Vpetost starejših v socialne mreže enakomerno upada z višanjem starosti (slika 136) – socialna mreža je pri starejših osebah, ki so stare do 65 let, od tistih, ki so stare nad 94 let, močnejša za 5 %.

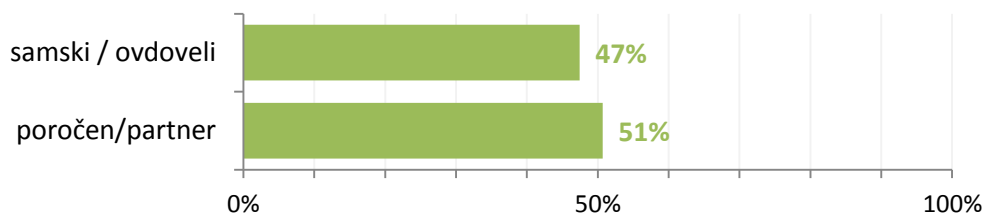
Slika 136: Socialna mreža (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na starost

Največjo vpetost v socialne mreže je moč zaznati pri starejših osebah, ki živijo v razširjeni družini (slika 137) – pri teh je socialna mreža nekoliko bolj razpršena in utrjena kot pri tistih, ki živijo s partnerjem. Najšibkejša pa je socialna mreža pri tistih, ki živijo sami.

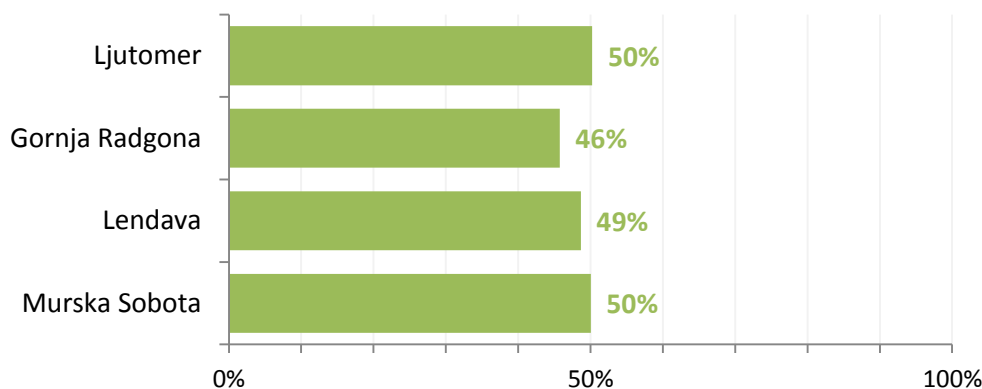
Slika 137: Socialna mreža (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na tip (družinske) skupnosti

Pri poročenih in tisti, ki imajo partnerja, je stopnja vpetosti v socialno mrežo višja kot pri samskih in ovdovelih (slika 138).

Slika 138: Socialna mreža (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na maritalni status

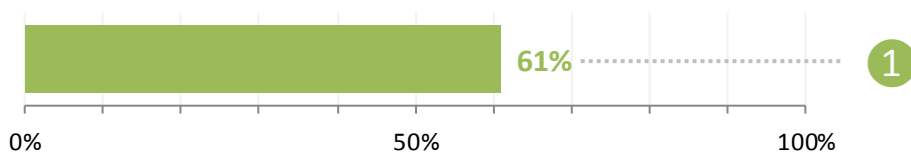
Gledano z vidika upravne enote (slika 139), v kateri živi starejša oseba, obstaja najvišja stopnja vpetosti v socialno mrežo pri živečih v upravnih enotah Ljutomer in Murska Sobota, pa tudi Lendava, medtem ko so starejše osebe iz upravne enote Gornja Radgona v najmanjši meri vpete v socialne mreže.

Slika 139: Socialna mreža (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na upravno enoto prebivališča

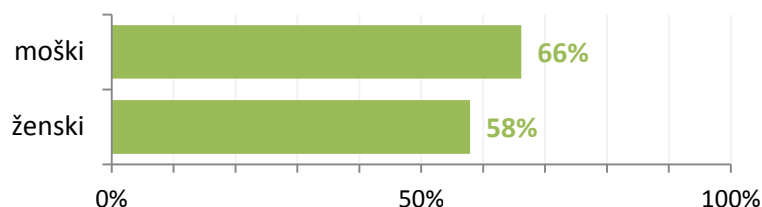
Ekonomski pogoji

Izmed vseh proučevanih področij življenja starejših oseb se ekonomski pogoji oziroma materialno stanje v povprečju izkaže še kot najboljše (1. rang). Ugotovljena stopnja ekonomskega stanja znaša 61 % (slika 140). Če bi bila stopnja ekonomskega stanja bistveno nižja od 50 %, bi lahko govorili o materialni deprivaciji starejših oseb, tako pa o le-tej ne moremo govoriti. Vendar pa je pri interpretaciji stopnje materialne deprivacije potrebno poudariti, da na izračun ne vpliva le višina mesečnega neto dohodka, temveč tudi zmožnost pokritja osnovnih življenjskih potreb. V tem smislu izračunana stopnja ekonomskih pogojev starejših oseb nekoliko bolj realno kot višina mesečnega dohodka ponazarja stopnjo materialne deprivacije, saj je relativizirana z zmožnostmi pokritja osnovnih življenjskih potreb.

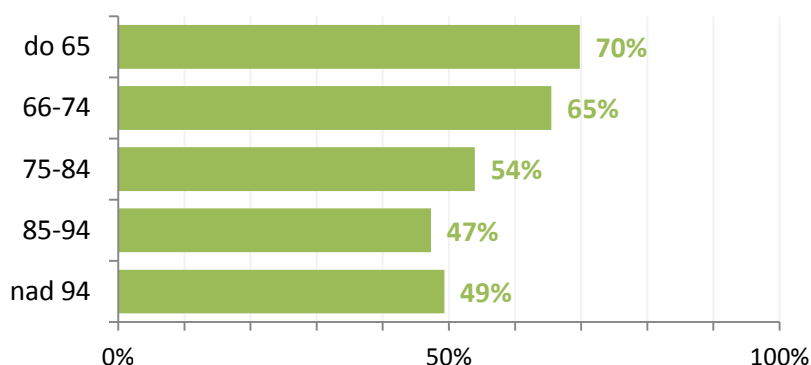
Slika 140: Ekonomski pogoji pri starejših osebah v Pomurju

Starejši moški imajo v povprečju nekoliko boljše ekonomske pogoje za življenje kot ženske (slika 141).

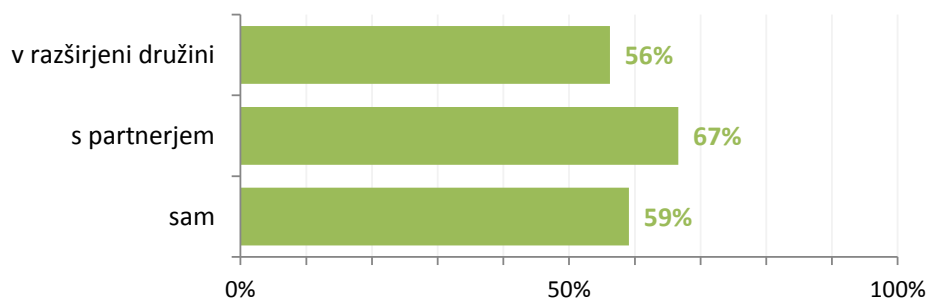
Slika 141: Ekonomski pogoji pri starejših osebah v Pomurju, glede na spol

Kot je razvidno iz slike 142 se materialni pogoji slabšajo s starostjo. Če so v starostni skupini do 65 let materialni pogoji še relativno visoki, pri osebah višje starosti že govorimo o bistveno slabših materialnih pogojih.

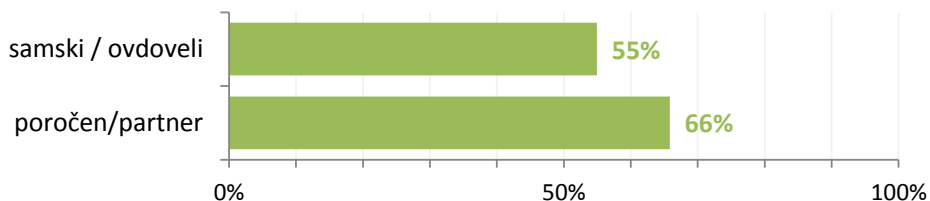

Slika 142: Ekonomski pogoji pri starejših osebah v Pomurju, glede na starost

Najslabše materialno stanje je bilo ugotovljeno pri osebah, ki živijo v razširjenih družinah, pa tudi pri tistih, ki živijo same. Na drugi strani imajo veliko boljše materialne pogoje za življenje tiste starejše osebe, ki živijo s partnerjem (slika 143).

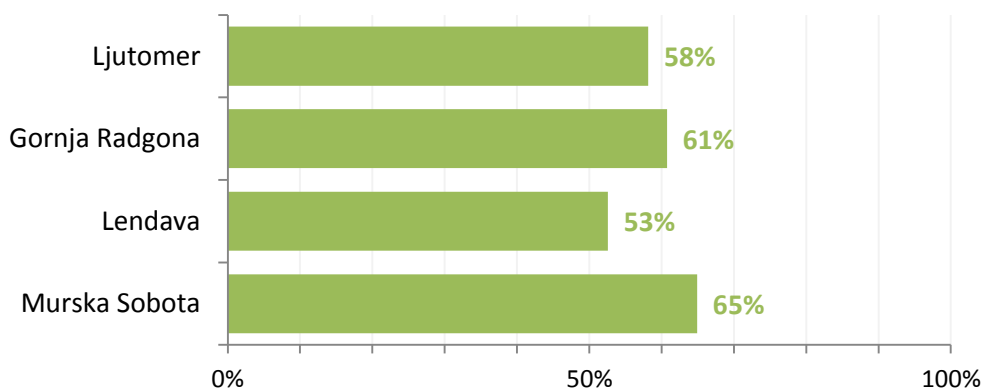
Slika 143: Ekonomski pogoji pri starejših osebah v Pomurju, glede na tip (družinske) skupnosti

Slika 144: Ekonomski pogoji pri starejših osebah v Pomurju, glede na maritalni status

Slabši ekonomski pogoji za življenje so bistveno bolj značilni za samske in ovdovele kot pa za poročene in tiste, ki imajo partnerja (slika 144).

Med upravnimi enotami (slika 145) prihaja do nekaterih večjih razlik v materialnih pogojih, ki jih imajo v posamezni upravni enoti živeče starejše

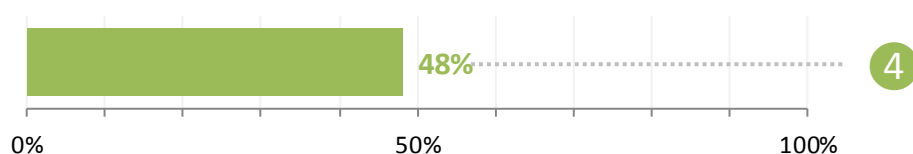

Slika 145: Ekonomski pogoji pri starejših osebah v Pomurju, glede na upravno enoto prebivališča

osebe. Najvišji materialni pogoji za življenje pri starejših osebah so namreč značilni za upravno enoto Murska Sobota, ki ji sledi upravna enota Gornja Radgona. Stopnja materialnih pogojev za življenje v upravni enoti Ljutomer je že nižja in znaša 58 %, medtem ko je v upravni enoti Lendava najnižja – 53 %.

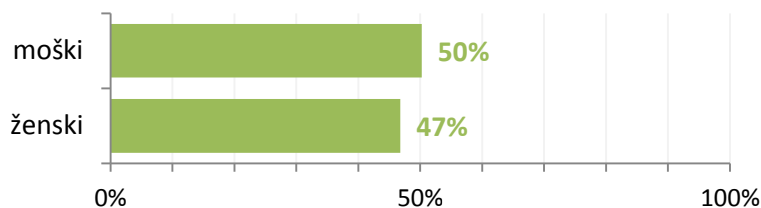
Zdravstveno stanje in počutje

Podobno kot v kontekstu vpetosti starejših v socialne mreže, gre tudi pri zaznanem zdravstvenem stanju in počutju, izraženem s stopnjo, za srednje »dobro« zdravstveno kondicijo, saj ugotovljena stopnja le-te znaša 48% (slika 146). Izmed vseh merjenih področij, ki se nanašajo na pomembne življenjske okoliščine starejših oseb, se zdravstveno stanje in počutje (stopnja) uvršča na četrto mesto.

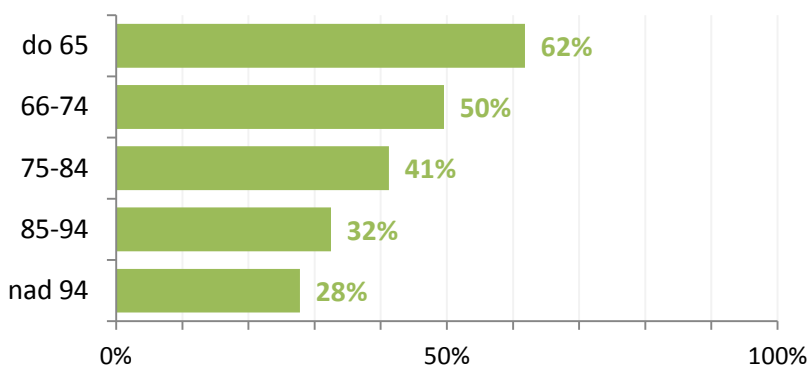

Slika 146: Zdravstveno stanje in počutje (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju

Zdravstveno stanje in počutje je pri moških nekoliko boljše kot pri osebah ženskega spola (slika 147).

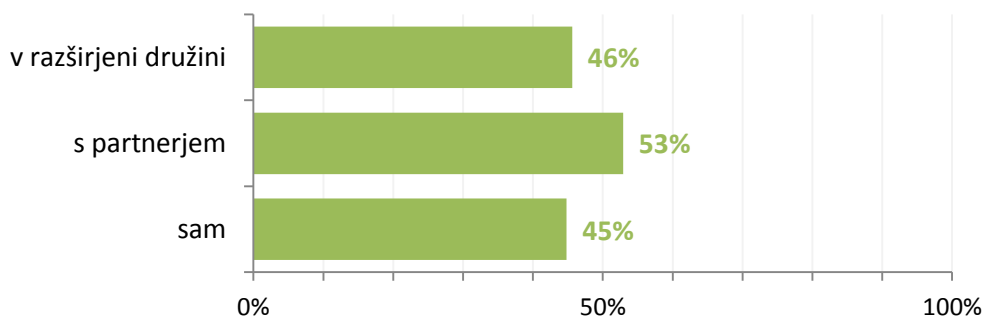
Slika 147: Zdravstveno stanje in počutje (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na spol

Slika 148: Zdravstveno stanje in počutje (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na starost

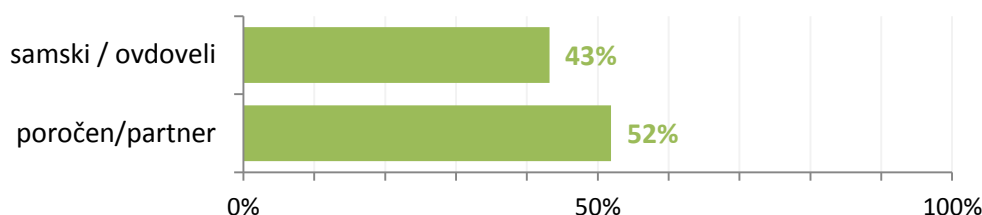
Zdravstveno stanje in počutje se enakomerno slabša z višanjem starosti (slika 148) – stopnja je pri starejših osebah, ki so stare do 65 let, v primerjavi s tistimi, ki so stari nad 94 let, višja za kar 34 %.

Najboljše zdravstveno stanje in počutje (stopnja) je moč zaznati pri starejših osebah, ki živijo s partnerjem (slika 149), slabše pa je pri tistih, ki živijo v razširjeni družini in sami.

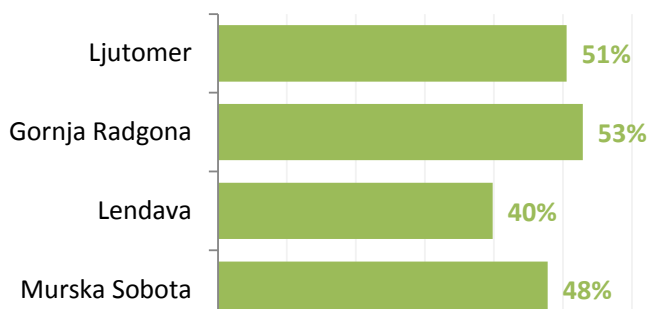
Slika 149: Zdravstveno stanje in počutje (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na tip (družinske) skupnosti

Pri poročenih in tisti, ki imajo partnerja, je zdravstveno stanje in počutje (stopnja) boljše kot pri samskih in ovdovelih (slika 150).

Slika 150: Zdravstveno stanje in počutje (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na maritalni status

Gledano z vidika upravne enote, v kateri živi starejša oseba, obstaja najboljše zdravstveno stanje in počutje pri živečih v upravnih enotah Gornja

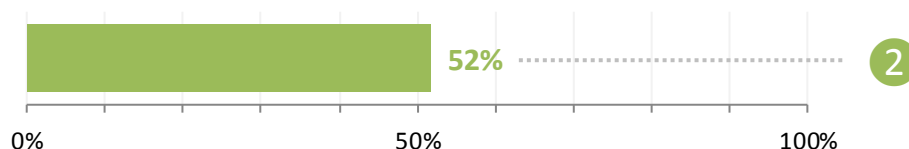

Slika 151: Zdravstveno stanje in počutje (stopnja) pri starejših osebah v Pomurju, glede na upravno enoto prebivališča

Radgona in Ljutomer, pa tudi Lendava, nekoliko slabše je zdravstveno stanje in počutje pri starejših, ki živijo na območju upravne enote Murska Sobota, v negativni smeri po zdravstvenem stanju in počutju pa odstopajo starejše osebe, živeče v upravni enoti Gornja Radgona (slika 151).

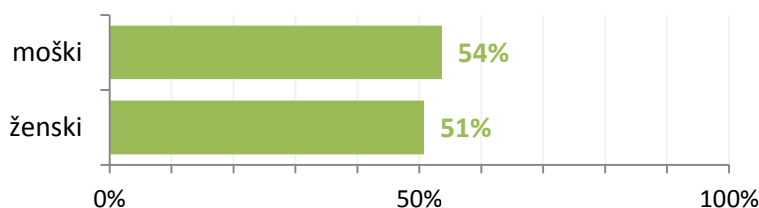
Drugi življenjski pogoji

Izmed vseh proučevanih področij življenja starejših oseb se drugi življenjski pogoji v povprečju izkažejo kot drugo najboljše področje življenja starostnikov v Pomurju. Ugotovljena stopnja drugih življenjskih pogojev znaša 52 % (slika 152).

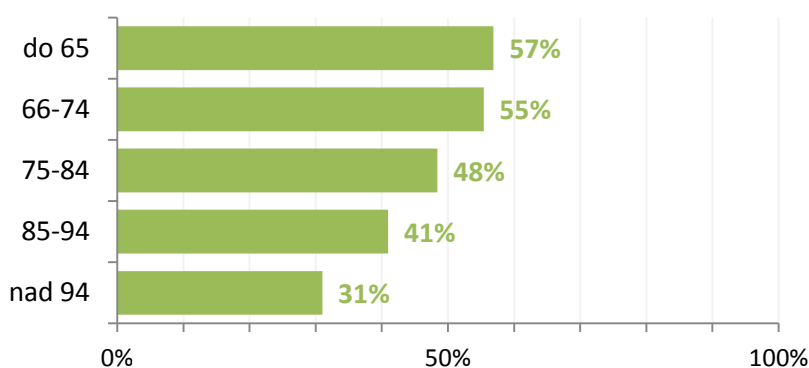

Slika 152: Stopnja drugih življenjskih pogojev pri starejših osebah v Pomurju

Drugi življenjski pogoji so pri osebah moškega spola nekoliko boljši kot pri osebah ženskega spola (slika 153).

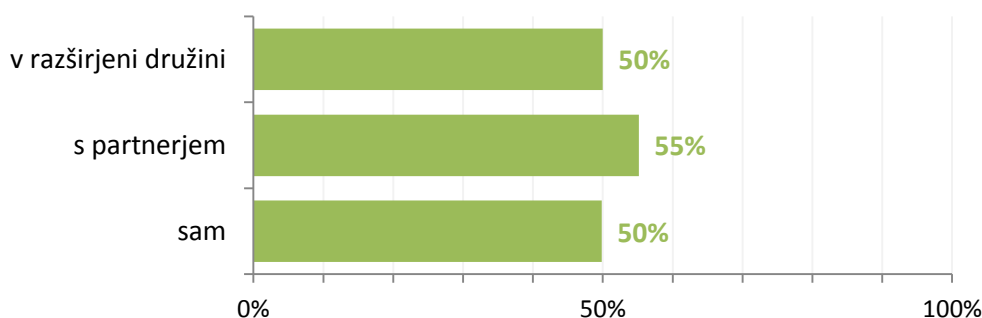
Slika 153: Stopnja drugih življenjskih pogojev pri starejših osebah v Pomurju, glede na spol

S starostjo upada tudi stopnja drugih življenjskih pogojev, največji upad se zgodi na prehodu v zadnji dve starostni obdobji (slika 154).

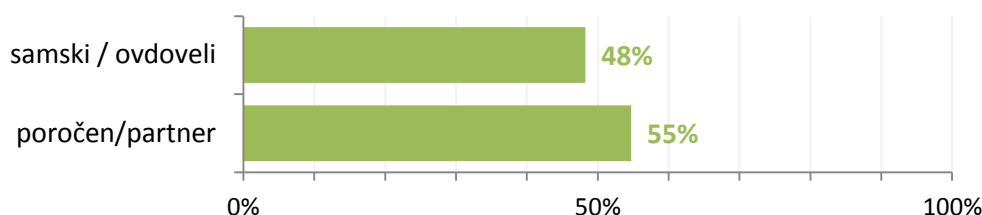
Slika 154: Stopnja drugih življenjskih pogojev pri starejših osebah v Pomurju, glede na starost

Tudi glede drugih življenjskih pogojev v pozitivni smeri odstopajo živeči s partnerjem, saj so življenjski pogoji živečih v razširjenih družinah in tistih, ki živijo sami, slabši (slika 155).

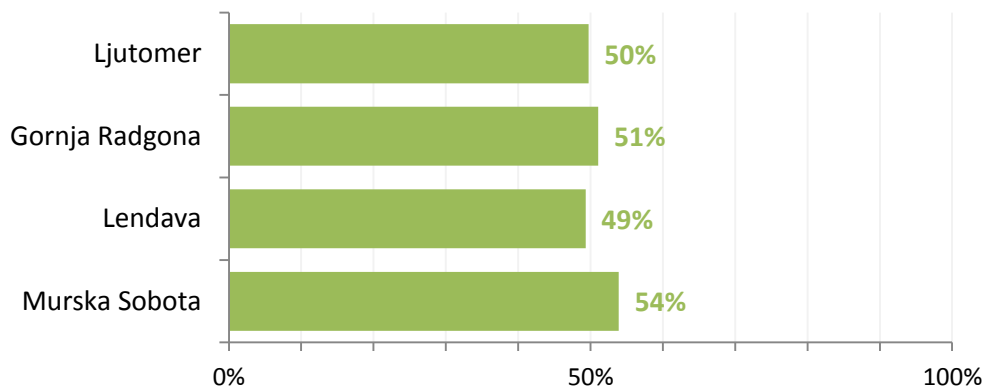
Slika 155: Stopnja drugih življenjskih pogojev pri starejših osebah v Pomurju, glede na tip (družinske) skupnosti

Poročeni in tisti, ki imajo partnerja, imajo tudi druge življenjske pogoje boljše kot samski in ovdoveli (slika 156).

Slika 156: Stopnja drugih življenjskih pogojev pri starejših osebah v Pomurju, glede na maritalni status

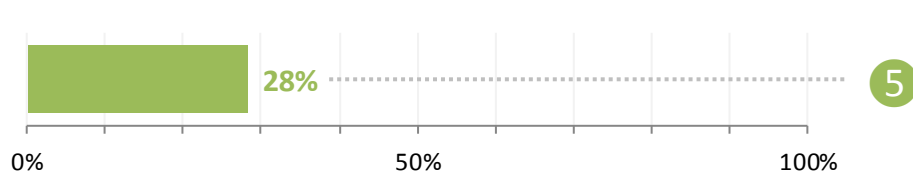
V povprečju je pri živečih na območju upravne enote Murska Sobota stopnja drugih življenjskih pogojev najvišja, sledijo jim živeči v upravnih enotah Gornja Radgona in Ljutomer, medtem ko je stopnja drugih življenjskih pogojev najnižja pri živečih na območju upravne enote Lendava (slika 157).

Slika 157: Stopnja drugih življenjskih pogojev pri starejših osebah v Pomurju, glede na upravno enoto prebivališča

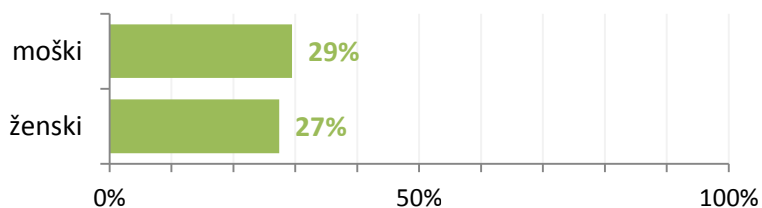
Vključevanje v programe aktivnega staranja

Izmed vseh proučevanih področij se kot najbolj kritično pri starejših osebah v Pomurju izkaže vključevanje v programe aktivnega staranja. Stopnja vključevanja v programe aktivnega staranja znaša 28 %.

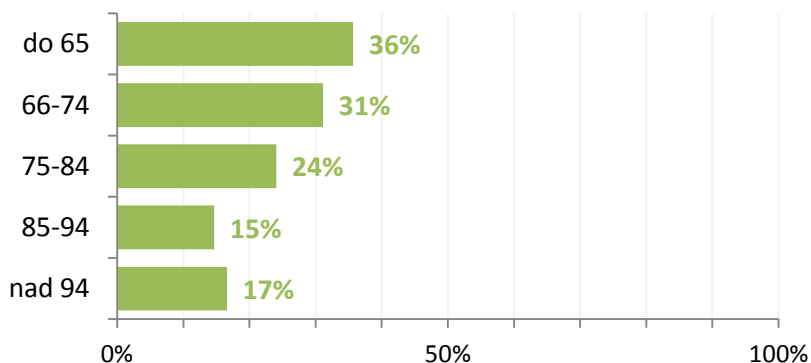

Slika 158: Stopnja vključevanja v programe aktivnega staranja pri starejših osebah v Pomurju

Starejše osebe moškega spola se v programe aktivnega staranja vključujejo v nekoliko večji meri kot ženske (slika 159).

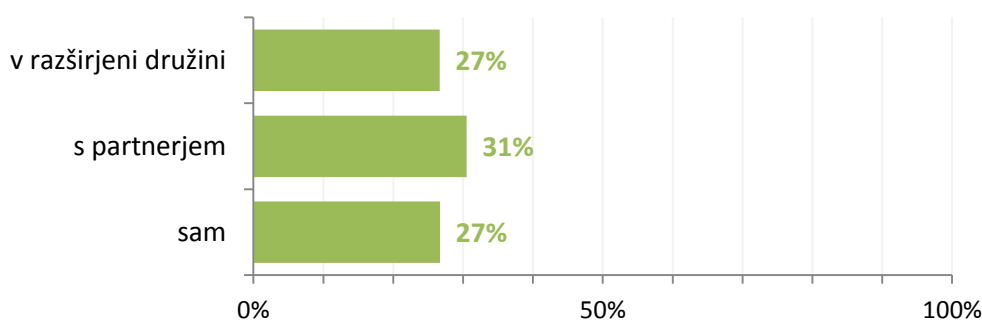
Slika 159: Stopnja vključevanja v programe aktivnega staranja pri starejših osebah v Pomurju, glede na spol

Slika 160: Stopnja vključevanja v programe aktivnega staranja pri starejših osebah v Pomurju, glede na starost

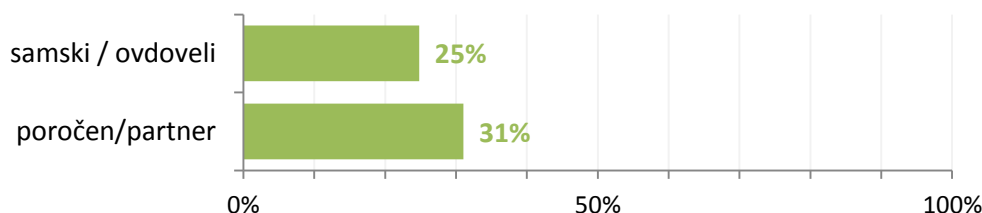
S starostjo upada vključevanje v programe aktivnega staranja (slika 160). Vključenost v programe aktivnega staranja je v zadnjih dveh starostnih obdobjih bistveno nižja kot pri mlajših starostnikih.

Starejše osebe, ki živijo s partnerjem, so v večji meri vključene v programe aktivnega staranja kot tisti, ki živijo v razširjenih družinah ali sami (slika 161).

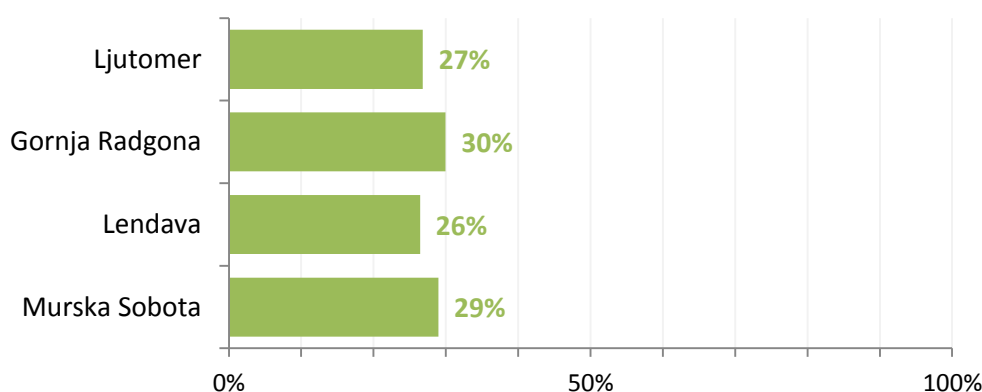
Slika 161: Stopnja vključevanja v programe aktivnega staranja pri starejših osebah v Pomurju, glede na tip (družinske) skupnosti

Prav tako se poročeni in tisti, ki imajo partnerja, v večji meri vključujejo v programe aktivnega staranja v primerjavi s samskimi in ovdovelimi (slika 162).

Slika 162: Stopnja vključenja v programe aktivnega staranja pri starejših osebah v Pomurju, glede na maritalni status

Stopnja vključenja v programe aktivnega staranja je najvišja pri starejših osebah, ki živijo na območju upravne enote Gornja Radgona in Murska Sobota, nižja pa pri tistih, ki živijo v upravnih enotah Ljutomer in Lendava (slika 163).

Slika 163: Stopnja vključenja v programe aktivnega staranja pri starejših osebah v Pomurju, glede na upravno enoto prebivališča

Analiza korelacij med vključevanjem v programe aktivnega staranja in pomembnimi življenjskimi okoliščinami starejših oseb v Pomurju

K predhodno obravnavanim področjem je za namene analize korelacij bila dodana še neodvisna spremenljivka oddaljenosti od urbanih centrov regije, določena glede na kraj prebivališča starejše osebe. Odločitev za vključitev te spremenljivke v analizo korelacij izhaja iz domneve, da so tisti, ki so bolj oddaljeni od urbanih središč regije, v večji meri izključeni na različnih področjih.

Namen analize korelacij je ugotoviti s katerimi življenjskimi okoliščinami starejših oseb je povezano vključevanje v programe aktivnega staranja, nato pa še ugotoviti katera področja so

močnejše in katera šibkejše povezana z vključevanjem, s čimer se pomembno dopolnijo ugotovitve iz prejšnjih poglavij.

Ko sledi iz slike 161 so z vključenostjo v programe aktivnega staranja najmočnejše (korelacijski koeficient znaša $r = 0,50$) povezani drugi življenjski pogoji (mobilnost in dostopnost do ključnih storitev ter informacij) in sicer gre za srednje močno pozitivno povezanost, ki je statistično značilna ($p < 0,01$) in sicer velja, da tem boljši kot so drugi življenjski pogoji (dostop do ključnih storitev, informacij in mobilnost v okolju), tem večja je vključenost v programe aktivnega staranja in obratno – tem slabši kot so pogoji, tem manjša je vključenost. Področje predhodno sicer ni bilo identificirano kot kritično, a je hkrati še daleč od optimalnega. Pomembnost drugih življenjskih pogojev kot dejavnika vključevanja v programe aktivnega staranja upada s starostjo in se kot bolj pomemben dejavnik izkaže pri ženskah ter je neodvisen od maritalnega statusa starejših oseb.

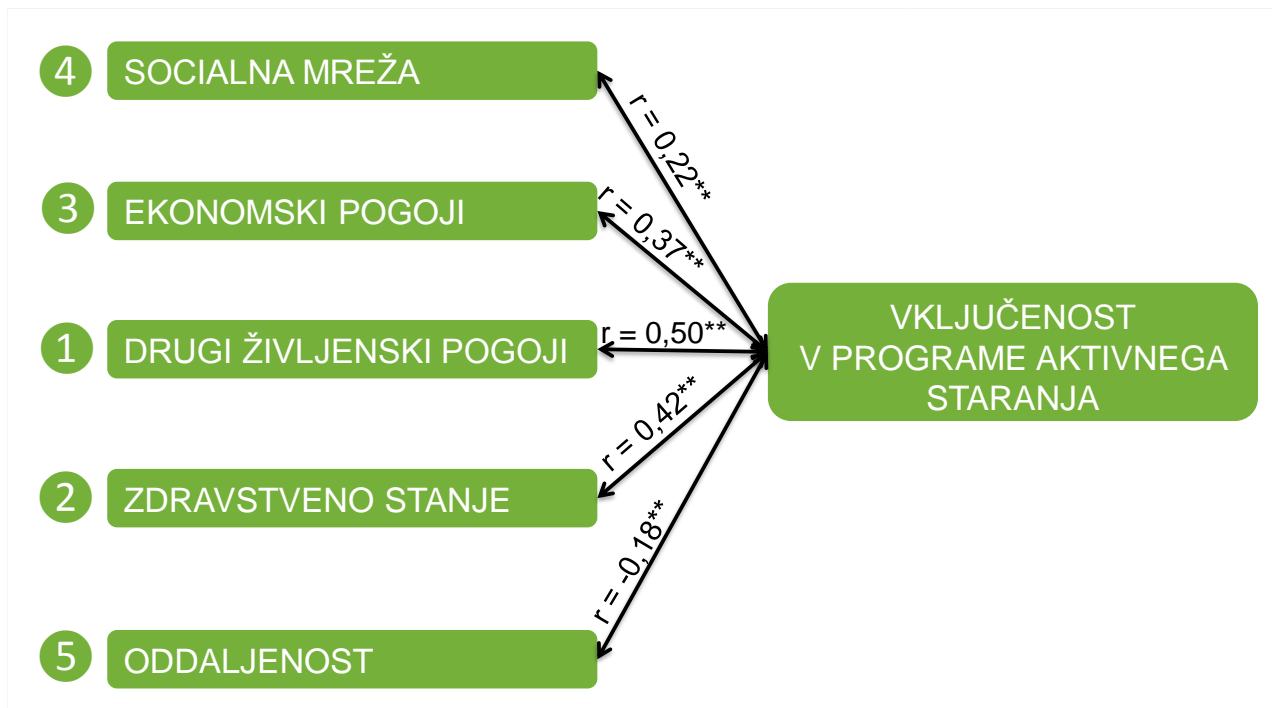
Naslednji, zelo pomemben dejavnik vključevanja v programe aktivnega staranja je zdravstveno stanje in počutje starejše osebe ($r = 0,42$), kjer pozitivna vrednost korelacijskega koeficienta nakazuje srednje močno premo sorazmerje med zdravstvenim stanjem in vključevanjem v programe aktivnega staranja, kar pomeni, da tem boljše kot je percipirano zdravstveno stanje pri starejši osebi in tem boljše kot je njeno počutje, tem večja je vključenost v programe aktivnega staranja. Zdravstveno stanje starejših oseb se je v predhodnih analizah izkazalo kot eno izmed področij z najslabšim stanjem, zato je ugotovitev, da je le-to močno povezano z vključevanjem v programe aktivnega staranja, v tem kontekstu zelo pomembna. Pomembnost zdravstvenega stanja in počutja kot dejavnika vključevanja v programe aktivnega staranja je približno enaka v vseh s starostnih obdobjih, a je veliko bolj pomemben dejavnik vključevanja pri ženskah in tistih, ki so v partnerskem razmerju.

Naslednji najpomembnejši dejavnik vključevanja v programe aktivnega staranja so ekonomski pogoji ($r = 0,37$), kjer enako kot pri prejšnjih dejavnikih velja, da tem boljše kot je ekonomsko stanje starejše osebe, v tem večji meri je le-ta vključena v programe aktivnega staranja. Ugotovitev sicer - glede na izsledke analiz iz prejšnjih poglavij – ne preseneča, a je pri tem potrebno poudariti, da bolj kot ekonomsko stanje posameznika na vključevanje v programe aktivnega staranja vplivajo drugi življenjski pogoji kot je dostop do informacij in mobilnost v okolju. Ugotovljeno pa je bilo še, da so drugi življenjski pogoji starejših oseb močno povezani z materialnim stanjem posameznika. Pomembnost ekonomskih pogojev kot dejavnika vključevanja

v programe aktivnega staranja je približno enaka v vseh s starostnih obdobjih, prav tako pa je neodvisna od spola in maritalnega statusa starejših oseb.

Vpetost posameznika v socialne mreže se prav tako izkaže kot statistično pomemben dejavnik povezanosti z vključevanjem v programe aktivnega staranja, a se v primerjavi s preostalimi proučevanimi področji kaže kot najmanj pomemben ($r = 0,22$). Kljub temu pa velja, da tem boljša kot je vpetost starejše osebe v socialne mreže, v tem večji meri se bo ta oseba vključevala v programe aktivnega staranja oziroma tem višje kot je vključevanje v programe aktivnega staranja, tem boljša bo vpetost v socialne mreže. Gre za področji, ki ju je potrebno obravnavati skupaj, saj sta v medsebojni interakciji. Na drugi strani pa se vpetost v socialne mreže ne kaže kot povezana s preostalimi proučevanimi področji oziroma je z njimi povezana šibko (drugi življenjski pogoji). Pomembnost vpetosti v socialne mreže kot dejavnika vključevanja v programe aktivnega staranja upada s starostjo in je nekoliko bolj pomemben dejavnik vključevanja pri ženskah in pri tistih, ki živijo v zakonski oziroma izvenzakonski skupnosti.

Kot rečeno je bila v korelacijsko analizo vključena še dodatna spremenljivka – oddaljenost, ki ponazarja oddaljenost posameznika od urbanega centra, t.j. sedeža vsake upravne enote, glede na kraj, v katerem živi, izražena v kilometrih. Ugotovljeno je bilo (slika 164), da je tudi oddaljenost do neke mere povezana z vključenostjo v programe aktivnega staranja in sicer je povezava negativna ($r = -0,18$), kar ponazarja obratno sorazmerje in pomeni, da tem bolj kot so starejše osebe oddaljene od urbanih središč, v tem manjši meri so vključene v programe aktivnega staranja. Pri tem je potrebno poudariti, da je oddaljenost od urbanih središč statistično značilno (negativno) povezana še z drugimi življenjskimi pogoji in sicer velja, da tem večja kot je oddaljenost od urbanih središč, tem slabši so drugi življenjski pogoji starejših oseb. Pomembnost oddaljenosti od urbanih središč kot dejavnika vključevanja v programe aktivnega staranja narašča s starostjo in je bolj pomembna pri moških kot pri ženskah, hkrati pa je najbolj pomemben dejavnik vključevanja še pri tistih, ki živijo v partnerski (zakonski oziroma izvenzakonski) skupnosti.

Slika 164: Korelacijski koeficienti² medsebojne povezanosti pomembnih področij v življenju starejših oseb z vključenostjo v programe aktivnega staranja

² Zvezdici ob navedbi korelacijskega koeficienta (**) ponazarjata stopnjo statistične značilnosti $p < 0,01$.

Viri

Statistični urad Republike Slovenije. (2014). *Kazalniki dohodka in revščine, Slovenija, 2014*. Dostopno na: <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5426&idp=10&headerbar=8>.

Statistični urad Republike Slovenije. (2015). *Prebivalstvo po starosti in spolu, statistične regije, Slovenija, polletno*. Dostopno na: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05C2001S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_stevilo_preb/10_05C20_prebivalstvo_stat_regije/&lang=2.